

Globale kvinner – nære relasjoner

En kvalitativ studie av rolleforståelse, mening og migrasjon blant filippinske au pairer i Norge

Mari Arntzen Østvoll

Masteroppgave i sosiologi
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

30.06.14

GLOBALE KVINNER – NÆRE RELASJONER
EN KVALITATIV STUDIE AV ROLLEFORSTÅELSE, MENING OG MIGRASJON
BLANT FILIPPINSKE AU PAIRER I NORGE

© Mari Arntzen Østvoll

2014

Globale kvinner – nære relasjoner. En kvalitativ studie av rolleforståelse, mening og migrasjon blant filippinske au pairer i Norge.

Mari Arntzen Østvoll

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: OK Printshop, Solli Plass, Oslo

Sammendrag

Denne studien handler om au pairer og migrasjon knyttet til au pair-arbeid. Au pair-ordningen i Norge har endret karakter i løpet av det siste tiåret. Ordningen er ment som *kulturutveksling* for unge (for det meste kvinner), som gir mulighet til å oppleve et nytt land og en ny kultur i trygge omgivelser av en vertsfamilie. Til gjengjeld skal au pairen hjelpe til med lettere husarbeid og barnepass. Au pairen skal anses, og behandles, som et familiemedlem. Au pair-ordningen slik den ser ut *i dag*, har vært gjenstand for problematisering de senere årene. Forskning har vist at ordningen i stor grad benyttes som en kanal for arbeidskraft, både av au pairer og vertsfamilier.

Filippinske au pairer utgjør den største andelen av au pairene i Norge. Basert på kvalitative intervjuer med åtte filippinske au pairer, og tidligere au pairer, som oppholder seg i Norge, søker denne studien å undersøke deres erfaringer nærmere. Mer konkret undersøker jeg hvordan au pairene forstår sin rolle og sin relasjon til vertsfamilien, hvilken mening de legger i sin migrasjon, og hvordan de ser på au pair-arbeidets status.

Au pair-ordningen må forstås innenfor en større kontekst av en kjønnet migrasjonstrend, der kvinner fra land i ”sør” migrerer til rikere land i regionen, eller til land i ”nord”, for å arbeide som hushjelper, au pairer, omsorgsarbeidere eller barnepiker.

I første analysekapittel ser jeg nærmere au paires vurdering av å migrere for å arbeide som au pair i Europa. En sterk migrasjonskultur på Filippinene gjør at migrasjon sees som et aktuelt alternativ for å bedre sin egen, og sin families, økonomiske og sosiale situasjon. Alle informantene i mitt materiale, bortsett fra én, sender remisser til sine familier og slektninger på Filippinene, noe som gjør dem til forsørgere. Forsørgeransvaret bærer med seg moralske forpliktelser, som gjør at informantene ser på det som sin oppgave å *gi tilbake* til familien. Gjennom migrasjonen oppnår informantene økt økonomisk og sosial status på Filippinene: den økonomiske kapitalen øker fordi de tjener bedre som au pairer i Norge enn som blant annet lærer på Filippinene. Den sosiale kapitalen økes fordi deres migrasjon sees som et *offer*.

I det andre analysekapittelet undersøker jeg hvordan au pairene har opplevd sine au pair-opphold, både i Norge og i enkelte andre europeiske land. Nærmere bestemt undersøkes au paires rolleforståelse og deres relasjon til vertsfamilien. Utgangspunktet for å stille disse spørsmålene er en antakelse om at au pairer og vertsfamiliers roller i relasjonen mellom dem, kan oppleves som uklare og ambivalente. Forskning på feltet viser at au pairer og vertsfamilier kan oppleve rollekonflikt, og at det kan være diskrepans mellom deres

forventninger til hvilke roller de skal ha. Au pair-ordningen er ikke definert som arbeid, og heller ikke som studier. Au pairen skal være en del av familien, men er det mulig at en person som får betalt for å jobbe hos en familie også kan være familiemedlem? Mellomposisjonen au pair-ordningen har, fremkaller uklare roller, og svært varierte au pair-/vertsfamilierelasjoner. Jeg definerer fire ulike roller ut i fra mitt datamateriale: ”hushjelpen”/”alt-mulig-arbeideren”, ”den andre mor”, ”terapeut for vertsmor” og ”venninnen”. Mine funn viser at flere av au pairene opplever at det er en diskrepans mellom deres forventninger til hva au pair-rollen skal innebære, og deres vertsfamiliers forventninger. Au pair-oppholdene oppleves også som noe begrensende, da man som au pair bor og arbeider i den private sfære, og på ulike måter er underlagt vertsfamiliens kontroll.

I det siste analysekapittelet undersøker jeg hvordan au pairene ser på au pair-arbeidets status i kontekst av Norge, og de andre europeiske landene de har vært au pailer i. Informantenes bakgrunn, med høyere utdanning og arbeidserfaring fra Filippinene, gjør at flere tilskriver au pair-arbeidet en lav status. Derimot balanseres opplevelsen av deklassering, ved at au pairene har en sterk orientering mot Filippinene. Målet, og motivasjonen, for migrasjonen ligger i å skape et bedre liv for seg og sin familie på Filippinene. Ved å sende remisser, ved å peke på midlertidigheten i arbeidet, og ved å orientere seg mot den filippinske konteksten, der de har opplevd økt økonomisk og sosial kapital, modereres følelsen av deklassering i au pair-arbeidet.

Tusen takk!

Tusen takk til de åtte au pairene og tidligere au pairene for at jeg fikk lov til å intervju dere. Uten dere, ingen oppgave. Når jeg nå ser tilbake på året som har gått og masteroppgaven som har blitt skrevet, er det ingen tvil om at den beste delen av hele prosessen var å snakke med dere. Dere stilte opp i helger og på kveldstid, og ga av deres tid. Jeg opplevde det som ekstremt lærerikt og spennende, og jeg håper det var en fin opplevelse for dere også. Jeg ønsker dere gode liv, uansett hvor i verden det blir. Jeg vil også si tusen takk til den fantastiske portvokteren som introduserte meg for et av de filippinske miljøene, og for hjelpen du ga med å komme i kontakt med informantene.

Tusen takk til mine to veiledere, Ragnhild Sollund og Heidi Grundetjern, for oppfølging og lærerike kommentarer, både på feltet og på metode. Jeg sier også takk til Mariya Bikova ved UiB for mailkorrespondanse underveis.

Tusen takk til Sigrid og Ingvild for gjennomlesning og tilbakemelding på diverse deler av oppgaven. Dere er to svært kloke hoder! Og tusen hjertelig takk til Ida for korrekturlesing (selv om det var helt på tampen!).

Tusen takk til flotte folk i 4. etasje på Harriet, for gode innspill på lesesalen og sære, artige og meningsløse diskusjoner på pauserommet. Ikke minst takk for at vi har tilbragt tidenes varmeste Oslo-vår sammen – inne!

Tusen takk til Waldemars for å være verdens beste hjem å bo i, og en trygg havn. Og mine samboere som er snillere og morsommere enn noen andre, og som ikke minst har fora meg med suppe, brød, middager, øl etc. i innspurten. Tusen takk!

Tusen takk også til mine fantastiske og kloke venner, som stiller opp uansett. Uten dere hadde ikke livet vært det samme.

Og Christian: takk for stort sett det meste!!

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn: au pair-ordningen, kvinner og migrasjon.....	1
1.1	Tidligere forskning og definering av fenomenet.....	2
1.1.1	Hvordan kategorisere au pair-ordningen? – definisjon og definisjonskamp	4
1.1.2	Au pair-migrasjon – grensekryssing under visse begrensninger	6
1.2	Utforming av prosjektet og problemstillingen.....	6
1.2.1	Hvem er de filippinske au pairene?	8
1.3	Oppgavens oppbygning.....	9
2	Teoretisk rammeverk.....	10
2.1	Migrasjon i en filippinsk kontekst	10
2.2	Migrasjon og kjønn.....	12
2.2.1	Migrasjon og reproduktivt arbeid	14
2.3	Arbeid i den intime sfære.....	17
2.3.1	<i>Emotional labour</i>	18
2.3.2	Sosial kontroll.....	18
2.3.3	Tilgjengelighet og fleksibilitet.....	19
2.3.4	Gjensidig avhengighet	20
2.4	Interseksjonalitet	20
2.5	Klasse og status	21
2.5.1	Bourdieu's klasseteori og de ulike kapitalformene.....	22
3	Metodiske betraktninger	24
3.1	Valg av metode.....	24
3.2	Å studere au pairer	24
3.3	Tilgang til feltet.....	25
3.4	Forberedelse til intervju.....	27
3.4.1	Førforståelse og relasjon til deltakerne.....	27
3.4.2	Utvalg	28
3.4.3	Intervjuguide.....	32
3.5	Gjennomføring av intervjuene	33
3.6	Etiske refleksjoner	34
3.7	Troverdighet og bekreftbarhet.....	36
3.8	Analysestrategi.....	36
3.9	Oppsummering	37
4	Migrasjon: offer og sjanse til et bedre liv.....	39

4.1	Vurdering av au pair-arbeid som migrasjonsmulighet.....	39
4.1.1	– <i>It's a big opportunity to go to Europe</i>	42
4.1.2	– <i>Filipinos are not lucky in other countries</i>	42
4.2	Forsørgeransvar.....	44
4.2.1	Remisser til den utvidede familien	45
4.2.2	Transnasjonale omsorgskjeder.....	46
4.2.3	En offerhandling	48
4.2.4	- <i>It takes money and guts</i>	50
4.3	Oppsummering	51
5	Au pairers forståelse av egen rolle	53
5.1	Relasjon til vertsfamilien	53
5.2	Den mangfoldige au pair-rollen.....	54
5.2.1	Hushjelp eller ”alt-mulig-ansatt”	55
5.2.2	Den andre mor	65
5.2.3	Venninnen.....	69
5.2.4	Terapeut for vertsmor	70
5.3	Oppsummering: mangel på definering av den sosiale situasjon	75
6	Au pair-arbeidets status i en europeisk kontekst.....	77
6.1	Deklassering eller mobilitet?	77
6.1.1	Strategier for forhandling av deklassering.....	78
6.1.2	Orientering mot opprinnelseslandet og mobilitet som kvinnelig migrant.....	83
6.2	Oppsummering	85
7	Avslutning.....	86
7.1	Oppsummering og viktigste funn	87
7.2	Veien videre.....	89
	Litteraturliste.....	91
	Vedlegg	99
	Intervjuforespørsel.....	99
	Intervjuguide.....	101
	Presentasjon av informantene	105
	Godkjenning fra NSD.....	110

1 Bakgrunn: au pair-ordningen, kvinner og migrasjon

Birds of passage are also women (Morokvasic 1984).

Bakgrunnen for temaet i min masteroppgave er et ønske om å gjøre et masterprosjekt på *kjønn og migrasjon*. Au pair-ordningen er en svært kjønnet form for migrasjon, og det å studere au pair-ordningen kan belyse både kjønnsdelt migrasjon, og interessante teoretiske og analytiske sider ved *selve ordningen*. Au pair-ordningen har endret seg betydelig de siste to tiårene (Øien 2009). De mest markante endringene har vært *hvem* som søker på au pair-visum til Norge, og *antallet* søkere. Tallet på nye au pair-tillatelser gikk fra 462 i 2000 til 1625 i 2008. I 2012 var tallet på nye visumtillatelser 1585 (UDI 2014). Det store bildet på endringene i *hvem* som har søkt på au pair-tillatelser, er at det har gått fra å være en majoritet av søkere fra vesteuropeiske land og USA, til at majoriteten har utgjort søkere fra nyere EU/EØS-land, som har blitt inkludert i EU/EØS på ulike tidspunkt mellom 2000 og 2008. Dette gjelder for eksempel Polen, Latvia og Litauen (Øien 2009: 20). På tross av en økning i søkere fra disse landene er det nå au pairer fra såkalte ”tredje land”, utenfor EU/EØS, som utgjør majoriteten, med Filippinene og Ukraina på topp (Øien 2009: 21).

Au pair-ordningen slik den er i dag, kan sees i en større kontekst av migrasjonstrender, globalisering av økonomier, og kjønn. Ordningen kan sees som en del av en *kjønnet migrasjonstrend*, som siden 1970-tallet stadig har eskalert (Castles og Miller 2009: 133-134). Det betyr at et stort antall kvinner migrerer for å arbeide i omsorgssektoren eller i husarbeidsbransjen i landet man migrerer til. Denne migrasjonen skjer i baner fra land i sør¹ til land i nord, og fra øst til vest. Den skjer også innad i regioner, som fra fattigere asiatiske land til industrialiserte områder som Singapore, Taiwan og Hong Kong, samt til gulflandene (Sollund 2010, Parreñas 2001, Lutz 2008, Hondagneu-Sotelo 2007, Cox 2006, Øien 2009, Momsen 1999). Denne typen migrasjon er overrepresentert av kvinner, og kjønnsperspektivet er derfor en viktig faktor innenfor dette feltet. Man kan trekke paralleller til andre former for

---

¹ Dikotomien sør/nord er ingen god kategorisering av land lenger, tatt i betraktning de økonomiske og sosiale forskjellene mellom land innad i ”sør” og ”nord”. Men for enkelthets skyld brukes de her likevel.

migrasjon, der menn er i klar majoritet, som for eksempel arbeidsmigrasjon fra østeuropeiske land til byggebransjen i Norge (Friberg 2012).

For mange kvinner rundt om i verden er omsorgs- og husarbeidsbransjen den eneste kanalen for å krysse grenser og oppleve økonomisk og/eller sosial mobilitet (Momsen 1999: 1). Au pair-ordningen kan sies å være Norges svar på husarbeidsmigrasjon ("global domestic work"). I Norge, og i noen andre europeiske land, er det i dag lite utbredt at familier har hushjelpere som bor hjemme hos seg. I både Norge og Danmark har man historisk sett hatt tradisjon for hushjelpere og tjenestepiker; som oftest fattige jenter/kvinner fra rurale strøk som forflyttet seg til urbane strøk for å arbeide hos middel- og overklassefamilier (Stenum 2010a). Men i dag er dette lite utbredt, noe som gjør at au pair-ordningen kan sees som en *parallel* til andre lands husarbeidsbransje. Au pair-ordningen blir i dag sagt å fungere som en kanal for arbeidsmigrasjon for au pairere, og som en kanal for (billig) arbeidskraft for vertsfamilier (Sollund 2010).

1.1 Tidligere forskning og definering av fenomenet

Forskning relatert til au pair-ordningen sentrerer seg mest i Europa. Det er i Europa og USA au pair-ordningen er utbredt. Liversage m.fl. gjør i *Den danske au pair-ordning* en kategorisering av litteraturen knyttet til fenomenet. Det gjøres en tredeling i 1) internasjonal litteratur om kjønnet migrasjon til omsorgs- og husarbeidsindustrien, 2) litteratur på au pair-ordningen mer spesifikt, i ulike europeiske land (med ulike velferdsordninger, migrasjonslovgivning, kjønnslikestillingsdiskurser, med mer), og 3) litteratur som omhandler au pair-ordningen i en nasjonal (her: norsk) kontekst (Liversage m.fl. 2013: 37-38).

Den omfattende internasjonale litteraturen om globalt omsorgsarbeid og kvinner som migrerer for å jobbe innenfor husarbeidsbransjen, kan være et viktig grunnlag for å forstå noen av mekanismene og aspektene ved au pair-ordningen (Liversage m.fl. 2013: 38). Her har svært mange inntatt et kritisk feministisk perspektiv på denne typen migrasjon, der kjønnslikestilling, klasse, etnisitet og globale økonomiske forskjeller har vært sentrale kategorier å undersøke (Sollund 2010, 2011 og 2012, Stenum 2010 a,b, Parreñas 2001, Cox 2006, Hondagneu-Sotelo 2007, Momsen 1999, Anderson 2000, Lutz 2007, 2008). Selv om au pairer omfattes av en egen ordning med egne juridiske begrensninger og reguleringer, kan det sies å være noen fellestrekk mellom au pairer og hushjelpere/barnepassere. Liversage m.fl.

spør seg hvilke forskjeller det egentlig er mellom au pairer og hushjelper, hvis man ser bort fra den institusjonelle og byråkratiske delen av ordningen (Liversage m.fl. 2013). I den grad for eksempel lovgivningen som regulerer ordningen ikke blir fulgt opp, intendert eller uintentert, utviskes også forskjellene mellom en au pair og en hushjelp.

Flere bidrag på feltet forstår au pair-ordningen og au pair-migrasjon gjennom velferdsstatsteori og omsorgsregimer (Lutz 2008). Hva forklarer at det i 2012 kom nesten 1600 au pairer til Norge, og da teller man ikke med de fra EU-land? Og hvorfor ansetter flere og flere norske familier au pair? Velferdsstatsmodeller og omsorgsregimer i endring kan være en forklaring. Forskning viser til en økende privatisering, som følger av en nyliberalistisk trend i Europa, der omsorg for barn og eldre, samt husarbeid, kommodifiseres (Anderson 2007, Hess og Puckhaber 2004). Denne beskrivelsen for mange av de europeiske landene passer dog ikke på Norge. Norge har, og har hatt, en svært sterk velferdsstat, og omsorgstjenester er i stor grad dekket av stat og kommuner. Med over 80% barnehagedekning, sykehjemsplasser og aktivitetsskole, hvorfor trenger/ønsker norske familier å ha au pair? Her finner noe av den norske forskningen at vertsfamilier har au pair hovedsakelig fordi de ønsker å bruke mindre tid på husarbeid, og mer tid sammen med barna. Å ha au pair gir fleksibilitet i hjemmet og kjønnslikestilling i arbeidslivet (Bikova 2008: 36, II, Sollund 2010: 146, Liversage m.fl: 2013: 69).

Det er mange ulike innfallsvinkler og perspektiver på hvordan man skal studere fenomenet au pair. Det kan studeres på ulike nivåer og med ulike fagtradisjoner i ryggen. På makronivå kan man studere internasjonal migrasjon og globale økonomiske forskjeller. Videre kan man se på endringer i land i sør og land i nord som grunnlag for feminisering av migrasjon. På mesonivå kan man studere formidlingsbyråer, agenter og andre institusjoner og organisasjoner som formidler au pair-/vertsfamiliiekontakt. Man kan også studere hvilke politiske føringer som legger til rette for au pair-migrasjon til Norge. På mikronivå kan man for eksempel undersøke au pairer som gruppe her i Norge. Det er på mikronivå denne studien ligger, da den undersøker au pairers *rolleforståelse*, deres relasjon til vertsfamilien og deres mening med migrasjonen.

Uavhengig av hvilket nivå man studerer fenomenet på, så kan det sies at au pair-ordningen representerer en global prosess. Selv om ordningen studeres i en norsk kontekst, så innebærer

den internasjonale migrasjon, og den innebærer individer som er på det globale arbeidsmarkedet (Sollund og Leonard 2012, Sassen 1984).

1.1.1 Hvordan kategorisere au pair-ordningen? – definisjon og definisjonskamp

En offisiell definisjon av au pair-ordningen sier at ordningen skal være en kulturutveksling. Det skal være en mulighet til å bli kjent med et annet lands kultur og språk, gjennom å bo hjemme hos en familie. Au pairen skal behandles som et familiemedlem, og skal hjelpe til med lettere husarbeid og barnepass, slik et annet familiemedlem normalt ville gjort (IAPA 2014, UDI 2014). Au pair-ordningen er basert på ”The European Agreement on au pair placement” av 1969 (European Council 2014), som ble vedtatt av Europarådet. En av målsetningene bak ordningen var kulturutveksling for unge jenter i trygge omgivelser.

Au pair-ordningen er basert på et regelverk som har blitt revidert og endret noe, dette fordi man har sett at det gjeldende regelverket ikke har vært tilstrekkelig. Misbruk av ordningen har blitt avdekket, blant annet i form av at au pairer har arbeidet over det fastsatte antall timer i uka (Øien 2009, Løvdal 2012). Det har også vært isolerte tilfeller av grovere saker med misbruk og utnytting av au pairer, som seksuelt misbruk og menneskehandel (Aftenposten 2014, NRK 2014). De nyeste endringene av regelverket ble gjort i 2012. For eksempel har man endret lovgivningen for *hvem* som kan søke på au pair-tillatelse gjennom et forbud mot å søke tillatelse hvis man har barn i opprinnelseslandet. Dette er en villet politikk fra norske myndigheter. Her har man ønsket å utforme lovverket etter et mål om at nettopp kulturutvekslingsaspektet skal styrkes, og at au paires situasjon generelt skal bedres. Med denne politikken forsøker man å begrense målgruppen for au pair-opphold til individer som ikke har forsørgeransvar. Både mine funn i denne oppgaven, og andres forskning på den norske au pair-ordningen, viser at au pair-oppholdet av mange, både vertsfamilier og au pairer, sees som et arbeidsforhold, og at mange av au paires har et forsørgeransvar, også de som ikke har barn (Sollund 2009, 2010 og 2011, Øien 2009). Et annet tiltak har vært åpningen av Au Pair Center, som er et ressurscenter for au pairer og vertsfamilier, som blant annet tilbyr juridisk bistand. Senteret drives av Norsk Folkehjelp og Fagforbundet, og ble opprettet etter initiativ fra Justisdepartementet via UDI (Norsk Folkehjelp 2014.)

Når det gjelder defineringen av au pairers arbeid, sier lovverket at au paires ikke skal jobbe mer enn tretti timer i uka, og ikke mer enn fem timer per dag. Man skal ha minst én hel fridag. Den månedlige utbetalingen au pairer får kalles *lommepenger*, og ikke lønn, og den fastsatt til 5200 kr. I tillegg skal vertsfamilien sørge for kost og losji. Videre omfattes ordningen av en del skatteregler, som blant annet sier at au pairer må skatte for den månedlige inntekten de får, og også for kost og losji (UDI 2014). Lovgivningen kan sies å være noe paradoksalt og ambivalent på flere områder. Et eksempel er at man må skatte av noe som ikke regnes som lønn. Det at man likevel må skatte av "lommepengene" gir assosiasjoner til et arbeidsforhold. Problemet oppstår hvis man offisielt definerer det å være au pair som *arbeid*. "Lommepengene" man får utbetalt som au pair ligger nemlig langt under norsk lønnsnivå, og for eksempel tariffestet lønn for renholdere (Arbeidstilsynet 2014), selv om au pairer får dekket kost og losji. Skattereglene vrir ordningen i retning av et arbeidsforhold, samtidig som den øvrige lovgivningen definerer det som et kulturutvekslingsopphold og ikke som et arbeidsforhold. Videre kan det også være problematisk å definere *hvilke* arbeidsoppgaver au paires gjør som er regnet som *arbeid*, og hvilke som sees som hverdagslig deltakelse i familielivet (Løvdal 2012). Hvordan skiller man disse fra hverandre, og hvordan kontrolleres arbeidstiden? En utfordring for au pair-ordningen, au pairer og vertsfamilier, er også at det er vanskelig å håndheve de lovene som er satt. Det finnes ingen definert regulering av reglene for ordningen, og det er vanskelig å etterse at de overholdes, ettersom arbeidet finner sted i den private sfære (Løvdal 2012).

Noe av forskningen på feltet, både i norsk og europeisk sammenheng, har fokusert på au pair-*rollen* og hva den innebærer. Denne forskningen har vist at au pair-rollen ikke er definert på forhånd, og at au pairer, og deres vertsfamilier, potensielt har et bredt rollerepertoar å spille på. Som Yodanis m.fl. sier om au pairer: "(...) they are paid workers who are not employees. They are family members who are not members of the family" (Yodanis m.fl. 2007: 46). Med den uklare og ambivalente lovgivningen og defineringen av au pair-ordningen, skapes det ambivalente roller for au pairer og vertsfamilier (Sollund 2011, Cox 2007, Hess og Puckhaber 2004, Yodanis m.fl. 2007.) Det er motstridene diskurser mellom lovgivningen (gjennom UDI og Justisdepartementet), au pairer og vertsfamiliers forventninger til hva ordningen skal inneholde, forskningen på feltet og den allmenne oppfatningen av ordningen. Dette gjør at det finnes svært mange ulike opplevelser, erfaringer og tolkninger av ordningen blant au pairer og vertsfamilier, og så lenge de strukturelle rammene for ordningen forblir de samme vil nye generasjoner av au pairer oppleve at deres opphold kan få svært ulike utfall.

Det er nettopp dette som gjør at det stadig er relevant, samfunnsmessig og politisk, å forske på fenomenet.

1.1.2 Au pair-migrasjon – grensekryssing under visse begrensninger

Personene som søker au pair-tillatelse i Norge, og som får innvilget au pair-visum er underlagt en rekke begrensninger. Au pairer er offisielt sett verken definert som arbeidsmigranter eller som studenter (Løvdal 2012, Bikova i Widding-Isaksen 2010).

De er på en type utveksling, og oppholdstillatelsen deres er på maksimum to år.

For i det hele tatt å få au pair-visum må man oppfylle kravene som er satt i reglementet for ordningen: Man må være mellom atten og tretti år, man kan ikke ha barn, og det må være sannsynlig at man kommer til å reise tilbake til opprinnelseslandet etter endt au pair-opphold.

Au pair og vertsfamilie må signere UDIs *kontrakt om kulturutveksling mellom au pair og vertsfamilie*, og au parens oppholdstillatelse i landet er direkte knyttet til denne kontrakten.

Det vil si at hvis kontrakten av ulike grunner avsluttes før den gitte au pair-perioden er over, så har ikke au pairen gyldig oppholdstillatelse i landet. Da må au pairen enten finne en ny vertsfamilie, reise ut av landet, eller oppholde seg her ulovlig. Hvis man i slike tilfeller må finne en ny vertsfamilie, eller av andre årsaker ønsker å bytte vertsfamilie underveis i oppholdet, må det betales et gebyr, og man må i tillegg søke om fornyelse av tillatelsen (Løvdal 2012: 12) innen en måned før man avslutter kontrakten med sin opprinnelige familie (UDI 2014). Oppsummert betyr altså dette at brudd på au pair-kontrakten også betyr brudd på vilkårene for oppholdstillatelse (Løvdal 2012).

Det som imidlertid kan sies å være det mest markante skillet mellom au parenes oppholdstillatelse og tillatelsene som ulike typer arbeidsinnvandrere har, er at au pair-tillatelsen ikke kan legges til grunn for videre oppholdstillatelse (Løvdal 2012, UDI 2014).

En slik strukturering av migrasjon kan sies å være avgjørende for hvilke strategier au pairene velger for seg selv. De fastsatte strukturene som de beveger seg innenfor har trolig påvirkning på hvordan de ser på sine muligheter og sin motivasjon for migrasjonen (Sollund 2004).

1.2 Utforming av prosjektet og problemstillingen

På bakgrunn av problematiseringen jeg gjorde ovenfor, rundt de diffuse og ambivalente strukturene som au pairene befinner seg i, så vil jeg i denne oppgaven undersøke au parens forståelse av sin *rolle* som au pair. Som nevnt, så synes det å være et fortsatt aktuelt problem

at au pair-ordningen åpner for så mange tolkninger av hva det vil si å være au pair, hva rollen som au pair innebærer og hvilken relasjon man har til sin vertsfamilie. Her kan man tenke seg at hver enkelt au pair og vertsfamilie må skape sin egen versjon av en au pair-/vertsfamilierelasjon, og at disse kan ha veldig ulike utfall. I en norsk kontekst har Sollund forsket på au pairer og vertsfamiliers roller og rolleforståelse. Hun finner at au parenes motivasjoner for au pair-oppholdet varierer etter hvilken sosioøkonomisk og kulturell bakgrunn de har. Hun ser på forskjeller i motivasjoner blant au pairer fra Filippinene og fra ulike land i Øst-Europa, og viser at de filippinske au parenes forventninger til sin rolle, som igjen former deres rolleforståelse, har en sammenheng med deres spesifikke erfaringer og deres bakgrunn. De filippinske au parene i Sollunds studie har erfaringer som arbeidsmigranter i ulike industrialiserte sørøst-asiatiske land, som Singapore og Hong Kong, der svært mange filippinske arbeidsmigranter oppholder seg. I disse landene er arbeidsforholdene for arbeidsmigranter ofte svært harde, og i sammenligningen mellom å være hushjelp i Singapore og au pair i Norge gir det å være au pair i Norge betydelig bedre vilkår, som kortere arbeidstid, høyere lønn og mer fritid. Sollund mener også å finne at de filippinske au parene ikke nødvendigvis *ønsker* å være en del av familien, men at de først og fremst ønsker å gjøre en *jobb* som au pair. De har en profesjonalisert tilnærming til sitt au pair-opphold, og ser på det som et arbeid mer enn som en kulturutveksling (Sollund 2011). Dette finner også andre forskere, som Stenum (2010b). Med erfaringene som arbeidsmigrant bak seg føler au parene i Sollunds materiale på en nyvunnen frihet, noe som også gjør at de er mindre kritiske til kontrollen vertsfamilien pålegger dem, enn de øst-europeiske au parene (Sollund 2011). Mitt studium baseres på intervjuer med au pairer. Sammenlignet med Sollunds materiale har ingen av informantene jeg har intervjuet vært arbeidsmigrant i andre land før de ble au pair. De har dog vært au pair i andre europeiske land før de kom til Norge.

Jeg har også valgt å kun intervjuer au pairer fra Filippinene. Dette har jeg valgt på bakgrunn av at Filippinene har en særstilling som eksportør av humankapital (Barber 2000, Gibson m. fl. 2001, Parreñas 2001, Castles og Miller 2009) noe som gjør det til en interessant migrasjonskontekst. Derfor vil jeg, i tillegg til å undersøke au parenes rolleforståelse som au pair i vertsfamilien, undersøke hvordan de ser på sin status som migrant i kontekst av sitt opprinnelsesland, Filippinene, og hvordan de ser på au pair-arbeidets status i kontekst av mottakerlandet, Norge (og de andre europeiske landene de har hatt au pair-opphold i).

Oppgaven har derfor en todelt problemstilling:

1. *Hvilken mening legger au pairene i det å migrere?*

Med følgende underspørsmål:

- a) *Hvordan vurderer au pairene au pair-arbeid som migrasjonsmulighet?*
- b) *Hvordan ser au pairene på eget forsørgeransvar og status som migrant i en filippinsk kontekst?*

2. *Hvordan forstår au pairene sin rolle som au pair?*

Med følgende underspørsmål:

- a) *Hvilke utfall for au paires relasjon til vertsfamilien har det at au pairene bor og arbeider i den private sfære?*
- b) *Hvordan ser au pairene på arbeidets status i en europeisk kontekst, og hvordan virker dette sammen med deres status på Filippinene?*

1.2.1 Hvem er de filippinske au pairene?

Filippinske au pairer utgjør en overveldende majoritet av au pairene i Norge i dag. Fra 2008 har filippinske au pairer utgjort ca. 90% av alle au pairer i Norge (Løvdal 2012, Øien 2009: 21). Det var en økning av filippinske au pairer fra 78 i 2000 til 2090 i 2008, og i 2012 var tallet 1290 (UDI 2014). Med tanke på den store majoriteten filippinske au pairer utgjør, kan det reise interessante spørsmål om hvordan de opplever både sine au pair-opphold i Norge, og i de andre europeiske landene de har hatt au pair-opphold i. Det reiser også spørsmål om den økonomiske, sosiale og kulturelle konteksten de kommer fra, med tanke på migrasjon.

Filippinske myndigheter la i 1998 ned et forbud mot at filippinske statsborgere søkte om au pair-tillatelse i europeiske land (Embassy of the Philippines 2014). Dette var motivert av historier om at vertsfamilier utnyttet ordningen og så på au pairer som billig arbeidskraft. Forbudet ble for Norges del ikke opphevet før i 2010 (Embassy of the Philippines). På tross av dette har antallet filippinske au pairer i Norge mangedoblet seg siden 2000. Dette legger et

historisk grunnlag for å undersøke filippinske au pairers opplevelser av situasjonen som au pair.

1.3 Oppgavens oppbygning

Nå som jeg har presentert problemstillingene for oppgaven, og hva jeg baserer disse problemstillingene på, så vil jeg legge fram den videre oppbygningen av oppgaven. Jeg starter med å danne et teoretisk rammeverk, der jeg diskuterer noen begreper som kan brukes til å forstå au parenes situasjon i sine vertsfamilier, og som migranter. Jeg diskuterer den filippinske migrasjonskonteksten spesifikt, for å danne et bakteppe for å forstå de filippinske au parenes plass i Norge. Au pair-ordningen kan befinne seg i skjæringspunktet mellom kjønnet migrasjon og reproduktivt arbeid, fordi au pair-arbeidet er en type reproduktivt arbeid (Parreñas 2000), og fordi det å være au pair innebærer migrasjon. Til slutt i det teoretiske rammeverket diskuterer jeg noen viktige ulikhetsdimensjoner, som kan ha påvirkning på au parenes situasjon. Jeg diskuterer den analytiske nytten av å ha et interseksjonelt perspektiv (Anthias og Yuval-Davis 1983, Seeberg 2012, Yuval-Davis 2006, Yuval-Davis 2007), før jeg mer spesifikt diskuterer begrepsparet klasse og status.

Etter det teoretiske rammeverket diskuterer jeg de metodiske valgene i dette prosjektet, og utfordringene ved dem. Jeg redegjør for hvorfor jeg har brukt kvalitativt intervju som metode, utvalg og rekruttering, hvordan intervjuene ble gjennomført og analysestrategi. Jeg ser også på hvilke etiske utfordringer denne studien har, og diskuterer hvilken påvirkning jeg selv, og min posisjon, kan ha hatt på informantene i intervjusituasjonen.

Selve analysedelen i denne oppgaven er delt inn i tre kapitler. De kan sies å ha en narrativ form, der det første tar opp meningen informantene legger i sin migrasjon til Europa. Her undersøkes deres vurdering av forsørgeransvaret de har overfor sine familier, og hvilken status dette gir på Filippinene. Det andre analysekapittelet undersøker hvordan informantene forstår sin rolle som au pair, og hvordan deres relasjon til vertsfamilien utarter seg, gitt de strukturelle rammene som au pairer befinner seg innenfor. I det siste av analysekapitlene undersøker jeg hvordan informantene ser på au pair-arbeidets status i kontekst av Norge, og de andre europeiske landene hvor de har hatt au pair-opphold. Hvordan opplever de det å arbeide som au pair når de har høyere utdanning, og de fleste av dem allerede har deltatt i arbeidslivet på Filippinene?

2 Teoretisk rammeverk

Det at au pair-institusjonen har endret karakter i løpet av de siste tiårene, har fordret at nye perspektiver har blitt tatt i bruk for å forstå au pair-ordningen, au pairers rolle og au pair-migrasjon. Endringene innbyr til å se au pair-ordningen i et større globalt perspektiv.

Begreper og kategorier som kan forklare ulikhet i private relasjoner og på samfunnsnivå er sentralt, og ordningen kan sies å befinne seg i smeltepunktet mellom analytiske og teoretiske kategorier som migrasjon, kjønn, etnisitet, kultur og klasse. I denne oppgaven sees au pair-migrasjon og au pair-ordningen i en større kontekst av migrasjon innenfor den globale hushjelpindustrien. Som tidligere forskning viser så er svært mange av de filippinske au pairene motivert av muligheten til å skape seg et bedre liv med økte livssjanser, gjennom blant annet høyere inntekt (Sollund 2009, Sollund 2010, Stenum 2010b).

For å forstå au pairenes erfaringer i vertsfamilier i Norge og i andre europeiske land, er det flere analytiske kategorier som kan diskuteres. Au pairenes situasjon, og posisjon, kan forstås ved å trekke på kategoriene kjønn og klasse. Det står også sentralt i denne oppgaven å undersøke meningen og mulighetene au pairene ser i migrasjonen. Derfor vil jeg først redegjøre for migrasjon i en spesifikk filippinsk kontekst. Fordi au pair-migrasjon og au pair-arbeid kan sies å være svært kjønned, og fordi arbeidet foregår i intimsfæren, vil en del av dette kapittelet bestå av en diskusjon av fenomenet *feminisering* av migrasjon og *reproduktivt arbeid*. Både bidrag fra familie- og velferds litteratur og fra litteratur om den globale husarbeidsindustrien trekkes inn i dette kapittelet.

2.1 Migrasjon i en filippinsk kontekst

For å forstå au pair-migrasjon og meningen au pairer legger i det å reise ut for å være au pair er det fruktbart å se på migrasjonssituasjonen på Filippinene. Emigrasjon har en helt spesiell mening og posisjon i kultur, samfunn og økonomi. Man estimerer at omtrent 10% av landets befolkning bor og arbeider i andre land, noe som betyr over ti millioner mennesker (Migration Information Source 2014). Filippinenes kultur for å eksportere arbeidskraft går tilbake til slutten av 1800-tallet og etterdønningene fra det spanske koloniherrdømmet og amerikansk innflytelse (Ronquillo m.fl. 2010). En rekke push- og pullfaktorer har ført til den store graden av eksport av human kapital fra Filippinene. Befolkningen har et generelt høyt utdanningsnivå i forhold til etterspørselen på arbeidsmarkedet, og økonomiske nedgangstider

i forbindelse med oljekrisen på 1970-tallet gjorde at emigrasjonen for alvor trådte til (Fauve-Chamoux 2004). Eksport av arbeidskraft ble en strategi for økonomisk utvikling, og blant annet opprettelsen av Overseas Employment Program av de daværende filippinske myndighetene, ga strukturer til å systematisere emigrasjonen (Fauve-Chamoux 2004). Ikke minst har behovet for arbeidskraft, både faglært og ufaglært, i industrialiserte land vært en forutsetning for at det har vokst fram en *migrasjonskultur* på Filippinene (Ronquillo m.fl. 2011: 266-267, Fauve-Chamoux 2004). Migrasjonen fra Filippinene er en del av en større global endring i migrasjonsmønstre, hvor for eksempel gamle utvandringsland blir innvandringsland (Fauve-Chamoux 2004, Castles og Miller 2009, Tacoli 1999). Migrasjon er *kollektiv* handling, og den filippinske migrasjonskulturen gjør seg gjeldende på ulike nivåer av samfunnet. Den former den økonomiske kulturen ved at landet blant annet får tilgang til utenlandsk valuta, den er tilstede i den politiske kulturen i form av fokus på utforming, og forvaltning av politikk på området. Filippinene er for eksempel den tredje største mottakeren av remisser² i verden, i absolutte tall (Haksar og Burgess 2005).

Videre har også den dyptgående migrasjonskulturen konsekvenser for hverdagsliv og levde erfaringer på Filippinene (Ronquillo m.fl. 2011: 266-267), noe som er det mest aktuelle i denne oppgaven. Migrasjonskulturen påvirker individer, familier og samfunn i deres hverdag, gjennom ulike sosiale dimensjoner. For eksempel har Parreñas studert hvordan filippinske barn påvirkes av at en av, eller begge, foreldrene reiser ut som arbeidsmigranter (Parreñas 2003). Migrasjonskulturen kan sies å være tilstede i folks kollektive bevissthet. For eksempel kan migrasjon uttrykkes gjennom populærkultur, slik som Massey og Kandel finner i deler av meksikansk populærkultur (Kandel og Massey 2002). Med en sterk migrasjonskultur kan bevisstheten om migrasjon som et alternativ sies å være klart tilstede (Sollund 2009). I noen samfunn kan det muligens sies at migrasjon som alternativ *internaliseres*, og blir til en sosial handling som stadig *reproduseres*, jf. Berger og Luckmanns teori om den sosiale konstruksjon av virkeligheten (Berger og Luckmann 2006). Migrasjonskulturer oppstår hvor det er en høy andel av mennesker som migrerer til andre land. Migrasjonen sees ofte da som noe positivt, og det blir sett som en, av svært få, muligheter for stigende sosial mobilitet. Etter hvert som flere migrerer vil det bli oppfattet som et svært godt alternativ. På denne måten blir migrasjon normativt. Migrasjonskulturen inneholder diskurser, assosiasjoner, konnotasjoner, talehandlinger og ritualer knyttet til migrasjon. Hvilken *mening* migrasjonen

---

² Remisser er pengeoverføringer som sendes fra migranter i utlandet og til hjemlandet (Haksar og Burgess 2005).

tillegges varierer fra kontekst til kontekst. Spesielt forventes det ofte at *unge* mennesker skal reise (Kandel og Massey 2002: 981). Det å reise ut kan sees som en *rite de passage*, som markerer overgangen til voksenlivet, og som en måte å forsørge seg selv og sin familie på (Kandel og Massey 2002: 982, Sollund 2009). I noen samfunn er forventningene rettet i størst grad mot unge menn (Kandel og Massey 2002), mens på Filippinene rettes slike forventninger også mot unge kvinner (Barber 2000). Kjønnstrukturen har endret seg særlig fra 1980-tallet, og i 1994 utgjorde kvinner 60% av de førstegangsmigrerende fra Filippinene (Barber 2000: 400). I følge Parreñas utgjør filippinske *kvinner* den største migrasjonsbølgen i vår tid (Parreñas 2008).

2.2 Migrasjon og kjønn

Feminisering av migrasjon regnes som en av samtidens migrasjonstrender (Castler og Miller 2009: 400). Migrasjonsmønstre endrer seg og flere kvinner migrerer. Det å se kjønn som en analytisk dimensjon i migrasjonsforskning har ikke alltid vært like aktuelt, men fra 1970-tallet og til i dag har det fått økende akademisk oppmerksomhet. Målet med å forske på kvinnelige migranter og feminisering av migrasjon, har vært å ikke bare belyse det faktum at kvinner, på lik linje med menn, er selvstendige migranter, men også at det er visse *migrasjonsmønstre* som domineres av kvinner (Pessar og Mahler 2003: 814-815). Flere bidrag på feltet kjønn og migrasjon har ønsket å sette fokus på at kvinners kulturelle, sosiale og økonomiske bakgrunn, deres valg, strategier og utfordringer knyttet til migrasjon, kan være annerledes enn menns (Lauby og Stark 1988, Tacoli 1999). I den kulturelle konteksten filippinske kvinnelige migranter kommer fra kan det sies at beslutningen om å migrere ofte tas i *familien* som enhet, og at det ikke nødvendigvis er individet alene som beslutter å migrere (Lauby og Stark 1988). Kvinner kan sies å migrere oftere av familiegrunner enn menn (Lauby og Stark 1988, Tacoli 1999). Selv om man reiser ut alene kan man sees som en type *agent* for familie og slekt i opprinnelseslandet. De filippinske kvinnelige migrantene er storesøstre, døtre og koner, og svært ofte er de også familieforsørgere (Barber 2000, Sollund 2009, Parreñas 2001, Gibson m.fl. 2001, Lauby og Stark 1988). Dette gjelder for informantene her, og på denne måten kan det sies at *kjønn* som kategori spiller inn på informantenes situasjon.

Ved å se au pair-migrasjon og annen migrasjon innenfor husarbeidsindustrien i et kjønnsperspektiv kan man forstå mer av hvorfor denne migrasjonen er så kjønnnet som den er.

At kvinner fra Filippinene migrerer i andre baner enn menn har også med den globale etterspørselen etter arbeidskraft å gjøre. Det økende behovet for kvinnelig arbeidskraft gjør at det blir en kjønnsselektivitet til blant annet au pair- og husarbeidsbransjen. I dag anerkjennes kvinner som selvstendige migranter, kontra tidligere tider da kvinner ble sett på som ”med”-migrant til sin mann, gjennom for eksempel familiegjennforening. Den som migrerer er en *selvstendig aktør*. Ved å migrere kan nye muligheter åpne seg; man kan øke sine livssjanser, man kan oppleve en økning av økonomisk og sosial kapital og man krysser grenser, bokstavelig og sosialt.

Au pair-arbeid er et svært kjønnet arbeid. Kun en liten prosentandel av au pairene i Norge i dag er menn (Øien 2009). Når det gjelder au pair-migrasjon og au pair-arbeid så er det ingen såkalt naturlig kobling mellom det å være kvinne og det å jobbe som au pair. De fleste au pairer fra Filippinene har høyere utdanning, innen alt fra lærere og sykepleiere til IT-konsulenter, og det er ikke noe selvfølge at disse skal være au pairer og gjøre den type arbeid som au pairer gjør. Au pairene har vært yrkesaktive i jobber som er ganske annerledes enn det arbeidet de gjør som au pair. Noen av dem har i liten grad deltatt i husarbeid og lignende i hjemmet tidligere, men har mødre eller søstre som har tatt seg av det. Så for disse var husarbeid og barnepass noe relativt nytt. Dette beskrives av blant andre Mary Grace, en av informantene i min studie: “In my country I don't do much housework because I work, and then I have little time. It's my mother or one of my sisters who does it. But here [i Norge] all the work in the house is mine, so that's...I have to get used to it”.

På denne måten kunne det like godt vært menn som kom som au pairer og utførte au pair-arbeid, men det er det i veldig liten grad. Det kan tenkes at når kvinnene i mitt utvalg går fra å ha arbeid som er relevant for utdanningen deres, som for eksempel IT-konsulent, og som ikke i like stor grad er *kodet* som feminint (Seeberg 2012: 178), til å bli au pairer, så blir også deres *rolle* mer *kjønnet*. Man kan tenke seg at au pairene får en mer kjønnet rolle fordi man knytter arbeidet de gjør til kjønn, gjennom at det reproduktive arbeidet som au pairer gjør kodes som feminint (Seeberg 2012: 178). Her kan man snakke om både den sosialt konstruerte kjønns kategorien *kvinne* og den sosialt konstruerte koblingen mellom kvinner og *reproduktivt* arbeid (Lutz 2008).

2.2.1 Migrasjon og reproduktivt arbeid

Den sosialt konstruerte koblingen mellom kvinner og reproduktivt arbeid innehar også en oppfatning om at reproduktivt arbeid ikke kan profesjonaliseres og oppnå status som andre typer yrker på arbeidsmarkedet (Lutz 2008, Anderson 2000). Man har tradisjonelt laget et skille mellom reproduktivt og *produktivt* arbeid. Reprodiktivt arbeid handler om arbeid i hus og hjem; opprettholdelse av et hushold gjennom vasking, rydding, matlaging og alle de andre aktivitetene man gjør i huset. Og det handler også om å skape nytt liv, og ta vare på det. Marx forstod reproduktivt arbeid som arbeidet som må til for å opprettholde den *produktive* arbeidskraften (Marx 1884), noe også Parreñas definerer det som (Parreñas 2000).

Blant annet har interesseorganisasjoner for hushjelpere kjempet for at deres arbeid skal reguleres, for slik å oppnå bedre vilkår og rettigheter (Domestic Workers United 2014). Det hersker likeså en diskusjon om hvorvidt *au pair-arbeid* kan anses som *arbeid* eller ikke. En grunn til at husarbeid ikke har blitt ansett som arbeid er fordi det finner sted nettopp i det private hjem, og det utføres ofte av de som selv bor i hjemmet, ubetalt. (Hondagneu-Sotelo 2007). Da kan skillet mellom ubetalt husarbeid, som man gjør selv, og betalt husarbeid som andre utfører for en, være noe uklart. Husarbeid har tradisjonelt også vært en kjønnaktivitet, forbeholdt kvinner, og majoriteten av de som i dag arbeider i husarbeidsbransjen, i omsorgsykker og som er *au pairer*, er fortsatt kvinner. Lutz sier at "Domestic work is not merely work, but a particularly gendered activity. In other words, domestic work is a core activity of *doing gender*, perpetuating the existing social order of the genders" (Lutz 2007: 34). Videre mener Lutz at husarbeidsbransjen ikke kan sammenlignes med andre arbeidsfelt og bransjer, men at den innehar noen helt *spesifikke* sosiale mønstre. For det første er det den intime og private karakteren av den sosiale sfæren hvor arbeidet finner sted. For det andre den tidligere nevnte sosiale konstruksjonen av denne typen arbeid som et arbeid for kvinner. Videre trekker hun fram den distinkte *følelsesmessige* og *personlige* relasjonen mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, som er preget av gjensidig avhengighet, og til slutt arbeidets logikk, som skiller seg klart fra andre typer arbeid (Lutz 2008: 1). Det sistnevnte aspektet handler, som nevnt, blant annet om at det kan være vanskelig å skille husarbeid som betalt *arbeid* fra husarbeid som noe hver og en gjør i sitt eget hjem (Skilbrei 2003, Hondagneu-Sotelo 2007).

En svært stor andel av de filippinske kvinnene som jobber i land utenfor Filippinene jobber som hushjelpere (Parreñas 2000: 560-561). Når man ser *au pair-arbeid* og *au pair*-ordningen i

kontekst av den globale husarbeidsindustrien er det flere problemstillinger som dukker opp knyttet til denne typen arbeid og til *migrasjonen* til dette arbeidet. Den globaliserte økonomien i vår tid får ringvirkninger av ulike slag og på ulike steder i verden. Det at au pair-institusjonen har endret karakter over de siste tiårene, og at det blant annet har blitt gjort funn på at de fleste vertsfamilier som ansetter au pair gjør det fordi de har behov for ekstra arbeidskraft i hjemmet (Øien 2009, Stenum 2010b, Sollund 2010, Bikova 2008), kan fungere som en tilrettelegger og en *pull*-faktor på migrasjonen fra Filippinene. De ulike typene av velferdsstater vil gi ulike utgangspunkt for au pair-migranter og migranter i husarbeidsindustrien (Lutz 2008, Sollund 2010). I liberale og konservative/korporative velferdsstater er offentlige velferdsordninger, som for eksempel omsorgstilbud, noe begrenset. I universale sosial-demokratiske velferdsstater som i de nordiske landene, er velferdsordningene mer generøse (Esping-Andersen 1990). Private omsorgsløsninger er utbredt i stater med fravær av offentlige velferdstilbud, noe som gjør at flere for eksempel ansetter private omsorgsarbeidere. Den norske velferdsstaten har et utbredt offentlig velferdstilbud. Når det gjelder familiepolitiske velferdstiltak har den norske velferdsstaten sørget for over 80% barnehagedekning, fedrekvote, kontantstøtte, gode permisjonsordninger for gravide og nybakte foreldre. Dette er altså et godt utbygget velferdsområde (Seeberg 2012, Sollund 2010). Det å benytte seg av private løsninger som avlastning for det reproduktive arbeidet er ikke veldig utbredt i Norge. Rundt 7% av voksne i Norge har for eksempel privat rengjøringshjelp (Kitterød og Rønsen 2012: 174). Vi har også en sammenpresset lønnsstruktur i Norge som gjør at det er relativt dyrt å kjøpe private omsorgstjenester, sammenlignet med land hvor lønnsforskjellene er større (Kitterød og Rønsen 2012). Her kan det å ha au pair muligens sees som et økonomisk mer overkommelig alternativ for norske familier. Det er vanskelig å si med sikkerhet at grunnen til at alle norske familier får au pair er at de ikke er villige/har råd til å betale for rengjøringshjelp og/eller hjelp til å passe barn, og en au pair da er et overkommelig alternativ. Men det har blitt gjort funn på at dette er motivasjonen for noen av vertsfamiliene (Sollund 2010). På samme måte er det kun gjennom au pair-kanalen man kan migrere til Norge som *live-in*³ husarbeider (Sollund 2010: 144-145). Jeg har ikke data på dette i mitt materiale, men jeg vil ta utgangspunkt i funn i tidligere forskning som sier at vertsfamilier ønsker mer tid til barna og familieliv, og mindre tid til husarbeid, og at dette er hovedmotivasjonen for å få au pair (Øien 2009, Bikova 2008, Sollund 2010).

---

³ Å være *live-in* betyr at man bor sammen med familien man arbeider hos. Jeg velger å bruke den engelske betegnelsen i mangel på et adekvat begrep på norsk, slik også Stenum (2010b) gjør.

På bakgrunn av dette, og på bakgrunn av at au pair-institusjonen og au pair-arbeid i denne oppgaven sees i lys av den globale husarbeidsindustrien, så ligger det her et premiss om at au pair-utveksling er au pair-*arbeid*. Kan man da si at vertsfamilier som får au pair ”outsourcer”, eller i hvert fall overfører en del av det reproduktive arbeidet i familien til au pairen? Dette er et spørsmål som har blitt stilt i flere forskningsbidrag på feltet. Øien (2009) finner at de fleste vertsfamiliene hun har intervjuet ser på au pair-ordningen som en mulighet til fleksibilitet i hverdagen og til avlastning fra husarbeid og barnepass. Hun sier videre at:

For verter er kulturutveksling eller potensielle vennskap imidlertid tilleggsgevinster ved ordningen og sjelden grunnen til at folk velger å skaffe seg en au pair. Det er høyst usannsynlig at de ville ha hatt en au pair hvis de ikke trengte hjelp med barneomsorg eller husarbeid. Dette vitner om at au pair plassering i praksis behandles og betraktes som arbeid av vertsfamilier (Øien 2009: 9).

Au pair-ordningen legger altså opp til at au pairer migrerer for å overta en del av det reproduktive arbeidet som vertsførelde ønsker å bli avlastet fra, slik at vertsførelde får ”tidsklemme” til å gå opp. Reproduktivt arbeid har tradisjonelt sett blitt forbundet med kvinner, og det har til ulike tider i historien vært ulike fokus på kvinner og reproduktivt arbeid. Marxistiske feminister har pekt på at kapitalistiske institusjoner har skapt økonomisk, sosial og politisk ulikhet mellom kvinner og menn. Kvinner fra middelklassen har blitt henvist til det reproduktive arbeidet og til den private sfære, og har ikke hatt tilgang til det produktive arbeidsmarkedet slik som menn (Glenn 1992). I denne sammenhengen har derimot ikke det marxist-feministiske perspektivet forklaringsverdi nok. Med internasjonaliseringen og globaliseringen som har lagt grunnlaget for feminiseringen av migrasjon, som au pair-migrasjon sees i lys av, må perspektivet utvides og flere ulikhetsdimensjoner må implementeres. Glenn satt fokus på ”the racial division of reproductive labour” (Glenn 1992: 6) og Misra m.fl. snakker om ”the international division of reproductive labour” (Misra m.fl. 2006: 318). Glenns empiriske nedslagsfelt er det fleretniske USA, der svarte kvinner fra slavetiden og utover 1900-tallet ofte var hushjelper og tjenestepiker. I dag er svært mange av kvinnene som jobber innenfor hushjelpsindustrien i USA filippinske eller meksikanske immigranter. Derfor er Misras begrep om ”the international division of labour” også svært treffende, i og med at det i nyere tid er immigranter som i stor grad utgjør hushjelpsindustrien. Noe som også er treffende for au pair-ordningen og den norske konteksten.

2.3 Arbeid i den intime sfære

Konteksten au pair-arbeidet befinner seg i, den private og intime sfære, kan være av betydning for au parenes relasjon til deres vertsfamilie og for deres erfaringer og opplevelser som au pair. Det å være live-in, altså å bo hjemme hos familien man jobber hos, gir noen andre problemstillinger enn det å ikke bo med familien.

En karakteristikk ved det å være live-in er at skillet man finner i stort sett alle andre typer arbeid og yrker, nemlig skillet mellom det *private* hjem og den mer *offentlige* eller *sosiale* arbeidsplass *ikke* eksisterer i jobben som au pair (Stenum 2010a). Au pair-ordningen kan i så måte være unik i Norge, og flere andre europeiske land, der live-in hushjelper eller barnepiker, er lite utbredt. De strukturelle rammene rundt au pair-migrasjon og au pair-opphold kan på denne måten ikke sammenlignes med noen andre typer migrasjon til Norge.

Det at au pairers, og live-in hushjelpers, arbeid foregår innenfor husets fire vegger, gjør at regulering av denne typen arbeid er nærmest fraværende. Man mangler ofte regulerte arbeidsforhold, mulighet til organisering og lignende. Au pair-ordningens regelverk forteller hvor mange timer au pairer skal jobbe, og på den måten skiller au pair-arbeidet seg fra mange tilfeller av arbeid i den øvrige globale husarbeidsindustrien. Samtidig kan det være vanskelig å etterse at regelverket i au pair-ordningen blir fulgt, både av au pairer og av vertsfamilie, nettopp fordi arbeidet finner sted i den private sfære. I vårt samfunn kan det hevdes at familien balanserer mellom det offentlige og det private (Ellingsæter og Widerberg 2012). Offentlige anliggender, som en rekke lover, plikter og rettigheter har innvirkning på den private familien. Familien kan sees som en *institusjon*, samtidig som den er privat og intim. Flere offentlige instanser, som for eksempel barnevernet, kan sies å fungere som et kontrollorgan som gjør familien både offentlig og privat. På samme tid fører overskridelser fra det offentlige og inn i det private ofte til sterke reaksjoner og noen ganger til ubehag. Det å skride inn i den private sfære er å krysse en sterk symbolsk grense, hvor man ikke bare møter individer på en helt annen måte enn i det offentlige, men også fordi det representerer noe av det nærmeste og mest private for individer. Når det gjelder au pair-arbeid så mangler man for det første en instans som etterser at lovgivningen overholdes. For det andre ville det kunne være problematisk å opprette en slik instans nettopp fordi skillet mellom det private og det offentlige kan sies å stå sterkt – selv om familien, og for den saks skyld også individet, både er et offentlig anliggende og privat.

For au parene i dette studiet har det ulike utfall å bo og arbeide i den intime sfære. Jeg vil introdusere noen teoretiske/analytiske aspekter som kan gjøre seg gjeldende i relasjonen mellom vertsfamilie og au pair i den private og intime sfære.

2.3.1 Emotional labour

Au pair-arbeidets karakter er preget av at det forgår i den private og intime sfære – i et hjem og i en familie. Arbeidets kontekst legger til rette for at au pair-arbeidet er noe nært, intimt og familiært. All type omsorgsarbeid har en dimensjon av *emotional labour* (Hochschild 2003). Altså innebærer denne typen arbeid en eller annen form for omsorg. Det er en akseptert norm at man skiller mellom den type omsorg man gir på jobb, på for eksempel et sykehjem, og hjemme sammen med sin nærmeste familie, hvori den ene uttrykkes gjennom arbeid og den andre gjennom følelser for noen som står en nær (Sollund 2009). Dette skillet kan betegne som ”*caring for*” og ”*caring about*” (Yeates 2004, Sollund 2009: 116-119). I au pair-arbeidet kan imidlertid dette skillet i noen tilfeller være uklart og vanskelig å navigere i. Det at au pair-arbeidet potensielt preges av nære følelser er nok et kjennetegn på arbeid som foregår i den private og intime sfære, og hvor arbeidstakeren er live-in.

2.3.2 Sosial kontroll

Det at au pairer bor og arbeider i intimsfæren sammen med vertsfamilien gjør at au parene på ulike måter, og i ulik grad, er underlagt den sosiale kontroll som kjennetegner familierelasjoner (Hess og Puckhaber 2004). Slik som au pair-ordningen er ment, så bor au parene hjemme hos en familie, og skal ideelt sett være ”en del av familien”. Den sosiale kontrollen er en del av primærsosialiseringen som foregår i familien. For eksempel vokser som oftest barn opp under sine foreldres kontroll.

Foreldre vil i stor grad har kontroll over hvor barna i familien er til enhver tid, og hva barna kan gjøre/ikke gjøre (Bernardes 1997). Begrepet sosial kontroll viser til interaksjoner mellom medlemmer i sosiale grupper, for eksempel familien. I sosiale relasjoner dannes normer og kollektive tankesett, og den sosiale kontroll kan på samme tid virke integrerende og sanksjonerende på individer (Durkheim 1991).

2.3.3 Tilgjengelighet og fleksibilitet

I den internasjonale litteraturen om migranthushjelper er mye av litteraturen viet til analyser av situasjonen til live-in hushjelper. Au pairer er på mange måter i samme strukturelle situasjon (Hess og Puckhaber 2004, Yodanis m.fl. 2007, Cox og Nerula 2003).

(...) Due to different socio-economic and cultural processes in Western postindustrial societies as well as in the eastern and southern parts of the world the au pair program is becoming a form of domestic work with quite similar working and living conditions to that of live-in migrant domestic workers (Hess og Puckhaber 2004: 65).

Måten au pair-ordningen kan sies å skille seg fra andre husarbeidsyrker på, er at oppgavene au pairen gjør ikke er *ment å være arbeid*. Forskning har vist at flere au pairer og vertsfamilier likevel ser på au paires oppgaver i familien som arbeid (Sollund 2010, Stenum 2010b, Hess og Puckhaber 2004, Yodanis m.fl. 2007, Liversage m.fl. 2013), noe deler av utvalget mitt også gjør. Likevel kan det manglende skillet mellom jobbsfære og privatsfære gjøre at grensene mellom arbeid og fritid blir uklare (Stenum 2010a). Når er au pairen på jobb og når har hun fri? Er for eksempel det å lese for barna i familien etter endt arbeidsdag, ekstra arbeid, eller er det au paires fritid, som hun velger å bruke på å lese for barna? Som live-in au pair kan man sies å være fysisk tilgjengelig for å jobbe så lenge man oppholder seg i huset (Sollund 2010, Hess og Puckhaber 2004). På forespørsler om å gjøre ulike arbeidsoppgaver viser tidligere forskning at det kan være en utfordring for å au pairer å si nei, nettopp fordi man er fysisk tilstede. Muligens særlig hvis det gjelder mindre oppgaver, der det er enda mindre tydelig om det tolkes som arbeid eller fritid, vil det kunne være problematisk å si nei. Med slike subtile arbeidsoppgaver og uklare skillelinjer mellom arbeid og fritid kan en konsekvens være at au pairer sjelden har helt reell og ubetinget fri (Hess og Puckhaber 2004, Galotti 2009). Det kan hevdes at jo større fleksibilitet (MacDonald 1998, Lutz 2008, Hess og Puckhaber 2004) vertsfamilien ønsker, jo mer tilgjengelig må au pairen være. Flexibiliteten som vertsfamilier kan oppnå når det stilles høye krav til au paires tilgjengelighet, kan ikke måle seg med noen andre former for private husarbeidstjenester eller offentlige velferdstjenester.

2.3.4 Gjensidig avhengighet

Flere forskningsbidrag på au pair-feltet, samt på husarbeidsmigrasjonsfeltet har framhevet at *gjensidig avhengighet* former relasjonen mellom au pair og vertsfamilie (Sollund 2010 og 2011, Lutz 2007, Parreñas 2000). Gjensidig avhengighet er tilstede i svært mange relasjoner, og det kan knyttes til ulike *roller* ved at roller kan være gjensidig avhengig av hverandre, eller *resiproke* (Korsnes 1997: 258). Resiprositet i Mauss' gave teori for arkaiske samfunn handler om sosiale ytelser som gis og mottas i sosiale relasjoner (Mauss 1995). I utgangspunktet er slike ytelser frivillige, men faktisk sett er de bundne og nytteorienterte, og det er knyttet et vell av ritualer og symbolske betydninger til det å gi og motta sosiale ytelser (gaver). Slike sosiale ytelser finner sted innenfor en viss moralsk og kulturell kontekst av plikt, gavegivning og frihet (Mauss 1995). Generelt sett kan det sies at vertsfamilien er avhengig av au pairen for å få bedre tid i hverdagen og for å lette presset fra husarbeid, praktiske oppgaver knyttet til barn, og generell organisering. Au pairen på sin side er avhengig av vertsfamilien for å få lønn (lommepenger) og for å få oppholdstillatelse. Men denne relasjonen innehar også følelsesmessige aspekter, som forventninger om trygghet og verdighet. Og hvis forventningene ikke innfris kan det utløse skuffelse eller sinne hos au pair eller vertsfamilie, eller begge.

2.4 Interseksjonalitet

Et interseksjonelt perspektiv på au pair-ordningen og au pair-migrasjon innbyr til å belyse hvordan kombinasjoner av *ulikhetsdimensjoner* virker inn på individer og situasjoner. Flere bidrag på au pair-feltet, og på det globale husarbeids- og omsorgsarbeidsfeltet generelt, har inntatt et slikt perspektiv (Anthias og Yuval-Davis 1983, Seeberg 2012, Yuval-Davis 2006, Yuval-Davis 2007, Estrada og Hondagneu-Sotelo 2011, Glenn 1992). Innenfor perspektivet sees kategorier som klasse, kjønn, etnisitet, nasjonalitet, alder med mer, i en relasjonell sammenheng. Rasjonalet er at ulike kategorier sammen virker inn på individer og situasjoner.

I feministiske forskningstradisjoner har man tidligere i for liten grad involvert seg med andre ulikhetsdimensjoner. Det eurosentrisk feministiske tankegodset har derfor vært for endimensjonal og for lite inkluderende overfor andre ulikhetsdimensjoner (Glenn 1992, Anthias og Yuval-Davis 1983). For eksempel mener Estrada og Hondagneu-Sotelo at et interseksjonelt perspektiv understreker at fattigdom følger både et etnisitets- og et

kjønns hierarki. I sin studie av barn av latinamerikanske innvandrere i Los Angeles, som sammen med sine foreldre er gateselgere, viser de hvordan også innvandrerstatusen og alder spiller inn på barnas situasjon (Estrada og Hondagneu-Sotelo 2011). I Seebergs studie av innvandrere i den norske omsorgssektoren, undersøkes det hvordan innvandrerstatus inngår relasjonelt med de allerede eksisterende kjønns- og klassehierarkiene i arbeidsmarkedet i Norge (Seeberg 2012). Et interseksjonelt perspektiv er et fruktbart teoretisk perspektiv og analytisk verktøy for å fange opp hvordan flere ulikhetsdimensjoner påvirker hverandre, individer og sosiale situasjoner.

Jeg har, etter å ha satt meg inn i litteratur om perspektivet, forsøkt å ha et interseksjonelt perspektiv som analytisk bakteppe for denne studien. Jeg har derimot ikke funnet det fruktbart i denne sammenhengen å benytte et slikt verktøy, da det er problematisk, ut i fra studiens datamateriale, å kunne si noe utfyllende om når de ulike stratifiserende kategoriene gir utslag for informantene, og for situasjonen de befinner seg i. Så vidt jeg kan se er det problematisk å tolke hvilke av dimensjonene som har påvirkning når. Derfor har jeg valgt å ikke gå videre inn i det interseksjonelle perspektivet. Jeg velger heller å forstå au paires situasjon ut i fra kjønnsdimensjonen⁴, samt at jeg benytter meg av klasse/status-dimensjonen. Jeg velger å se disse to som separate ulikhetskategorier, som på ulike måter har innvirkning på au paires situasjon. Dette betyr ikke at det ikke anerkjennes her at kombinasjonen av ulike stratifiserende kategorier kan forsterke hvordan au paires sees på, og hvordan de oppfatter sin egen posisjon. For eksempel er dette aktuelt for å avdekke stereotypifisering av au paires. Alle roller og kategorier man plasseres i av omverdenen har større eller mindre innvirkning på hvordan man ser seg selv, og det å plasseres innenfor flere kategorier som kan være utsatt for stereotypifisering, vil kunne få et annet utslag enn hvis man tilhører én slik kategori. Med denne forståelsen av interseksjonalitet er det derimot problematisk å bruke dette perspektivet som analytisk verktøy på mitt empiriske materiale.

2.5 Klasse og status

En svært stor andel av au paires i Norge kommer fra Filippinene, som er et land i det såkalte *sør*, og au paires motivasjon for migrasjon er i stor grad knyttet til en oppfattet økonomisk nødvendighet. Dette befester økonomiske og sosiale ulikheter, ikke bare innenfor én

---

⁴ Gjennom den kjønnede migrasjonen og au paires rolle som forsørger, som nevnt tidligere i kapitlet.

nasjonalstat, men også globalt. Det er store økonomiske og sosiale forskjeller mellom Filippinene og de europeiske landene som filippinske au pairer oppholder seg i. Klassebegrepet i sosiologien er omdiskutert og debattert gjennom ulike tidsepoker av sosiologiens historie. Det sentrale for denne studien er å støtte seg på et klassebegrep som ikke bare omhandler inntekt, og som det kan tenkes relativt rundt. De filippinske au pairene som kommer til Norge, og andre europeiske land, har ofte høyere utdanning (Sollund 2009, Sollund 2011, Yodanis m.fl. 2007). Dette gjelder også informantene i denne studien. Informantenes sosioøkonomiske bakgrunn og deres utdanning tilsier at de objektivt sett kan plasseres i en middelklasse på Filippinene (Parreñas 2001), og slikt sett møter filippinsk middelklasse norsk middelklasse innenfor au pair-ordningen (Forskning.no 2014). Derimot må au pairenes posisjon i Norge, og de europeiske landene de arbeider i, sees i relasjon til deres posisjon på Filippinene. Hvordan kan man så forstå hvordan klasse påvirker au pairenes situasjon?

Et tradisjonelt marxistisk klassebegrep, der distinksjonen mellom klassene avgjøres av ens plass i produksjonsprosessen (Hughes m.fl. 2003) fanger ikke opp de sosiale ulikhetene mellom aktørene innenfor au pair-ordningen. Det mest fruktbare klassebegrepet som kan benyttes i denne sammenhengen er Bourdieus klassebegrep og de ulike kapitalformene (Bourdieu 1986).

2.5.1 Bourdieus klasseteori og de ulike kapitalformene

I følge Bourdieu er ikke klasser noe som eksisterer der ute i den sosiale virkeligheten, men kun som kategorier på papiret. Han sier om klasser at de er "sets of agents who occupy similar positions and who, being placed in similar conditions and subjected to similar conditionings, have every likelihood of having similar dispositions and interests and therefore of producing similar practices and adopting similar stances" (Bourdieu 1985: 725). Bourdieu trekker på både Webers teorier om klasse og status, og er enig med Weber i at ens status inneholder en viss *livsstil* (Chan og Goldthorpe 2007: 513). Og han trekker på Marx' forståelse av klasser når det gjelder synet på klassestrukturen som et asymmetrisk, og ikke erkjent, maktforhold, som må avdekkes og demystifiseres (Aakvaag 2008: 148). Men han er uenig med Weber i at klasse og status er to adskilte kategorier, som kan påvirke hverandre. Derimot mener Bourdieu at status må ses som en symbolsk dimensjon av klasse, og at klasse ikke kan reduseres til å handle kun om økonomi i tradisjonell forstand. Bourdieu kan sies hevde at klassebestemte livsstilsforskjeller omfatter mer enn en tradisjonell økonomisk

dimensjon (Danielsen og Hansen 1999). Videre skiller han seg fra Marx i den forstand at makt som fordeling av kapital ikke bare handler om kapital i tradisjonell materiell forstand, men også som *symbolsk, sosial og kulturell kapital* (Bourdieu 1986). Klasser er i følge Bourdieu ikke bare definert ut i fra deres livssjanser på markedet, som hos Weber, eller ut i fra deres forhold til produksjonsmidlene, som hos Marx. Kulturperspektivet i klasseteorien utgjør utgangspunktet for hans forståelse av makt og kapital. De opprinnelige formene for kapital i Bourdieus teori er *økonomisk, kulturell og sosial kapital*. I denne sammenhengen er det imidlertid mest relevant å diskutere økonomisk og sosial kapital. I følge Bourdieus klasseteori kan klassestrukturen ses som et tredimensjonalt *sosialt rom*. Det sosiale rom er en analytisk størrelse, og innenfor det sosiale rom vil man finne ulike stender, som har ulike posisjoner og ulike preferanser. Det sosiale rom tenkes på som tredimensjonalt, og de ulike stendene har sine posisjoner ut i fra tre faktorer: kapitalvolum, kapitalsammensetning og endring i disse over tid (Bourdieu 1987). Hvordan vet man hva som skal til for å ha et stort kapitalvolum? Når det gjelder økonomisk kapital kan det være enklere å definere hvem som har tilgang på økonomisk kapital og ikke, og hvem som har høyt kapitalvolum av økonomisk kapital og ikke. Når det gjelder sosial kapital så handler det om graden av tilgang man har til sosiale nettverk, medlemskap i grupper og lignende. De som har høy grad av tilgang til slike sosiale ressurser har makt gjennom at disse ressursene kan mobiliseres hvis man ønsker å oppnå noe (Bourdieu 1986, Aakvaag 2008).

Når informantene migrerer til Europa for å arbeide som au pair, oppnår de høyere økonomisk kapital. Det å migrere og det å kunne være i stand til å forsørge familien sin, gir ofte status i opprinnelseslandet (Sollund 2009, Sollund 2004, Parreñas 2001, Barber 2000, Gibson m.fl. 2001). Jeg vil i første og siste analysekapittel diskutere hvor vidt informantene opplever at de får økt sosial status på Filippinene, i tillegg til den økte økonomiske kapitalen, og jeg vil i siste analysedel diskutere dette opp mot hvor vidt de opplever en deklassering i det å arbeide som au pair (Sollund 2004, Sollund 2009, Piore 1979, Orupabo i Dahlgren og Ljunggren 2010, Aure 2007, Parreñas 2001, Liversage 2009).

3 Metodiske betraktninger

I det følgende kapitlet redegjør jeg for de metodiske valgene jeg har gjort i mitt masterprosjekt. Jeg diskuterer tilgang til felt og metodiske valg og utfordringer i datainnsamling og analyse. Avslutningsvis diskuteres de etiske problemstillingene knyttet til kvalitative studier av mennesker.

3.1 Valg av metode

Forskningsspørsmålene jeg stiller i denne oppgaven kan best besvares ved hjelp av utvalgte kvalitative metoder. Kvalitative studier byr i større grad enn kvantitative studier på *forskersubjektivitet*, noe som gir behov for å redegjøre en del momenter ved mitt prosjekt (Tjora 2009: 22). Å gjøre kvalitativ forskning på au pairer i Norge gir en rekke metodiske problemstillinger, og etiske overveielser dukker opp på alle plan og i alle komponenter av prosjektet (Kvale og Brinkmann 2010). Gjennom forskningsspørsmålene jeg stiller, ønsker jeg å undersøke hvordan individer gir mening til gitte fenomener. For best mulig å kunne gi svar på det har jeg valgt å bruke intervju som metode, nærmere bestemt semi-strukturerte intervjuer (Kvale og Brinkmann 2010: 47). Gjennom intervjuer kan man få innsikt i meninger, holdninger og erfaringer fra livsverdenen til informantene (Kvale 1997 i Tjora 2012: 105). Et intervju er en situasjon der det genereres empiriske data om den sosiale virkeligheten individer lever innenfor (Holstein og Gubrium 2003: 67). Det at data genereres idet intervjuet skjer, i mitt tilfelle mellom informanten og meg selv, gjør at ulike problemstillinger knyttet til intervjuet som *sosial situasjon* dukker opp. Disse problemstillingene vil jeg komme tilbake til senere i kapitlet.

3.2 Å studere au pairer

Å ha en bevissthet om forskningsobjektene som gruppe er viktig, med tanke på både etiske og metodiske overveielser. Gjennom forskning på ulike grupper kan sosiale kategorier skapes, eller forsterkes. Som nevnt i introduksjonen, har jeg valgt å intervju au pairer spesifikt fra Filippinene. Grunnen til dette er den interessante filippinske migrasjonskonteksten, som er med på å forme informantenes motivasjon og mening med migrasjonen, og deres opplevelser som au pairer. Au pairer som kommer til Norge fra land i sør kan anses som en sårbar, og tidvis stigmatisert gruppe. En filippinsk au pairs posisjon som kvinne, som migrant med en annet etnisk bakgrunn enn majoritetsbefolkningen, og en

yrkesposisjon mange vil oppfatte som lav status, kan skape en tredobbel sårbarhet (Sollund 2004: 335). I tillegg har det vært nokså negativ mediediskurs om au pairer og au pair-ordningen de siste årene. Blant annet flere medieoppslag med fokus på isolerte tilfeller av au pairer som har blitt utsatt for ulike typer maktmisbruk og overgrep fra vertsfamilien (Aftenposten 2013, NRK 2013).

Tilfellene av at vertsfamilier misbruker au pairen og au pair-ordningen er høyst reelle, noe forskning på feltet viser (Liversage m.fl. 2013, Øien 2009, Sollund 2012). Samtidig må det påpekes at det at noen befinner seg i sårbare posisjoner, ikke må gå over i en generalisering av at dette er tilfellet for alle. Å ta utgangspunkt i å tilskrive alle au pairer en offerrolle, og å kategorisere de som undertrykte per se, vil kunne virke hemmende for forskningen, og gjøre den unyansert. Med dette i mente har jeg forsøkt å gå inn i feltet med en åpen tilnærming, noe nettopp det semi-strukturerte intervjuet legger til rette for (Ryen 2002: 99).

3.3 Tilgang til feltet

Det finnes mange ulike måter å gå fram for å få tilgang til et felt. Hvilke metoder man benytter seg av og hva som vil gi resultater kommer an på hvilken type felt man ønsker tilgang til, feltets størrelse, grad av åpenhet og grad av sensitivitet rundt feltet. Antallet filippinske au pairer i Oslo-området er relativt stort, og det finnes organisasjoner og nettverk der enten filippinere, også de som ikke er au pairer, møtes, eller der au pairer fra ulike nasjonaliteter møtes. I startfasen av prosjektet forsøkte jeg å kartlegge feltet og finne ut av hvilke institusjoner, organisasjoner og nettverk som har med au pairer og au pair-ordningen å gjøre. Tidlig i prosjektet kontaktet jeg forskere med kunnskap på feltet. Da jeg gikk i gang med rekrutteringen av informantene jeg ønsket å intervju, kom jeg ganske raskt i kontakt med feltet. Jeg fikk noen avslag på intervjuforespørselen, og noen svarte ikke på mail eller telefon etter at jeg hadde fått kontaktinformasjonen deres. Dette opplevdes helt som forventet, da det alltid vil være slik at ikke alle ønsker, vil eller tør å stille opp til intervju. For eksempel vil noen muligens se på det som ubehagelig å skulle stille opp i et intervju i seg selv, mens noen ikke vil føle seg komfortable med å snakke om sin livssituasjon med et fremmed menneske.

Jeg ønsket å rekruttere deltakere gjennom ulike kanaler, for å forsøke å få fram ulike erfaringer om au pair-rollen og au pair-migrasjon. Jeg ville intervju noen som var tilknyttet

en religiøs menighet og noen som ikke var det, men som muligens var tilknyttet andre sosiale nettverk. Derfor oppsøkte jeg en messe i den katolske kirke, hvor svært mange med filippinsk bakgrunn, og mange av dem au pairer, deltar. På dette tidspunktet, som var ganske tidlig i prosjektet, rekrutterte jeg ingen deltakere, men observerte heller messen og de tilhørende. Kort tid etterpå tok jeg kontakt med to formidlingsbyråer som formidler kontakt mellom au pairer og vertsfamilier. Jeg deltok på ett arrangement i regi av det ene byrået; en filmvisning av en norsk film, med kaffe og prat etterpå. På dette møtet opplevde jeg å bli stilt til veggs av ansatte i formidlingsbyrået på hvorfor jeg ønsket å skrive om filippinske au pairer og au pair-migrasjon. Jeg opplevde at de antok at jeg var en ”skeptisk forsker”, som skulle forske på au pairer for å konkludere med at de blir misbrukt og at ordningen burde avvikles. Jeg tror også de hadde behov for å understreke at de på ingen måte støttet misbruk og utnytting av ordningen.

På det samme arrangementet møtte jeg en kvinne med filippinsk bakgrunn som var lærer på et norskkurs for filippinere i en menighet. Hun kan beskrives som en *portvokter* i rekrutteringen av informantene. En portvokter er en term knyttet til datainnsamling innenfor kvalitativ metode (Fangen 2008: 63). Det er en person som man gjerne møter tidlig i et forskningsprosjekt, og som befinner seg i, eller er tilknyttet, feltet man forsker på. En portvokter kan ofte ha en sentral posisjon innenfor et felt, og har dermed mulighet til å åpne dører inn til feltet (Fangen 2008: 63). Gjennom min portvokter ble jeg invitert til å komme og presentere prosjektet mitt på norskkurset til den aktuelle menigheten. På norskkurset rekrutterte jeg fire deltakere til intervju, og jeg deltok også på to økter med norskkurs. For den videre rekrutteringa ønsket jeg å få kontakt med au pairer gjennom en annen kanal, slik at ikke alle hadde tilknytning til det samme norskkurset i den samme menigheten. En tidligere kollega satte meg i kontakt med en kvinne med filippinsk bakgrunn, som fungerte som portvokter inn i et nytt miljø, der jeg fikk rekruttert en ny informant. Fra denne informanten benyttet jeg snøballmetoden videre, altså spurte jeg om informantene jeg intervjuet kjente noen andre som kunne tenke seg å delta (Fangen 2008: 55). Jeg var også i kontakt med Au pair Center. Senteret jobber med å spre informasjon om au pair-ordninga og regelverket, og de tilbyr blant annet juridisk rådgivning. På Au pair Center fikk jeg tips og forslag til vinklinger på prosjektet.

3.4 Forberedelse til intervju

Før jeg kunne gå i gang med intervjuene og datainnsamlingen var det nødvendig å se på tidligere forskning på au pair-feltet. Ved å lese annen forskning har jeg blitt bevisst på både ulike metodiske og teoretiske innfallsvinkler til forskning på feltet, både av den norske forskningen og den internasjonale. Temaene jeg har vært interessert i å snakke med informantene om har jeg kommet fram til ved å sette meg inn i noe av litteraturen på feltet. De spørsmålene jeg har stilt deltakerne er til dels basert på teori fra tidligere forskning. Samtidig har jeg ønsket å ha en relativt åpen og eksplorerende stil på datainnsamlingen. I følge Fangen er en balansegang mellom det å ikke lese alt for mye, i fare for å bli *for* farget, og det å tilegne seg noe kunnskap om feltet før man starter, helt nødvendig for å kunne utføre datainnsamling på en hensiktsmessig måte (Fangen 2008: 45).

3.4.1 Førforståelse og relasjon til deltakerne

Utgangspunktet for valg av tema for masteroppgaven var jeg lenge har hatt lyst til å skrive om kvinner som migrerer. Dette har jeg blitt inspirert til gjennom studier og jobben min i en frivillig organisasjon som retter seg mot kvinner med minoritetsbakgrunn. Jeg har også, som mange andre, fått med meg de negative mediasakene om au pair-ordningen de siste årene. Man har som forsker noen antakelser – teoretiske og empiriske – og ens valg av forskningsfelt, tema og problemstilling baseres på ens epistemologiske perspektiv og virkelighetsforståelse (Karin Widerberg 2010: 224-225). Det at valg av tema styres av interesse trenger ikke være noe negativt, så lenge man klarer å bruke det konstruktivt. Det kan bety å være bevisst hva som er ens egne refleksjoner og hva som er informantenes beskrivelser. Det er vanskelig, om ikke umulig, å kvitte seg med sine egne *fordommer* og *førforståelser*, i Gadamer's betydning. Og i følge Gadamer trenger man heller ikke å kvitte seg med dem. Man kan ta dem med seg inn i forskningen, så lenge man klarer å forholde seg så åpen til feltet at man ikke blir hindret fra å forstå hvordan et fenomen gir subjektiv mening for deltakerne (Fangen 2008: 47). Man kan nettopp bruke diskrepansen mellom ens egne førforståelser og fordommer, og kunnskapen man tilegner seg gjennom datainnsamlingen, til å avdekke myter og stereotyper (Fangen 2008: 45).

Flere forhold påvirker gjennomføringen av kvalitative intervjuer. Det kvalitative forskningsintervjuet kan karakteriseres som *intersubjektivt*, noe som betyr at både forsker og deltaker kommer fram til subjektiv kunnskap under intervjuet, under påvirkning av

hverandre (Tjora 2012: 22). I intervjuet, og også andre kvalitative forskningsmetoder, er det uunngåelig at forskeren og informantens oppførsel og posisjon påvirker situasjonen. I kvalitative studier er forskeren selv et forskningsinstrument (Kvale og Brinkmann 2010: 92). Derfor er det viktig at man i møte med feltet reflekterer over sin egen rolle som forsker.

Man kan si at det veldig ofte oppstår et asymmetrisk maktforhold i intervjusituasjonen (Kvale og Brinkmann 2010: 52). Dette trenger ikke å være tilfelle kun der man har å gjøre med eksplisitt ubalanse i maktforholdet mellom deltaker og forsker, som for eksempel der man intervjuer deltakere fra utsatte minoriteter. Et asymmetrisk maktforhold kan også være tilstede fordi forskeren, i kraft av å være forsker og i kraft av å være ansvarlig for situasjonen, vil inneha mer makt enn informanten. I mine intervjuer mener jeg at det var flere ting som var med på å skape en asymmetrisk maktrelasjon mellom meg og informantene. Én av disse var at jeg er fra Norge, og kjenner det norske samfunnet godt, mens deltakerne ikke er det, og bare kjenner begrensede deler av det. Fangen mener at både etnisitet og nasjonalitet potensielt kan være betydningsfulle forskjeller som kan spille inn på møtet mellom forsker og informanter (Fangen 2008). Samtidig tror jeg at min rolle som ”bare student” og uerfaren forsker, gjorde at maktforholdet muligens ble noe mer balansert. Som fersk i feltet og i forskningsverdenen var jeg veldig takknemlig da deltakerne sa ja til å stille opp, og dertil veldig entusiastisk innstilt til at det i det hele tatt ble intervjuer ut av prosjektet. Det gjorde muligens at jeg, i vært fall i de første intervjuene, var litt for velvillig og ukritisk til hva informantene fortalte. I tillegg var jeg ganske nervøs og stresset under de første intervjuene, noe som blant annet resulterte i at jeg stresset intervjuene. I frykten for å lage dårlig stemning, og i frykten for at informantene skulle føle seg ukomfortable, kom jeg også med litt for mye feedback, som at jeg i noen tilfeller nesten fullførte deltakernes setninger. Det gjorde at jeg styrte intervjuene litt for mye. Jeg tok lærdom av dette under transkriberingen av intervjuene, og prøvde å endre på det til neste gang.

3.4.2 Utvalg

Deltakerne i prosjektet mitt utgjør et strategisk utvalg (Fangen 2008: 48). De har blitt rekruttert til å delta i prosjektet fordi jeg mener at forskningsspørsmålene mine – som hvilken mening informantene legger i å migrere til Europa, hvordan de oppfatter sin egen status som au pair, og hvordan de opplever å være au pair – best kan besvares reflekterende av au pairer og tidligere au pairer. Det er informantenes subjektive meninger og beskrivelser

som er interessante i denne sammenhengen. På den ene siden representerer informantene i mitt utvalg bare seg selv, på den andre siden er de *informanter* om sitt felt og om fenomenene de inngår i.

Kriteriene jeg satt for utvalget var at det skulle bestå av filippinske kvinnelige au pairer og tidligere au pairer. Jeg ønsket at det ikke skulle være mer enn tre år siden de tidligere au pairene var au pairer. Dette fordi et av aspektene jeg ønsket å undersøke var informantenes vurdering av au pair-arbeid som migrasjonsmulighet, *før* de migrerte. Derfor fant jeg det fruktbart å ikke rekruttere informanter som hadde vært au pair for lenge siden. Når utvalget består av både au pairer og tidligere au pairer betyr det at deltakerne har ulike strukturelle rammer for sitt opphold i Norge. Både i form av forskjellig *oppholdstillatelse* og i form av at au pairene bor og jobber hjemme hos sin vertsfamilie, mens de tidligere au pairene bor for seg selv, eller hos sin tidligere vertsfamilie. For de tidligere au pairene er også jobben/studiene skilt fra familiesfæren. Andre strukturelle rammer deler de; som landbakgrunn, og at alle har høyere utdanning, samtidig som de har litt ulik klassebakgrunn. De er også av samme kjønn. Imidlertid må det presiseres at minner og aktualiteter formidles/forstås ulikt, fra individ til individ, uavhengig av strukturelle likheter og ulikheter.

Hvem som utgjør utvalget formes også av hvem som sa ja til å stille opp til intervju. Det kan tenkes at informantene i mitt prosjekt er de mest ressurssterke, de mest selvsikre eller de mest utadvendte. På den andre siden kan det også tenkes at de som stiller opp er de som i størst grad trenger å snakke med noen, og som ønsker hjelp eller råd. Selv om det er slik at de fleste liker å snakke om seg selv, så er det ofte ikke tilfeldig hvem som sier ja og hvem som sier nei. Hvem jeg har spurt har altså vært mitt valg, men ikke hvem som har sagt seg villig.

Jeg har, som tidligere nevnt, ønsket å møte au pairer og tidligere au pairer gjennom forskjellige kanaler. Fire av mine informanter, som var au pairer på daværende tidspunkt, ble rekruttert gjennom et norskkurs i regi av en menighet. Selv om norskkurset de gikk på var tilknyttet en menighet skulle det vise seg at det ikke nødvendigvis betydde at au pairene deltok aktivt i menigheten. Derimot virket au pairene som deltok på norskkurset ikke å være en homogen religiøs gruppe. Jeg valgte likevel å gjøre den videre rekrutteringen gjennom andre kanaler, slik at ikke alle kom fra det samme norskkurset. Utvalget mitt består av seks au pairer og to tidligere au pairer, som alle er kvinner mellom 23-29 år fra Filipinene. Au

pair-tillatelse gis til aldersgruppen 18-30 år, og forklarer alderen på informantene i utvalget.

3.4.2.1 Presentasjon av informantene

Analysedelen baserer seg på intervjuer med de åtte informantene. I tabellen som følger gis en oversikt over informantene. Her presenteres den viktigste bakgrunnsinformasjonen, som hvilke land de har vært au pair i, deres familie på Filippinene og utdanning⁵.

---

⁵ For mer utfyllende informasjon om informantene, se informantprofilene i vedlegg 3.

Navn og alder:	Utdanning og tidligere arbeid:	Familie:	Tidspunkt for migrasjon:	Har hatt au pair-opphold i (land):	Kom i kontakt med vertsfamilie hvordan?	Sender remisser til Filippinene:
Jocelyn (28)	Bachelor i hotel- og restaurantledelse, jobbet på skole før hun reiste ut.	Tre søsken og foreldre.	2011	Danmark og Norge.	Fikk vite om au pair-ordningen av en kollega. Ble formidlet til vertsfamilien gjennom et av de største formidlingsbyråene.	Ja.
Mary Grace (25)	Sykepleier. Jobbet i tre år på offentlig sykehus før hun reiste ut.	Fire søsken og foreldre.	2012	Norge.	En tante som bor i Norge hjalp henne med å finne en vertsfamilie.	Ja.
Maricel (24)	Sykepleier. Jobbet i et år.	En søster og foreldre.	2011	Danmark, Belgia og Norge.	En venn som var au pair foreslo muligheten. Fikk kontakt med vertsfamilie gjennom formidlingsbyrå.	Nei.
Irene (23)	Bachelor i administrasjon. Hadde jobbtilbud da hun reiste ut.	Ti søsken og foreldre.	2010***	Danmark og Norge.	Hennes bror og søster var au parer i Danmark. Hun overtok brorens vertsfamilie.	Ja.
Angela (27)*	Sykepleier	Tre søsken og foreldre.	2009***	Danmark og Norge.	En bekjent av familien ga henne info, og hjalp henne med å finne en vertsfamilie i Danmark.	Ja.
Ava (27)*	Bachelor i statsvitenskap. Var i gang med master, men avbrøt for å reise ut som au pair.	Tre søsken og foreldre.	2008***	Nederland, Danmark og Norge.	Deltok på forberedende "kulturkurs" på Filippinene, og fikk hjelp på kurset med å komme i kontakt med vertsfamilie i Nederland.	Ja.
Christine (28)**	Bachelor i administrasjon. Jobbet som markedsassistent på et kjøpesenter før hun ble au pair.	To søsken og foreldre.	2007***	Nederland, Danmark og Norge.	Gikk på forberedende kurs, og fikk kontakt med vertsfamilie i Nederland via en agent på Filippinene.	Ja.
Gina (24)	Bachelor i IT. Jobbet i en IT-bedrift i et år før hun reiste ut.	Tre søsken og foreldre.	2010***	Danmark og Norge.	Gikk på forberedende kurs. Overtok den danske vertsfamilien til en venninne.	Ja.

*Ava og Angela er de to *tidligere* au pairene i utvalget. De går begge på ettårig norskkurs for faglærte, som jeg diskuterer i kapittel seks. Angela flyttet inn hos en eldre dame etter norskkurs-tillatelsen ble innvilget, og fungerte som en type live-in hushjelp. Hun flyttet ut etter et halvt år på grunn av konflikter mellom henne og den eldre kvinnen, og bor nå hos sin tidligere vertsfamilie og arbeider i et vaskebyrå. Ava bor også hos sin tidligere vertsfamilie, og har forsøkt å finne en jobb, uten hell. Hun jobber nå svart.

**Christine er den eneste i utvalget som er andregangsmigrerende. Hun dro tilbake til Filippinene etter et år som au pair i Nederland. Hun reiste ut igjen, for å arbeide som au pair i Danmark i 2010. I de to årene mellom au pair-oppholdene arbeidet hun som sekretær.

***Disse informantene migrerte da det fortsatt var et forbud, under filippinsk lov, mot at filippinere søkte på au pair-tillatelse i europeiske land.

3.4.3 Intervjuguide

I forkant av intervjuene utformet jeg en intervjuguide. Den var strukturert med klart avgrensede spørsmål, men den fungerte mer som en veiledende temaguide. Temaene bygget på foreliggende litteratur og tidligere forskning. Noen av spørsmålene i intervjuguiden var momenter jeg selv har lurt på, og som jeg valgte å ha med selv om det ikke var spørsmål jeg hadde kommet over ved å lese annen litteratur. Intervjuguiden ble strukturert i tre faser; en fase av praktiske ”oppvarmingsspørsmål” i starten, som bakgrunnsinformasjon om deltakeren, så en større del av spørsmål og tema som krever et høyere refleksjonsnivå. Til slutt kom avrundingsfasen der intervjuet ble tatt ”ned på jorda” igjen, ved å for eksempel spørre om hva deltakeren syntes om å delta på intervjuet. En slik struktur anbefales fordi det ofte kan være vanskelig og unaturlig for både forskeren og deltakeren å gå rett på spørsmål og tema som fordrer refleksjon, og som muligens er sensitive (Tjora 2012: 112).

Det finnes ulike typer forskningsintervjuer, og intervjuguiden må utformes i stil med hvilken type intervju man ønsker å gjøre (Widerberg 2010: 221). Jeg ønsket et semi-strukturert intervju, noe som betyr at intervjuene ble fleksibelt organisert. Jeg var, i mine intervjuer, opptatt av å få tak i informantens subjektive mening, innenfor deres livsverden. Dermed måtte intervjuguiden utformes, og intervjuet gjennomføres, på en slik måte at det var mulig for informanten å reflektere over sin egen situasjon. Ved å legge opp til et noe fleksibelt og åpent intervju tror jeg at informantene i større grad fikk muligheten til å reflektere over de spørsmål som ble stilt, og samtidig gå inn på nye tema og spørsmål selv. Noe av det som nettopp kjennetegner det semi-strukturerte intervjuet er at man kan komme inn på tema, holdninger og meninger som man på forhånd ikke visste ville dukke opp. I intervjuer kumuleres kunnskap i nuet, og denne kunnskapen kan være en annen enn det man på forhånd hadde tenkt seg (Tjora 2012, Holstein og Gubrium 2003). Et helt åpent intervju, uten en temaguide, tror jeg ville blitt problematisk, da det ville vært en utfordring å styre retningen på intervjuet. I tillegg kan man si at det er forskeren som er *hovedansvarlig* for intervjusituasjonen og for å drive den frem, uten å være *hovedperson*.

Gitt intervjuets uforutsigbare natur må man forvente å måtte endre intervjuguiden etter hvert under datainnsamlingen. Etter de to første intervjuene endret jeg på en del av guiden som handlet om deltakelse i organisasjoner og/eller religiøse nettverk. Jeg hadde lagt opp til flere spørsmål, der jeg ønsket å få vite noe om hvilken betydning deltakelse i

nettverk/organisasjoner kan ha for hvordan filippinske au pairer både lever sitt hverdagsliv og får kunnskap om det norske regelverket, hvis de for eksempel ønsker å bli igjen i Norge etter endt au pair-periode. Dette ble diskutert under intervjuene, men ikke på langt nær så mye som jeg hadde lagt opp til i intervjuguiden. Jeg la i løpet av datainnsamlingen til noen spørsmål. Både angående hvilke tanker au parene hadde rundt sin situasjon som midlertidig migrant, og spørsmål i forbindelse med forberedelser før utreisen fra Filippinene. Da jeg skulle intervju tidligere au pairer la jeg til spørsmål om hvordan de gikk fram for å få videre opphold i Norge, og hvilket forhold de har til vertsfamiliene sine i dag.

3.5 Gjennomføring av intervjuene

I den følgende delen skal jeg ta for meg selve gjennomføringen av intervjuene: den praktiske gjennomføringen og hvilke utfordringer jeg støtet på. Jeg møtte deltakerne til intervju på ulike steder: på kafé, i park og i den aktuelle menighetens lokaler i forbindelse med norskkurs. Intervjuene ble gjort i helger og på ettermiddags-/kveldstid. Jeg vurderte og gjorde intervjuene i informantenes hjem, som også er deres vertsfamiliers hjem. Jeg lot dette være opp til informantene, og ingen av dem foreslo å gjøre intervjuene hjemme, noe som er forståelig på mange måter. Det var en uformell stemning rundt intervjuene, og det tror jeg var en fordel. Vi småsnakket alltid en stund før og etter intervjuene, og jeg fokuserte på at intervjuene skulle ha en mest mulig naturlig flyt. Intervjuene ble gjort på engelsk. Jeg oppfattet ikke det som noen hindring, selv om det å måtte kommunisere på et språk som ikke er ens morsmål nok kan gi et fattigere grunnlag for beskrivelser og refleksjon. Noen språklige misforståelser oppstod, spesielt under de første intervjuene.

Når man intervjuer mennesker fra såkalte andre kulturer, kan ulike aspekter ved en kultur oppleves i intervjuet. Samtidig kan det være vanskelig å bli oppmerksom på akkurat hva disse kulturelle forskjellene i intervjusituasjonen *er* (Kvale og Brinkmann 2010: 156). For eksempel kan jeg ha stilt spørsmål i intervjuet som har blitt oppfattet på en annen måte enn de var ment. Eller deltakerne kan ha kommet med refleksjoner og svar på ting som jeg har oppfattet på én måte, men som egentlig var ment på en annen måte. Følelsesmessige reaksjoner og kroppsspråk kan variere fra kultur til kultur, noe som også kan bli tydelig i en intervjusituasjon. Et eksempel på det, er at samtlige av deltakerne lo en del under intervjuene, ofte også når vi snakket om alvorlige og vanskelige ting. Dette kan i utgangspunktet virke forvirrende, og en mulig tolkning kunne vært at deltakerne ønsket å

signalisere at vanskelige hendelser og erfaringer ikke må tas så seriøst, eller at det ikke er så farlig. Derimot er det ganske sikkert at det ikke er tilfelle, men at følelsesuttrykket latter ikke nødvendigvis forbindes med de samme kommunikative kontekstene som i Norge (Berkaak og Frønes 2005: 36).

I intervjusituasjonen erfarte jeg at det kan være problematisk å henge seg for mye opp i seg selv og sin egen oppførsel. Jeg erfarte, fra ett intervju til det neste, at mest mulig fokus på deltakeren er sentralt. Dette for lettere å kunne føle seg frem til stemningen under intervjuet, for å få tak på *cues* som kan lede intervjuet inn på viktige tema, og for å klare å stille hensiktsmessige oppfølgingsspørsmål. Noe av det mest metodisk utfordrende i intervjusituasjonen var balansegangen mellom det å være åpen for at deltakerne tok initiativ til å snakke om andre tema enn de som var planlagt, og det å få intervjuet til å fortsette når man ser at det er lite relevant. Intervjuene hadde en tidsramme på en til to timer, men de fleste lå på rundt en-en halv time. Jeg brukte båndopptaker på alle intervjuene, bortsett fra ett, på grunn av tekniske problemer. Jeg skrev ned alt jeg husket fra intervjuet dagen etter, og har valgt å innlemme det i datamaterialet, selv om det ikke ble transkribert.

3.6 Ethiske refleksjoner

Ethiske problemstillinger har dukket opp i ulike deler av forskningsprosessen. Jeg har i denne studien forholdt meg til de generelle etiske retningslinjene for samfunnsvitenskapelig forskning. Jeg måtte i starten av prosjektet melde det til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste, fordi det skulle hentes inn personopplysninger og opplysninger om religiøs og etnisk bakgrunn⁶. Da jeg møtte informantene for første gang ga jeg ut informasjon om prosjektet og om meg selv. Etter å ha gitt informasjon hentet jeg inn skriftlig samtykke. Jeg understreket at deltakelsen i prosjektet var frivillig og at man når som helst kunne trekke seg fra deltakelse. I informasjonsskrivet skrev jeg også at intervjuene kom til å bli tatt opp, noe jeg forsikret meg om at informantene var klar over før intervjuet startet. Jeg gjorde også etiske overveielser i forbindelse med intervjusituasjonen. Hvor mye press skal man for eksempel legge på informantene når de går inn på tunge og vanskelige tema under intervjuet? Hvor mange oppfølgingsspørsmål kan man stille før det føles ubehagelig for informantene? Slike spørsmål er svært viktig å overveie i intervjusituasjonen. Her erfarte jeg at det var svært forskjellig fra informant til informant hvor mye det ble snakket om vanskelige tema,

---

⁶ Se vedlegg 4.

eller om det ble gjort i det hele tatt. Man bør føle på stemningen i intervjuet, og prøve å lese deltakerne godt, slik at man kjenner når noe blir for sensitivt eller for vanskelig for deltakerne å snakke om (Tjora 2012). I dybdeintervjuer med personlige, og muligens krevende tema, kan det dessuten være greit å ikke ha for lange intervjuer. Da er det bedre å heller intervju samme informant flere ganger (Bakkehaug 2007 i Tjora 2012: 107). Et annet etisk spørsmål jeg stod overfor under intervjuene var hvordan jeg skulle forholde meg til at deltakerne fortalte om forhold som går utover lovgivningen for au pair-ordningen. Å få for lite penger til kost, etter norsk standard, eller å ha en psykisk syk vertsmor, er forhold som noen av deltakerne fortalte om i intervjuene. Disse går klart utover lovgivningen og er etter alt å dømme skadelig for au pairene. På hvilken måte jeg skulle reagere på dette var et tilbakevendende spørsmål under datainnsamlingen. Jeg valgte å stille oppfølgingsspørsmål for å få vite mer om det som ble fortalt, men jeg kommenterte ikke forholdene utover det. Hvis jeg hadde kommentert det de sa med hva jeg mener, kan det hende at intervjusituasjonen hadde endret seg, og at deltakerne hadde sett annerledes på min rolle. Samtidig er forholdene som beskrevet over klare brudd på lovgivningen, noe jeg mener at det ikke er ansvarlig å overse. Jeg endte opp med å ha en samtale med informantene det gjaldt, i etterkant av intervjuene. Da ga jeg dem nummeret og e-postadressen til Au pair Center, og sa at de burde ta kontakt med senteret.

De avsluttende etiske problemstillingene handler om analyse og presentasjon av datamaterialet i oppgaven. Et spørsmål her er hvordan man velger å gjengi sitater (Tjora 2009: 122). Jeg velger å gjengi sitater slik de står i transkripsjonene, med mindre setningsoppbyggingen eller valg av ord gjør det vanskelig å forstå for leseren. Det skal være et mål om å gjøre gjengivelsene så forståelig som mulig for leseren, samtidig som informantenes integritet må opprettholdes. Informantenes navn er anonymisert, og det brukes fiktive navn i analysen. Jeg har valgt å ikke anonymisere hvilken by informantene bor i, eller hvilke land de tidligere har arbeidet som au pair i. Dette fordi jeg mener at det er viktig med kunnskap om de ulike nasjonale kontekstene au pairene har arbeidet i. Et lands velferdspolitikker kan for eksempel virke inn på hvilken rolle au pairen får i vertsfamilien. Det kan også være sentralt å vite hvilke land au pairene har arbeidet i for å forstå migrasjonsløpet deres. I denne type spørsmål angående anonymisering, kan det sies at kunnskap veies opp mot etiske hensyn. I dette tilfellet ble det tatt en avgjørelse om at kunnskapen om au pairenes migrasjonsløp og de ulike nasjonale kontekstene de har arbeidet i, veier tyngre enn å anonymisere landene. I tillegg er det et argument at så lenge informantenes navn er

anonymisert vil det være nok til å sikre at ikke informantenes identitet knyttes til oppgaven.

3.7 Troverdighet og bekreftbarhet

De ulike metodiske og etiske valgene jeg har tatt gjennom forskningsprosessen, og utfordringer knyttet til dem, har nå blitt skissert. Dette er med på å sikre kvalitet i dataene som har blitt samlet inn. Thagaard betegner dette som *troverdighet* (Thagaard 2003: 178). Jeg har i dette kapitlet redegjort for datainnsamlingen, og for hvordan dataene har oppstått, noe som gir åpenhet om valgene som har blitt tatt. En slik åpenhet er kritisk for dataenes troverdighet. Her vil jeg spesielt trekke fram min redegjørelse av *forkersubjektiviteten*, og min påvirkning som forsker, på intervjusituasjonen og relasjonen mellom meg og informantene. Jeg har hatt en tilnærming til informantene og feltet, hvor jeg har vært bevisst på å ikke ensidig lete etter ”lidelseshistorier”. Jeg har forsøkt å ha en åpen tilnærming til både feltet generelt, og intervjusituasjonen. Dette, i kombinasjon med at jeg har forsøkt å skape en tillitsfull intervjusituasjon, mener jeg har lagt til rette for at informantene har kunnet snakke fritt, og ikke har følt seg presset.

Videre handler *bekreftbarhet* i forskningsprosessen om forskerens tolkning av data (Thagaard 2003: 180). Som jeg sier i innledningskapitlet, og redegjør for i teorikapitlet, så ser jeg au pair-ordningen i en kontekst av litteratur på den globale husarbeidsindustrien. En stor del av denne litteraturen inntar et kritisk feministisk perspektiv på au pair-ordningen og på husarbeidsindustrien. Den stiller kritiske spørsmål ved praksisen i, og følgene av, det å være live-in husarbeider, noe som i svært stor grad omhandler kvinnelige migranter. Dette har åpenbart påvirket min tolkning av datamaterialet. Oppgavens rasjonale er i så måte å stille kritiske spørsmål ved au pair-ordningen, og ved au pair-migrasjonen. Mitt personlige engasjement for kvinner med minoritetsbakgrunn, slik jeg nevnte tidligere i kapitlet, har også formet min posisjonering i forhold til informantene. Ved redegjørelse av de nevnte aspektene søker denne studien å inneha både troverdighet i datainnsamlingen og bekreftbarhet i tolkningen av dataene.

3.8 Analysestrategi

Da jeg utformet intervjuguiden og bestemte meg for hvilke tema jeg ville fokusere på i oppgaven, var dette basert på hva jeg, med min forkunnskap om feltet tenkte ville være aktuelt for deltakerne. Under delen om intervjuguiden har jeg redegjort for at det måtte

gjøres noen endringer i guiden og i hvilke tema det ble fokusert på under intervjuene. Etter intervjuene stod jeg igjen med noen tema som jeg fikk inntrykk av var viktige for informantene. Disse temaene vil utgjøre grunnlaget for analysen. I en slik empirisk tilnæringsmåte finner man altså tema til analysen ut i fra datamaterialet. Temaene jeg velger å fokusere på er 1) mening med egen migrasjon, 2) opplevelser som au pair, 3) syn på egen status og posisjon som au pair.

Etter gjennomføring og transkribering av intervjuene mente jeg å finne noen felles gjennomgangstema i intervjuene. Selv om det var mange ulikheter deltakerne i mellom, var mange av temaene felles. Hver og en hadde sin egen fortelling, men deler av fortellingene kan knyttes sammen med de andre, via gjennomgående analysetråder. Framgangsmåten jeg benyttet meg av etter transkribering var å fargekode transkripsjonene etter temaene jeg hadde kommet fram til. Deretter laget jeg en oversikt i form av en krysstabell med informanter og tema, hvor jeg plasserte inn utdrag fra transkripsjonene som jeg syntes var relevante. Når det gjelder transkriberingen av intervjuene overveide jeg underveis i prosessen hvordan jeg skulle gå fram også her. Hvor nøye skal man for eksempel være? I følge Tjora kan det være fruktbart å være detaljert. Det kan være et poeng i analysen at en deltaker for eksempel nøler veldig med å svare på et spørsmål (Tjora 2012: 144). Og selv om man ikke vet om det kommer til å være relevant i analysen så kan det være bedre å ta det med i stedet for å la være. Jeg har valgt å transkribere nøye, ved at jeg har tatt med alle ord og lyder som sies, blant annet latter, nøling og ”tenkelyder”.

3.9 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg presentert hvilke metodiske valg som har blitt tatt i løpet av arbeidet med masterprosjektet. Jeg startet med å legge fram noen punkter om hvilken innfallsvinkel og hvilket utgangspunkt jeg har for å studere filippinske au pairer. Det er mange meninger om au pairer og au pair-migrasjon, både i media og blant politikere og forskere. Ordningen får ofte negativ oppmerksomhet, og flere tilfeller av misbruk av ordningen har blitt avdekket både i Norge og i andre land. Jeg ønsket å ha et åpent og utforskende utgangspunkt, kombinert med at jeg på forhånd hadde definert noen tema, basert på annen tidligere forskning og foreliggende litteratur. Jeg gjorde semi-strukturerte intervjuer med informantene, og datamaterialet består av transkripsjoner av disse intervjuene. Utvalget består av åtte kvinnelige filippinske au pairer og tidligere au pairer i Oslo-området, fra 23-29

år. Etter intervjuene mente jeg å finne noen hovedtrekk som gikk igjen i intervjuene, og som virket viktig for deltakerne. Temaene er: 1) mening med egen migrasjon, 2) opplevelser som au pair, 3) syn på egen status og posisjon som au pair. Disse temaene, eller kategoriene, vil danne strukturen i analysen.

4 Migrasjon: offer og sjanse til et bedre liv

Informantene har på ulike tidspunkt reist fra sitt opprinnelsesland, Filippinene, og arbeider, eller har arbeidet, som au pair i Norge og i enkelte andre europeiske land. I dette kapitlet undersøker jeg deres utgangspunkt for vurdering av au pair-arbeid som migrasjonsmulighet, og hvordan de ser på sin status som forsørger og migrant i forhold til det filippinske samfunnet. Migrasjonssosiologiske konsepter som migrasjonskultur, som ble presentert i kapittel to, er sentral for å forstå migrasjonssituasjonen som preger Filippinene. Denne omfatter også au pair-migrasjon. Som nevnt innledningsvis finner ulike forskningsbidrag på feltet at au pair-migrasjonen fra Filippinene gir muligheter til økt inntekt, og derigjennom økt økonomisk sikring, og er en viktig motivasjonsfaktor (Sollund 2009 og 2010, Stenum 2010b, Liversage m.fl. 2013, Bikova 2008, Lutz 2007).

Det betyr ikke at det i denne litteraturen, eller i denne oppgaven, legges et utelukkende økonomisk migrasjonsperspektiv til grunn, der aktøren utelukkende sees som en rasjonell og nyttemaksimerende aktør. Det kommer tydelig fram i litteraturen jeg har referert til at årsakene til au parenes migrasjon er komplekse, mangfoldige og mangefasettete. Det er derfor interessant å undersøke de sosiale sidene og sosiale relasjonene som informantene omgis av som migranter. Forsørgeransvaret, som de fleste av informantene har for sine familier, innebærer også *sosiale* dimensjoner, som relasjoner, forpliktelser og gavegiving. Den særegne stillingen som migrasjon har på Filippinene påvirker informantene, og hvordan de ser på seg selv og sin egen status. Som nevnt i kapittel to har migrasjonskulturen på Filippinene konsekvenser for hverdagsliv og levde erfaringer for individer. Spørsmålet om hvordan individer forholder seg til migrasjon som alternativ, er sentralt her.

Fokuset i dette kapitlet vil være informantenes refleksjoner om perioden *før* de migrerte; i premigrasjonsfasen. Sammen med refleksjoner omkring deres *framtid*, utgjør disse ulike narrativer om informantenes migrasjonsbaner (Barber 2000: 401).

4.1 Vurdering av au pair-arbeid som migrasjonsmulighet

Før jeg går videre vil jeg begynne med å understreke at årsakene til at informantene har reist ut fra sitt opprinnelsesland, og til ulike europeiske land for å jobbe som au pairer, er sammensatte. Dette kan illustreres med noen sitater fra informantene. En av informantene,

Jocelyn, forteller:

You know why we are interested – first in the money involved, the money they [vertsfamiliene] offer us, second is the opportunity to go to Europe. Far from our own country. And third is the experience that Norway can offer you. That's why (Jocelyn).

Dette sitatet kan illustrere at flere årsaker fører til au pair-migrasjon. Her nevnes økonomisk motivasjon, men også *muligheten* som ligger i det å reise til Europa. Videre nevnes opplevelsen det gir å ha et au pair-opphold i Norge som en motivasjonsfaktor for å reise ut. Dette illustrerer at motivasjonsgrunnlaget for å reise ut er sammensatt. Blant andre Aure (2007) og Sollund (2004) finner også at motivasjonsfaktorer for å emigrere består av ulike faktorer, som vektlegges ulikt. Dette betyr at man ikke utelukkende kan se økonomiske push- og pullfaktorer som motivasjonsgrunnlag for å emigrere, og man kan ikke utelukkende se på individet som et *homo economicus*. Dette vil kunne skjule andre faktorer, som nettopp et ønske om å oppleve og oppdage andre land, og de erfaringene det bringer med seg (Sollund 2004: 362-363, Aure 2007: 24). Prinsippet bak au pair-ordningen er å bli kjent med et nytt land gjennom å bo hos en vertsfamilie, og representerer for mange dette – å reise til et nytt land, og erfare å bo i dette landet.

Maricel, en annen informant, forteller om sin avgjørelse om å reise til Europa for å jobbe som au pair:

M: So why did you decide to travel to Holland [første au pair-opphold]?

I: Yeah, it's a funny reason...because before, we [vennegjengen] didn't really have plans to go to Europe, it's just that we had a best friend in Europe, in Holland, who was an au pair. So she was like, "oh, you can come over here and you can be au pair, it's [a] really nice experience", so we were five best friends, and we went over after her (Maricel).

Maricel var en del av en vennegjeng på fem som bestemte seg for å reise ut sammen. Dette sitatet kan sies å inngå i diskursen om au pair-arbeid som *kulturutveksling*, som er ordningens opprinnelige formål. Noe som altså innebærer at hovedmotivasjonen for å reise på au pair-opphold er kulturutvekslingen, og det å oppleve en ny kultur. Det at Maricel reiste ut med vennene sine kan også forsterke diskursen rundt hennes migrasjon som "å reise ut på eventyr".

At first we didn't believe her [vennen som var au pair], because we didn't have any idea about [the] au pair [program], or what that word meant, and then we tried to search the Internet, [and] we found that it is like equality, or that the family should treat the au pair as equal, like a real family, so then we thought "okay, we will try it because it's a new experience" (Maricel).

I dette sitatet forteller Maricel videre at hun og vennene hennes først ikke visste noe om au pair-ordningen, men så undersøkte de på nettet. De fikk høre om muligheten til å være au pair fra vennen som allerede var au pair i Nederland, og de bestemte seg for å reise ut fordi det var en ny opplevelse. Dette går også under kategorien "oppdage et nytt land/reise på eventyr", som tidligere nevnt. Det disse sitatene illustrerer er at selv om en økt økonomisk kapital og forsørging av familien hovedsakelig er motivasjonen for å migrere, så er også andre aspekter, som det å oppdage et nytt land og reise, motivasjon for migrasjonen. Maricel var den eneste av informantene som fortalte at hun ikke sender remisser til familie og slekt på Filippinene. Hun forteller videre at hennes familie klarer seg uten remissene: "We're not really poor as some other people in the Philippines, but we're like middle class. We are able to eat three times a day, sometimes more than three times". Maricels sosioøkonomiske bakgrunn kan forklare både det at Maricel ikke sender hjem remisser og at hennes motivasjon for å migrere først og fremst var å oppleve et nytt land. Jeg kommer tilbake til forsørgeransvaret senere i kapittelet.

Ingen av informantene i utvalget var arbeidsledige da de ble presentert for muligheten til å reise ut som au pair. Alle var enten i jobb eller holdt på med studier. I tillegg til å reise til et nytt land er det som går igjen blant informantene muligheten til å hjelpe familien sin økonomisk. Den månedlige inntekten til au pairene er på 5200 kr, og i forhold til det norske lønnsnivået er beløpet svært lavt. Men i forhold til lønnsnivået på Filippinene er det relativt høyt, da gjennomsnittlig årsinntekt for en familie er på omtrent 38000 kr (Philippine Statistics Authority 2014). De fleste av informantene forteller at det er vanskelig å få jobb på Filippinene, selv om alle informantene har høyere utdanning. Lønna er også dårlig i forhold til prisene man må betale for helsetjenester og utdanning.

To live in the Philippines is hard. In our country everybody is going to other countries to sustain oneself, by getting a job, because some other countries can offer us jobs, but our country, my own country, cannot offer [me] a job (Jocelyn).

Dette sitatet illustrerer tydelig at flere befinner seg i en hard situasjon på Filippinene. Da er

au pair-migrasjon en mulighet til å kunne forbedre sine livsforhold. Jocelyn hadde jobb på en skole før hun dro fra Filippinene, men det hun sier kan tolkes som en generell betraktning, og en situasjon som gjør at man ikke er sikret jobb med en inntekt man kan leve av.

4.1.1 – *It's a big opportunity to go to Europe*

For flere av informantene representerer det å reise til Europa en *stor sjanse*. Det gjør det også for familiene til au parene, og for venner og annet nettverk. Konnotasjonene som er knyttet til det å migrere, spesielt til Europa, beskriver suksessrike og ressurssterke individer, som har mulighet til å forbedre sin livssituasjon. Det har også blitt vist, gjennom tiår med migrasjonsforskning, at det er gruppene med tilstrekkelig *økonomisk* og *sosial* kapital til å finansiere den ofte kostbare og tidkrevende prosessen det er å migrere, som gjør det (Parreñas 2001, Sollund 2004, Castles og Miller 2009).

Men det å migrere til Europa kommer også med noen baksider, og det positive bildet av den ressurssterke og vellykkede migranten er ikke udelt. Dette illustreres både gjennom vurderingene informantene gjorde før de reiste ut, og gjennom deres vurdering av forsørgeransvaret. Jocelyn forteller:

(...) It's a big chance and a big challenge for us to go to [a] country that we didn't know everything about. Me, when I came here, I knew almost nothing [about] this au pair program – like what is an au pair, what do au pairs do, what kind of job is it, what is the going flow of the au pair? (Jocelyn).

I dette sitatet illustreres den tosidigheten som mange av informantene opplever at migrasjonen har. På den ene siden oppleves det som en stor mulighet, og på den andre siden beveger man seg inn i noe nytt og ukjent. Å migrere til et annet land for å jobbe eller av andre grunner, innebærer risiko, både for den som reiser og dens nærmeste. Man oppgir livet sitt i hjemlandet, og starter et nytt liv i vertslandet. Dette lå også til grunn for noen av informantenes vurderinger av au pair-arbeidet som migrasjonsmulighet.

4.1.2 – *Filipinos are not lucky in other countries*

Blant informantene hadde noen hatt negative vurderinger av det å skulle reise ut for å være au pair. Vurderingene ble gjort ut i fra en opplevd risiko knyttet til å arbeide som au pair, eller generelt være arbeidsmigrant. Mary Grace forteller:

I told them [foreldrene] what will be my work here in Norway, and said that I'm gonna live with the host family and do house work, and they got afraid that I will not be with a nice host family, that will treat me bad, so they were a bit afraid of what life I will [have] here (Mary Grace).

En slik vurdering av au pair-oppholdet kan si noe om at ulike faktorer tas med i vurderingen av migrasjonsmuligheten. Det kan illustrere at man som au pair er sårbar fordi man bor hjemme hos en fremmed familie, og man er prisgitt at vertsfamilien behandler au pairen bra. Bekymringen som Mary Graces foreldre uttrykte kan sees i lys av en diskurs om utnyttning av au pairer, som har foregått på Filippinene (Stenum 2010c i Widding-Isaksen 2010). Saker der vertsfamilier i europeiske land har misbrukt au pair-ordningen, gjennom for eksempel at au pairer har overarbeidet, har fått oppmerksomhet på Filippinene. Flere slike saker var grunnen til at filippinske myndigheter i 1998 innførte forbud mot at filippinske statsborgere ble au pairer i europeiske land (Embassy of the Philippines 2014). Det er ikke bare au pair-migranter som har inngått i negative mediediskurser på Filippinene.

Også narrativer om utnyttede arbeidsmigranter generelt har en plass i offentligheten. Filippinene opplever at svært mange innbyggere em-/migrerer til andre land. Flere av disse reiser som arbeidsmigranter til Midtøsten og gulflandene, som er kjent for å ha dårlige arbeidsforhold, og generelt dårlige vilkår for arbeidsmigranter. Dette gjorde at Gina, en annen informant, vurderte det å reise ut som au pair som noe negativt:

(...) one day I saw in the television that Filipinos are not lucky in other countries, like [the] Saudis, yeah I heard something really bad, they were treated like slaves. And they hit them. And I said "oh, I don't want to go to another country, maybe it will happen to me, then I don't want it". Yeah, but before [reisen til Danmark], when I was in the Philippines, I was searching in the computer what [will] happen to me if I go to another country, and when I heard about the au pair [program], I searched it, and then I was like "oh, I feel that the program is OK" (Gina).

De fleste som har migrert i Ginas nærmiljø og nettverk, har reist til gulflandene eller andre land i Midtøsten. Bare to hun kjenner har reist til Europa. Sammen med den negative mediediskursen omkring filippinske arbeidsmigranter i gulflandene og Midtøsten, formet dette Ginas vurdering av det å reise til Europa for å være au pair. Hun bestemte seg for å reise etter å ha gjort "research" om au pair-ordningen på internett, og konkluderte med at det virket greit. Likevel illustrerer den redselen og usikkerheten hun følte en av utfordringene

ved å reise ut som au pair⁷.

Gjennom det foregående delkapittelet har jeg vist at vurderingene informantene gjorde av au pair-arbeidet og au pair-migrasjonen før de reiste fra Filippinene, var både positive og negative. Motivasjonen for å reise ut var også sammensatt, og rommer mer enn en utelukkende økonomisk motivasjon. Dette er viktig å ha med seg når jeg nå skal undersøke hvordan informantene vurderer sitt ansvar som forsørger.

4.2 Forsørgeransvar

Alle informantene, bortsett fra én, forteller at de sender penger hjem til familien sin på Filippinene. Remissene de sender hjem varierer i omfang, og jeg vil derfor si at de er forsørgere for sine familier på noe ulike måter. Dette kommer jeg tilbake til senere i kapittelet. Som nevnt i kapittel to har etterspørselen etter kvinnelig arbeidskraft på det globale arbeidsmarked gjort at andelen kvinner som em-/migrerer fra Filippinene nå er større enn andelen menn. Dette gjør at flere kvinner får forsørgeransvar for familien i opprinnelseslandet (Barber 2000: 400, Sollund 2009, Parreñas 2001, Gibson m.fl. 2001, Lauby og Stark 1988). Hvordan oppleves og vurderes deres rolle som forsørger? Remissene som au pairene sender hjem går til både dagligdagse utgifter, som strømrregning, og mer langsiktige materielle og sosiale investeringer, som skolegang for søsken og investering i framtidig eiendom. Det å spare til å kunne investere i eiendom eller i en liten butikk eller lignende gir økonomisk trygghet i fremtiden. Det er noe de fleste informantene sier at de gjør, eller har planer om å gjøre. Maricel forteller:

I can see myself as...because currently I'm already investing my money in the Philippines. I need to buy a house (...), so five years from now, I see myself in the Philippines, having my own property (Maricel).

Dette sitatet illustrerer at forsørgingen av familien på Filippinene også innebærer mer langsiktige planer. Det at au pairene investerer i for eksempel eiendom er en langsiktig investering både for au pairene selv og familien. Au pairene er i så måte agenter for sin familie og slekt på Filippinene, da deres oppnådde økonomiske midler distribueres til familien (Sollund 2009, Barber 2000, Parreñas 2001, Kandel og Massey 2002).

---

⁷ Jeg kommer tilbake til hvordan dette preger Ginas relasjon til vertsfamilien.

Remissene som au pairene sender hjem går til ulike materielle behov deres familier har. Å betale for skole og utdanning for sine søsken kan sies å ikke ha bare materiell betydning, men det er også en sosial, kulturell og økonomisk investering for framtiden. Utover dette så kan det også sies at det å gi remisser generelt, til sin familie eller andre slektninger, har en dypere sosial og kulturell mening (Åkesson m.fl.), som ikke nødvendigvis dreier seg om hva de brukes til, men om selve handlingen bak dem (jf. Mauss 1995).

4.2.1 Remisser til den utvidede familien

Flere av informantene sier at de sender remisser til *flere* familiemedlemmer. På Filippinene er familiestrukturen ofte slik at den utvidede familien bor sammen, ofte i generasjonsboliger (Sollund 2009). Ingen av informantene har etablert sine egne familier, så familiemedlemmene de forsørger er foreldre, søsken, tanter, onkler og søskenbarn. I noen tilfeller forsørger de altså hele den utvidede familien. En av informantene, Christine, forteller om ulike måter familiemedlemmer responderer på hennes rolle som forsørger for den utvidede familien. Hun sier at foreldrene hennes ikke stiller noe direkte krav til at hun skal sende penger hjem, men hun gjør det fordi det er hennes *ansvar* – hennes *plikt*: “Although my parents never ask for...they never said “oh, you have to send us money every month”. It’s just that I do [it] voluntarily”. Hun får altså ikke beskjed fra sine foreldre om å sende remisser, men hun gjør det likevel. Videre forteller hun at hun dog har opplevd et mer direkte press fra sin tante på Filippinene:

My aunt told me - because when I was [au pair in] Holland I went with my host during the holidays, so we went to Venice...and there was no problem with my parents, but my aunt told me when I went home, “you have been away for a year, you have been abroad, and travelled, and not saved anything. When you go abroad to work you need to save. And not just go travelling all the time”. Because when I was in Holland I was thinking “I will just be here for a year, and there will be no more opportunity for me to [leave] the Philippines”...so that’s why I took those opportunities. But some people didn’t take it in a positive way, they were just thinking “oh, you’re just spending money for travelling, and when you go home you have nothing”. That is the pressure that I have (Christine).

Det direkte presset Christine her forteller om står i en motsetning til foreldrenes respons på hennes ansvar som forsørger. Sitatet illustrerer at au pairene kan oppleve press fra familie og slekt på Filippinene knyttet til forsørgeransvaret. Christines tante viste bekymring over at Christine kom hjem fra sitt au pair-opphold i Nederland uten å ha spart opp en betydelig sum penger. Å bruke penger, på for eksempel reiser, i stedet for å spare penger er ikke i

overenstemmelse med forventningene som er knyttet til forsørgeransvaret. Her kan det sies at det ble forventet av Christine, som hennes *plikt* (jf. Mauss 1995), at hun hadde spart opp penger under sitt utenlandsopphold. Sitatet kan videre si noe om at Christine og tantens tolkninger av det ettårige au pair-oppholdet var ulike. Christine så for seg at året i Nederland skulle være hennes eneste år i utlandet⁸, noe som godt kan forklare hennes innstilling til det å bruke penger versus det å spare. Tanten hennes forventet at Christine reiste ut for å spare opp penger, og ta forsørgeransvar for den utvidede familien. Det kan være knyttet skam til det å komme hjem fra utenlandsopphold tomhendt, og Christine opplevde tydelige forventninger fra tanten til at hun skulle bringe med seg materielle goder. Gavegiving er et ritual (jf. Mauss 1995), og på Filippinene er det tradisjon for at hjemkomne filippinere deler ut gaver – *balikbayans* – til slekt og familie (Barber 2000: 402, Sollund 2009). Flere av informantene forteller også at de sender hjem ”boxes” med forskjellige småvarer som kan være eksklusive og som man ikke får tak i på Filippinene, som for eksempel typer av kosmetikk eller mat.

4.2.2 Transnasjonale omsorgskjeder

Au parene er forsørgere, og de er også *omsorgspersoner* (Sollund 2009). Man kan si at forsørgerrollen er utledet av rollen som omsorgsperson, og at migrasjonen gjør forsørgerrollen mulig. Informantene er omsorgspersoner for sine familier. Arlie Hochschild står bak utviklingen av konseptet *globale omsorgskjeder* (Hochschild 2000). En global omsorgskjede finner sted når for eksempel en kvinne fra Filippinene migrerer til et annet land for å jobbe som *nanny* i en familie. Det at denne kvinnen reiser ut for å gjøre omsorgsarbeid for noen andres barn fører til et behov for noen som kan ta vare på kvinnens *egne* barn. Den som da blir omsorgsperson for kvinnens barn er kanskje en lokal nanny eller hushjelp, og denne kvinnen trenger igjen noen som kan ta omsorgsansvar for *sine* barn. En global omsorgskjede fører altså til et behov for forflytning av omsorg fra det øverste leddet i kjeden, og nedover. Slik Hochschild beskriver konseptet forflytter omsorgen seg på tvers av ulikhetskapende dimensjoner som klasse, etnisitet, nasjonalitet (Hochschild 2000). På grunn av økonomiske strukturer og skjevfordelinger, og av mangel på andre alternativer, er det mennesker i land i sør/øst som migrerer til land i nord/vest. Dette skaper et overskudd av

---

⁸ Christine er andregangsmigrerende. Hun dro tilbake til Filippinene etter sitt første au pair-opphold i Nederland. To år senere reiste hun til Danmark.

omsorg i mottakerlandene (Hochschild 2000) og et underskudd, eller en "care drain"⁹ i senderlandene, som for eksempel Filippinene (Parreñas 2003).

Hochschilds konsept har senere blitt revidert og kritisert, blant annet av Yeates. Blant annet mener Yeates at omsorgskjeder også kan foregå innenfor samme region (Yeates 2004), noe som blant annet foregår i storstilt skala med filippinske, kinesiske og thailandske arbeidsmigranter som jobber i omsorgsykker i Singapore, Hong Kong og Taiwan. Yeates hevder at globale omsorgskjeder heller ikke bare innebærer at omsorg for *barn* forflyttes, men at også migranter som har omsorg for foreldre, søsken og lignende, inngår i kjedene (Yeates 2004). Ingen av informantene i mitt utvalg sier at de har barn, men de kan likevel være en del av globale omsorgskjeder (Sollund 2009).

Deres motivasjon for forsørgeransvar kommer fra deres foreldre, søsken, tanter, onkler med flere. Nå er det heller ikke lov å innvilge au pair-tillatelse til søkere med egne barn. På spørsmål om hvordan informantene ser på implementeringen av denne regelen fortalte flere av informantene at de synes det er en god regel, men at de forstår begge sider av saken.

Christine forteller:

I think it's different [for] the lawmakers' point of view and for the au pairs' point of view. I think the lawmakers' point of view is that since you're a mom, then how can you take care of other people's children if you cannot be there for your [own] children? Maybe that's what they're thinking, that's my opinion. But from the au pair's point of view – because unemployment and underemployment is very high in the Philippines – so even though they have children they still try to find greener grass, to provide a better future for their children...so it is hard for them leaving their children behind, but they just keep in their minds that they are giving them a better future and providing them better things (Christine).

På den ene siden illustreres poenget bak regelen her; at norske myndigheter ikke mener det er positivt hvis personer med egne barn i opprinnelseslandet arbeider som au pairer i Norge. Regelverket er ment til å styrke au pair-ordningens egentlige formål, gjennom at det ideelt sett skal være kulturutvekslingsaspektet, og ikke økonomisk nødvendighet, som gjør at personer kommer til Norge for å være au pair (Løvdal 2012). På den andre siden illustreres nettopp den opplevde økonomiske nødvendigheten som ligger til grunn for at mange *blir* au pairer. Det å få barn kan nettopp forsterke den økonomiske nødvendigheten av migrasjon.

---

⁹ Spiller på begrepet "brain drain". En betegnelse på underskuddet av omsorg i et land, når svært mange migrerer ut av landet. Parreñas har studert fenomenet i den filippinske konteksten (Parreñas 2003).

Christine sier at hun forstår mødre som migrerer uten barna sine, og at det handler om å kunne gi barna en bedre framtid. Som hun sier: “Me personally, if I ever have a child, and I cannot provide anything for that child, I also think I would still go abroad and find work”. Dette viser at informantene, som omsorgspersoner og forsørgere, migrerer av følt økonomisk nødvendighet. Og hvis de hypotetisk sett hadde hatt barn, ville dette være enda en motivasjon for migrasjonen. I så måte kan migrasjonen sees som et *offer* informantene gjør, for å bedre sin egen og sin families livssjansje.

4.2.3 En offerhandling

Hva symboliserer det å migrere for å være forsørger for familien sin? Flere av informantene omtaler det å reise ut for å arbeide som au pair som et *offer*. Denne diskursen synes å være fremtredende, med formuleringer som ”vi ofrer oss for familien” og ”vi må ha mot og holde ut” (Sollund 2009). Au pairene har sosiale forpliktelser, som datter, som søster eller som niese, og de sosiale forpliktelsene materialiseres som remisser.

It was really harder before, to stay here, but I survived because I know I'm doing it for myself and for them (familien på Filippinene). Half of my salary I send to my family. It's not that much money, but when you convert it, it's a quite big amount. So when you send just a small amount of money, and it is a lot of money in the Philippines, it's a big help for them. I'm doing it for them, since now I have become the breadwinner in our family, even though I am the fourth of the siblings. I take a lot of the responsibility (Mary Grace).

Det Mary Grace sier her illustrerer at det kan oppleves hardt og vanskelig å reise fra sin familie og sitt hjemsted. Hun forteller at hun tar et stort ansvar som forsørger. Dette ansvaret kan også gjøre det lettere å takle å migrere til et fremmed land. Som filippinsk au pair i Norge er man langt unna sin familie, og da kan tanken på at man er i stand til å ta forsørgeransvar for familien, til dels veie opp for tapet av fysisk tilstedeværelse med sin familie. Å se på migrasjonen som en offerhandling, gjør at det å migrere forbindes med stolthet både for den som migrerer og familien (Sollund 2009).

Det at man har midler til å forsørge familien sin gir *økonomisk* status, men det at man *ofrer* seg for familien sin gir også *sosial* status (Sollund 2009, Barber 2000). Filippinske myndigheter har også bygget opp en diskurs rundt de filippinske arbeidsmigrantene som *nasjonale helter* (Gibson m.fl. 2001, Hondagneu-Sotelo 2007). I denne diskursen ofrer arbeidsmigrantene seg ikke bare for familien sin, men for hele nasjonen, og deres remisser

med på å skape utvikling for landet (Gibson m.fl. 2001). Denne diskursen kan sies å ha møtt motstand fra diskursen rundt de harde og dårlige vilkårene som mange filippinske arbeidsmigranter lever under i vertslandene, og som gjorde at Gina gjorde negative vurderinger om det å migrere.

Som Mary Grace sier var det først vanskelig å være i Europa, men hun *overlevde* fordi hun, ved å være au pair i Europa, kunne øke sin egen og familiens levestandard.

Offerdiskursen kommer også til syne hos Irene, en annen av informantene:

I have my siblings [in the Philippines], and I send my brother and my sister to university, and then it cost a lot, we have to pay for the tuition and everything, so since I'm already here I think I just have to endure it...just for my brother and sister to finish at school. So it's okay, I will just endure it, and then I will [have] finished my contract in Denmark and in Norway, and after that I will not be an au pair any more (Irene).

Irene forteller at hun gjennom å være au pair finansierer universitetsutdannelsen til broren og søsteren sin. Det kan virke som om hennes au pair-opphold er planlagt etter søsknenes utdanning – hun har hatt to au pair-opphold slik at broren og søsteren kan bli ferdig med utdannelsen sin. Dette kan illustrere at det er et betydelig press på Irene, og en forventning om at hun må være au pair så lenge søsknene hennes fortsatt er under utdanning. Det at hun sier at hun må holde ut kan gi assosiasjoner til kamp. Irene valgte en til au pair-periode slik at hun fikk finansiert søsknenes utdanning, men hun ønsker ikke å ha flere au pair-perioder etter den hun har nå. Dette kan illustrere at au pair-oppholdene sees på som arbeidsopphold og au pair-migrasjon som arbeidsmigrasjon. I så måte er au pair-migrasjon et middel for å kunne nå et visst økonomisk mål, for eksempel slik som i Irenes tilfelle, der hun finansierte søsknenes universitetsutdanning.

Også Jocelyn sier at hun valgte å være au pair i flere perioder fordi hun er til stor hjelp for familien når hun sender penger hjem.

M: How did you find out that you wanted to do one more country [of being au pair]?

I: Because I'm enjoying, and I'm helping my family big, I am happy that I'm sending the money to the Philippines. Before you only receive and receive and receive, and now you are sending back to them, and then I said to myself, okay, I just want to try one more [country] (Jocelyn).

Det å migrere og det å ha mulighet til å sende remisser til Filippinene, handler om å gi

tilbake til familien sin. Jocelyn gir nå tilbake til familien sin etter å ha fått av dem.

Det kan sies at au parene her inngår i sosiale relasjoner der de er forpliktet (jf. Mauss 1995) til å ta vare på, og forsørge, familien sin. De sosiale pliktene overfor andre familiemedlemmer må møtes, og migrasjonen muliggjør at au parene blir forsørgere. Sollund finner at au pair-migrantene i hennes studium følte at de stod i gjeld til andre familiemedlemmer, som for eksempel hadde betalt deres utdanning (Sollund 2009).

4.2.4 - *It takes money and guts*

Flere av informantene gir altså uttrykk for at de møter *forventninger* til sin rolle som migrant og som forsørger. I tillegg til at de møter forventninger fra familie og slektninger forteller de også om mer generelle forventninger fra det filippinske samfunnet. Informantene befinner seg i en motsetningsfylt kontekst, der de på den ene siden må forholde seg til bildet av den rike og vellykkede migranten, og på den andre siden må de forholde seg til utfordringene ved å være migrant. Det sistnevnte handler blant annet om at de ikke kan bo på samme sted som familiene sine.

Det er en tendens til at informantene blir sett på som noen som har "fått det til", spesielt fordi de har reist til Europa (Sollund 2004). Dette gir høyere sosial status i det filippinske samfunnet (Sollund 2009). Irene forteller at mange sa til henne før hun dro fra Filippinene, både venner og slektninger, at hun var heldig som hadde muligheten til å reise ut for å være au pair.

They (venner og bekjente) really think that if you have the opportunity to go to other country, then you're so lucky because you [are] able to go there and experience to stay in that country. Because not all Filipinos can do that, it's very difficult, and it takes money and guts, and you have to be confident enough...and we [migrantene] know this, but most Filipinos don't. They don't know how hard it is going to another country without your family...because I came here [til Europa] when I was 20 years old, and it's not that easy. And now I'm here and I have this job as an au pair, and then of course I have to think [about] my family back home, I have to get this salary every month, so I can send it to my family (Irene).

Irene peker på at det koster mye å reise ut. Ikke bare rent økonomisk; det koster også i form av at man ikke får være sammen med familien sin, noe som kan være en høy pris å betale. Å forlate sitt hjem, midlertidig eller mer permanent, og måtte leve livet i vertslandet langt borte fra familie og venner, kan gi erfaringer som står i sterk opposisjon til glansbildet av den

suksessrike migranten med høy status, som informantene mener at eksisterer i deres samfunn og kultur. Det kan sees som en definering bort fra dette ”suksessbildet”. Det kan tolkes slik at informantene ikke får den anerkjennelsen de ønsker på at migrantlivet kan være utfordrende og vanskelig, som Irene videre sier: “Most Filipinos think we are lucky because we're here, but they don't know that it's also not easy to be here”. Informantenes forpliktelser til å forsørge sine familier og slektninger, gjør at de motiveres til å gå gjennom ikke bare ett, men flere au pair-opphold. De har søkt på au pair-tillatelse i nye land og inngått i relasjoner med flere vertsfamilier, slik at de for eksempel har fått tilstrekkelige midler til å finansiere søskens utdanning. Imidlertid gir de uttrykk for at de selv har betalt en høy pris, i overført betydning, og at de, på tross av økt økonomisk og sosial kapital på Filippinene, finner enkelte sider ved å være migrant vanskelig.

Dette illustreres også av det følgende utsagnet av Maricel:

It's really common yeah, if for example you are leaving your home country they [folk på Filippinene] think that you are very rich, because of you are able to pay your airplane and your visa. Then you have money they think. So they think that “that girl is really rich”. But they don't know that I have also experienced to have no money...because we have to pay for different things here [i Norge], and we have to send money for our families (Maricel).

Dette sitatet viser ytterligere motsetningene, og den noe paradoksale situasjonen man er i som migrant, når man opplever at ens status i kontekst av opprinnelseslandet ikke sammenfaller med ens opplevelser i vertslandet. På Filippinene plasseres au pairene i en kategori av de individene som er ressurssterke nok til å reise ut. Og remissene som sendes til Filippinene er et tegn på migrantenes rikdom. Men her i Norge, og i de andre europeiske landene informantene har vært au pairer i, kan situasjonen være utfordrende.

”Lommepengene” au pairene får i måneden er på 5200 kr. De får dekket kost og losji, men summen er likevel svært lav i forhold til det norske lønnsnivået. Hvis informantene sender halvparten hjem, slik noen sier at de gjør, er den gjenstående summen enda lavere. Denne diskusjonen må sees i lys av spørsmål som omhandler mobilitet og deklassering (Sollund 2004, Aure 2007, Liversage 2009, Parreñas 2001), noe jeg kommer tilbake til i kapittel seks.

4.3 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg diskutert informantenes vurdering av migrasjon som alternativ, deres syn på forsørgeransvaret og statusen som følger med det å være forsørger. Informantene

vurderte migrasjonsmuligheten før de reiste ut. Vurderingene må sees i lys av den økonomiske, sosiale og kulturelle konteksten de befant seg i før migrasjonen (Aure 2007). Den økonomiske konteksten bærer preg av at informantene, og deres familier, så det som økonomisk nødvendig å migrere. På denne måten blir informantene en agent, som reiser ut for å forsørge familien (Barber 2000, Tacoli 1999). Videre ble vurderingene informantene gjorde formet av den sosiale og kulturelle konteksten de befant seg i. Her ble migrasjonsmuligheten satt inn i både en diskurs der migranter sees som vellykkede og ressurssterke, og som utnyttede. Diskursene viser til hvordan *tidligere* migranternes fortellinger, samt filippinske myndigheters politikk, skaper førforståelser og virker inn på *kommende* migranternes vurderinger (Barber 2000: 401).

Forsørgeransvaret som legges på informantene, innehar sosiale forpliktelser (Sollund 2009). Det forventes at informantene forsørger sine (utvidede) familier, gjennom å sende hjem remisser (jf. Mauss 1995 om gavegivning). Informantene møtte slike forventninger fra familie, i ulik grad. Gjennom migrasjonen får informantene en økt økonomisk kapital, fordi de tjener bedre som au pairer i Norge enn som for eksempel lærer på Filippinene. Det at de kan forsørge familien gir også en økt sosial kapital. Den økte sosiale statusen de har som migranter (Sollund 2009 og 2004, Parreñas 2001, Barber 2000, Gibson m.fl. 2001) kan sies å formes av den filippinske migrasjonskulturen (Ronquillo m.fl. 2010, Fuave-Chamoux 2004), der migrasjon, spesielt til Europa, representerer nye sjanser og muligheter, rikdom og vellykkethet.

I så måte er det knyttet en rekke positive konnotasjoner til det å migrere. Imidlertid kan det informantene forteller tolkes slik at de befinner seg i en motstridene situasjon, der deres status i den filippinske konteksten ikke samsvarer med deres opplevelser av å være migrant. De opplever at det kan være vanskelig å leve i et fremmed land, uten familien sin. Jeg vil i det siste av analysekapitlene gå videre med en diskusjon av hvordan deres syn på au pair-arbeidets status i den norske konteksten, kan sees i forhold til den økte økonomiske og sosiale kapitalen som migrasjonen gir i en filippinsk kontekst.

I det førstkomende kapitlet undersøkes au parenes forståelse av sin rolle som au pair, og deres relasjon til vertsfamiliene de bor hos.

5 Au pairers forståelse av egen rolle

I forrige kapittel viste jeg at informantene gjorde vurderinger av migrasjonsmuligheten på bakgrunn av den sosiale, kulturelle og økonomiske konteksten de befant seg i på Filippinene. Bakgrunnen for at de fleste av informantene migrerer er en følt økonomisk nødvendighet, og nesten alle informantene forsørger sine utvidede familier gjennom remisser. Det ligger en plikt i forsørgeransvaret, og informantene møter forventninger om å sende remisser. I den migrasjonskulturelle konteksten på Filippinene sees informantene som suksessrike og ressurssterke, og for informantene er migrasjonen et offer. Statusen de får som migranter i den filippinske konteksten er noe motstridende med det de opplever som utfordrende sider ved å migrere.

I det følgende analysekapittelet undersøker jeg hvordan informantene opplever å være au pair i Norge og enkelte andre europeiske land, og hvilken mening de gir det. Mer bestemt fokuseres det på relasjonen de har (hatt) til sine vertsfamilier, og deres forståelse av sin egen rolle som au pair. Jeg velger dette fokuset fordi relasjonen mellom au pair og vertsfamilie framstår som en svært sentral del av hva det innebærer å være au pair.

5.1 Relasjon til vertsfamilien

Familiene som velger å få au pair har sammensatte motivasjoner for det. Forskning viser at en spesielt sentral årsak er at man ønsker hjelp og avlastning fra huslige oppgaver, slik at familien kan bruke mer tid på hverandre og på det å være familie (Bikova 2008, Øien 2009, Sollund 2011 og 2010, Hess og Puckhaber 2004, Yodanis m.fl. 2007). Mange vertsførelde føler at de befinner seg i en *tidsklemme* (Hochschild 1997), som de ønsker hjelp av au pairen til å komme seg ut av. Videre ønsker de seg større *fleksibilitet* i hverdagen (Bikova 2008: 34-36, Øien 2009). Det er grunn til å tro at vertsfamiliens motivasjon for å ansette en au pair, og au paires motivasjon for å bli au pair, vil være av stor betydning for relasjonen mellom dem (Sollund 2011). Videre kan det være grunn til å tenke seg at motivasjonen au pairer og vertsfamilier har, gir visse forventninger til hvilken type relasjon de ønsker å inngå i. Som funn fra kapittel fire viser, så er vurderingene og motivasjonen for au pair-migrasjon sammensatte. Både eventyrlyst og nye erfaringer er motivasjonsfaktorer for å bli au pair. Samtidig er muligheten til økt inntekt, som gjør au pairene til forsørgere for sine familier på Filippinene, en svært sentral motivasjon. Dette støttes av den etablerte forskningen på feltet (Sollund 2011 og 2009, Stenum 2010b, Liversage m.fl. 2013, Øien 2009). Som nevnt

innledningsvis i oppgaven, har en av de store endringene i au pair-institusjonen vært at mønsteret for hvem som blir au pair har endret seg¹⁰. Tidligere forskning tyder på at motivasjonen for, og forventningene til, au pair-oppholdet har endret seg som følger av dette. Det kan da tenkes at også relasjonen mellom au pair og vertsfamilie har endret seg.

Jeg vil i det følgende undersøke hvilke roller au parene i mitt utvalg har hos sine respektive vertsfamilier. Her ligger det en antakelse om at au parene har ulike relasjoner til ulike familiemedlemmer. Forskning på feltet har vist at au parens relasjon til vertsfamilien i stor grad handler om en relasjon til *vertsmor* (Stenum 2010b, Sollund 2010, Yodanis m.fl. 2007). Det au parene forteller om sin relasjon til vertsfamilien, og om opplevelser knyttet til å være au pair, velger jeg å forstå som et uttrykk for hvilken rolle de har i vertsfamilien.

5.2 Den mangfoldige au pair-rollen

Datamaterialet viser at det er et mangfold av fortellinger blant informantene. De forteller om vidt forskjellige opplevelser under sine au pair-opphold hos vertsfamiliene. Dette i seg selv er interessant, og det legger grunnlaget for den følgende analysen: hvordan kan man forstå at au parene har så ulike opplevelser og ulike relasjoner til (de forskjellige medlemmene i) sine vertsfamilier? Innenfor Goffmans mikrointeraksjonistiske univers kommer ulike *roller* til syne i dagligdags interaksjon mellom individer (Goffman 1990). Det er knyttet et sett av normer og forventninger til ulike roller, fra rollen som lærer til rollen som bussjåfør, og til rollen som statsminister.

Med bakgrunn i Goffmans rollebegrep har jeg her identifisert noen roller i datamaterialet mitt som jeg vil utforske videre. Disse defineres som *idealtyper* av roller. I Goffmans rolleteori forstås roller som foranderlige, og ikke som statiske (Goffman 1990). Idealtypene må også sees slik, og jeg mener at selv om de er foranderlige er det fruktbart å utkrystallisere noen slike roller, slik at man i det hele tatt skal kunne diskutere de ulike rollene og au parenes rolleforståelse. Det fruktbare med idealtyper er at de kan gjøre studiet av ulike sosiale fenomener lettere å studere, som for eksempel komparasjon av ulike fenomener (Weber 1978).

---

¹⁰ I introduksjonskapittelet presenterer jeg tall på hvor mange au pairer fra tredje land som har fått oppholdstillatelse siden 2000.

Jeg identifiserer følgende idealtyper av roller i mitt materiale:

1. **Hushjelp eller ”Alt-mulig-ansatt”**
2. **Den andre mor**
3. **Venninnen**
4. **Terapeut for vertsmor**

I noen av rollene er det flere av informantene som kan plasseres. Rollene er ikke utvetydige og fikserte, men har heller flytende grenser, og kan gå over i hverandre.

5.2.1 Hushjelp eller ”alt-mulig-ansatt”

Gina, en av informantene, sin situasjon i vertsfamilien var at hun jobbet svært mye og hadde mange forskjellige arbeidsoppgaver. Hun forteller om sin svært innholdsrike og omfattende arbeidsplan hos sin første vertsfamilie i Danmark.

I did things like cleaning, walking the dog and then send the children to school, and then pick up the children from school. And then I did gardening, and window cleaning...and in Denmark it's not allowed [for the au pair] to clean the window, and it's not allowed to do gardening, or to groom the leaves in the garden...but still they want me to do that (Gina).

Gina forteller at hun hadde mange, og tidkrevende oppgaver i huset, fra å vaske vinduer til å rake løv. Hun gjorde ulike oppgaver i huset, både innendørs og utendørs. Mange av arbeidsoppgavene kan *ikke* regnes som lettere husarbeid, som er den type arbeid au pairer skal gjøre. Husarbeid-begrepet innenfor au pair-lovgivningen er, som resten av ordningen, nokså ambivalent. Au pairer skal passe barn og gjøre *lettere husarbeid*, men definisjonen av dette er svært uklar. Det som dog stadfestes er at au pairen ikke skal gjøre utstrakt arbeid utenfor huset, som for eksempel tungt hagearbeid (UDI 2014). Dette gjelder både i norsk og dansk lovgivning. Gina forteller om sin relasjon til sine vertsførelde at de var strenge når det gjaldt husarbeid, og at de noen ganger var misfornøyd med arbeidet hennes. Da kunne de ringe etter at hun hadde gått ut, for å kjeft på henne. Hun forteller at vertsførelde ønsket å ha kontroll med når hun kom hjem om kveldene: ”I had some curfew in the night”.

Gitt det faktum at de fleste au pairer bor hjemme hos vertsfamilien, kan man tenke seg at au paires opphold i familien er preget av kontroll på et eller annet nivå. Så lenge man bor under familiens tak så innordnes man etter familiens sosiale konvensjoner og vaner. For det første kontrolleres au paires opphold muligens gjennom at familien

som *institusjon* utøver en form for kontroll, basert på relasjonen mellom de ulike rollene i en familie. Den formen for kontroll som Gina opplevde kan minne om kontrollen som foreldre utøver på sine barn (Bernardes 1997) eller over tenåringer i huset (Cox og Nerula 2003, Sollund 2010). Goffmans teori om den *totale institusjon* kjennetegnes blant annet ved at man benytter samme fysiske sted for å arbeide, ha fritid og sove (Goffman 1961). Dette viser også Sollund til i sin artikkel om au pairer og vertsfamiliers rolleforståelse (Sollund 2011). Å kalle au pair-opphold for en total institusjon i Goffmans betydning vil kunne være en økologisk feilslutning, men et au pair-opphold som Ginas kan sies å ha et institusjonelt trekk. Her sikter jeg til at hennes fritid til en viss grad ble kontrollert. De fleste informantene forteller at de tilbragte en del av fritiden sin ute, da oftest med venner som også var filippinske au pairer. To av au pairene tilbragte også en del tid sammen med slektninger som bor i Norge. Det er et tydelig brudd med Goffmans totale institusjon. Samtidig opplevde Gina at vertsforeldrene hennes ringte henne når hun var ute, og klaget på husarbeidet hun hadde gjort, noe hun forteller at hun opplevde som kontrollerende. På denne måten kan det sies at vertsforeldrene bragte inn elementer fra Ginas arbeidssfære over i hennes fritidssfære, selv om det ikke skjedde rent fysisk. Både telefonoppringningene og innetiden kan sies å være måter Ginas fritid ble kontrollert på.

Dette kan videre illustrere en forventning om en form for *tilgjengelighet*¹¹, der det ble forventet at Ginas fritid, som hun tilbragte ute sammen med venner, også skulle handle om hennes arbeidsoppgaver. Det kan imidlertid tenkes at vertsforeldrenes kontrollering av Ginas fritid handler om kontrollering basert på omsorg og ansvarsfølelse. Det kan tenkes at vertsforeldrene utøvet en samme type omsorgsbasert kontroll overfor Gina, som foreldre har overfor sine barn. Det kan antas at vertsforeldre som har en au pair boende hos seg føler et ansvar for å beskytte au pairen, ved for eksempel å sette innetid.

Gitt mengden av arbeid Gina gjorde i vertsfamilien kan det sies at hun hadde en rolle som hushjelp, eller som det jeg har definert som en ”alt-mulig-arbeider”. Hun omtaler ikke sin relasjon til vertsfamilien i form av familielignende karakteristikk, slik som au pairer i andre forskningsbidrag gjør. I kvalitative intervjuer kan det som *ikke* sies være like interessant som det som sies. At Gina ikke snakket om sin relasjon til vertsfamilien med ord og uttrykk som beskriver det å være familie, kan tolkes som at hun ikke så sin rolle i vertsfamilien som en

---

¹¹ Jeg redegjør for begrepene tilgjengelighet og fleksibilitet i forbindelse med live-in hushjelper og au pairer i teoridelen.

del av familien – som for eksempel søster eller datter.

Gina var en av au parene jeg snakket med som hadde vært mest bekymret for å reise som au pair til Europa¹². Hun var først bekymret for å reise, men etter å ha lest om au pair-ordningen mente hun at den virket bra og at hun kom til å bli godt behandlet. Hun forteller at hun derimot at hun ikke synes hun ble tatt godt i mot i sin første vertsfamilie som tjueåring i Danmark. Hun forteller at hun var lei seg over det hun mente var en urimelig behandling av henne fra vertsfamiliens side, blant annet ved at de satte veldig høye krav til arbeidsmengden hennes.

Også en annen av informantene, Christine, opplevde i sin nederlandske vertsfamilie å ha en rolle som hushjelp, eller en type ”alt-mulig-ansatt”. Hun følte på at hun ikke klarte å leve opp til forventningene fra spesielt vertsmoren, som ofte sammenlignet henne med den forrige au pairen.

M: And then, did you have responsibility for the household also?

I: Yes, yes.

M: So did you have a lot of things to do?

I: A lot of things. Sometimes I could not finish all the work in the house, and then when she got home she was comparing me to the au pair before me, so it was hard having that situation. It was hard because she had higher expectations witch I could not meet ,so...

M: So you felt that it was too much?

I: Yeah, it was too much work. I was just expecting five hours of work per day, and then no, it was more. I had to buy groceries every day, because the bread had to be changed every day, so I did it every day (Christine).

I Christines tilfelle kan det sies å være en stor *diskrepans* mellom hennes egen forståelse av sin rolle som au pair, og hvordan hun beskriver vertsfamiliens forventninger til henne som au pair. Sollund finner at diskrepans mellom vertsfamiliens forventninger og au parens kan oppfattes som problematisk og være en utfordring i relasjonen mellom au pair og vertsfamilie (Sollund 2011).

5.2.1.1 Kontrakten som kilde til kontroll

Det viser seg også at andre empiriske eksempler kan illustrere diskrepans eller konflikt

---

¹² Jeg skriver på side 43 om at Gina var bekymret for å bli dårlig behandlet i Europa, fordi hun hadde hørt mange historier om filippinske migranter som blir dårlig behandlet i utlandet, fortrinnsvis i Gulflandene.

mellom au parens og vertsfamiliens forventninger. I Ginas tilfelle forteller hun at vertsforeldrene i den første vertsfamilien i Danmark, hadde laget en ny au pair-kontrakt til henne. Denne var ikke i overensstemmelse med kontrakten hun hadde fått tilsendt på forhånd, eller med lovgivningen for au pair-programmet.

Svært mange av au parene møter aldri sine vertsfamilier ansikt til ansikt før de ankommer. De har ofte bare snakket sammen på e-post, telefon, Skype eller lignende. Derfor kan det sies at au parene ikke har noen garanti når de kommer til et nytt land og til en familie de aldri har møtt, for at vertsfamilien respekterer au pieren og reglementet for ordningen. Det kan potensielt være mange faktorer som kan gå galt i en relasjon mellom au pair og vertsfamilie. Mange er basert på relativt ”maktfrie” faktorer som kjemi, kommunikasjon og lignende. I tillegg kommer de mer tydelige maktovertredelsene som au pairer kan utsettes for. Gina forteller om sitt møte med vertsfamilien:

(...) The contract was sent to the Philippines, and I didn't meet them, we just sent e-mails. And they sent [me] the contract, and sent [it] to the UDI [i Denmark], and then when I arrived to Denmark I met them for the first time, and then they just said that the contract we wrote we will not follow. And then I was shocked, and they said that we will not follow that contract because it's just a contract, and they had their own rules. So in the [old] contract it said five hours a day but I worked 7-8 hours a day (Gina).

I Ginas tilfelle gjorde vertsfamilien en klar maktovertredelse overfor Gina, ved å endre kontrakten de opprinnelig hadde laget, og som de hadde sendt til både Gina og danske immigrasjonsmyndigheter. Dette kan illustrere at au pairer er i en sårbar situasjon når de ankommer vertsfamilien de skal jobbe og bo hos. Det kan sies at au parene på mange måter er prisgitt vertsfamiliens strategier og motivasjon for å få au pair. Christine forteller at vertsforeldrene hennes gikk bort fra en muntlig avtale de hadde inngått, som sa at Christine ikke skulle spise med familien, men heller få egne matpenger:

When I came to Denmark we hadn't made the [written] contract yet, and she said that since you are not eating with us then you get 1500 NOK per month for food, for food allowance. But I only receive 500 per month (Christine).

Ved å endre den opprinnelige kontrakten gikk vertsforeldrene bort fra det som kan sies å være det bindende juridiske grunnlaget for au pair-oppholdet, fordi kontrakten er knyttet til

au paires oppholdstillatelse¹³. Au paires kan sies å ha en usikker migrantstatus, nettopp fordi deres oppholdstillatelse er knyttet til kontrakten med vertsfamilien (Løvdal 2012, Øien 2009). Noe som artikuleres gjennom den formen for maktovretredelse fra vertsførelrene som endring av kontrakten kan sies å være. Dette må sies å være med på å skape en skjev maktbalanse og et ulikhetsforhold mellom au pair og vertsfamilie fra starten.

Tre av au paires i mitt utvalg forteller videre at de har opplevd ubehagelige hendelser knyttet til den kontraktfestede avtalen med vertsfamilien. Gina forteller at hun ikke ville bytte vertsfamilie fordi vertsførelrene sa til henne at hun måtte reise hjem hvis hun brøt kontrakten (jf. Øien 2009, Hondagneu-Sotelo 2007). Ava fant en ny vertsfamilie før hun sa ifra til den gamle at hun ønsket å bytte familie av frykt for represalier fra dem. Christine tok opp med vertsmoren sin at hun syntes det var vanskelig å være au pair hos familien fordi hun følte at hun ikke klarte å strekke til og svare til de forventningene vertsfamilien hadde. Hun ytret et ønske om å bytte vertsfamilie, og da tilbød vertsmoren henne å øke lommepengene hennes.

(...) And she said that maybe we could still work this out, so she offered 50 euros more for the monthly allowance. From 300 euros to 350.

M: For your allowance?

I: Yeah, for me not to leave. And I was thinking that it was just six months remaining, and then I would be home, so...I endured. I finished (Christine).

Dette sitatet illustrerer to ulike, men interessante, aspekter. For det første viser denne situasjonen at vertsmoren tok en rolle som *arbeidsgiver*, ved å invitere til en forhandling om lønnen (lommepengene) til Christine. Begrepet *vertsmor* viser imidlertid ikke i utgangspunktet til en arbeidsgiver. Så hva ligger så i vertsmor-begrepet? En vert er en som inviterer noen andre inn. Det gir assosiasjoner til vertskap i det private hjem eller på et hotell. *Vert* og *gjest* danner et naturlig rollepar. ”Mor” gir assosiasjoner til familie og til rolleparet mor/barn. I dette tilfellet kan likevel vertsmoren sies å først og fremst være arbeidsgiver. Og Christines rolle minner heller ikke om en gjest, eller et barn, men om en *arbeidstaker*. Det andre poenget er at vertsmorens invitasjon til forhandling av lønn, også ga Christine et *forhandlingsgrunnlag*. På den ene siden kan det sies at tilbudet om femti euro ekstra i måneden kan ha vært vanskelig å takke nei til. Christine måtte for eksempel forholde seg til at hun ville måtte finne en ny vertsfamilie, og gitt at hun bare hadde seks måneder igjen, så

---

¹³ Jeg skriver i innledningskapittelet at au pairs oppholdstillatelse i vertslandet baseres på kontrakten med vertsfamilien. Opphører kontrakten, opphører rent formelt også oppholdsgrunnlaget til au paires.

ville det sannsynligvis vært problematisk. Samtidig gjaldt det samme problemet for hennes vertsmor, som også ville måtte finne en ny au pair. Det at vertsmoren tilbød høyere lønn og at Christine ble igjen hos familien, kan være et uttrykk for en gjensidig avhengighet mellom au pair og vertsfamilie. Det kan knyttes en moralsk forpliktelse (Mauss 1995) til det å motta en slik økning i lønn – en forpliktelse om å bli igjen hos vertsfamilien. Det kan tenkes at det å godta tilbudet, mot å bli hos vertsfamilien, ble styrket av motivasjonen for å migrere, som er å forsørge sin familie.

Christine forteller jo også at hun følte seg dårlig behandlet i denne au pair-situasjonen. Og det at vertsmoren betalte henne mer, uten at situasjonen nødvendigvis endret seg for øvrig, kan ha befestet ulikforholdet mellom au pair og vertsmor. Imidlertid kan det sies at det til syvende og sist i denne situasjonen var Christine som hadde forhandlingskortet, og som avgjorde utfallet. Dette ga henne makt til å bestemme over situasjonen, og det gjorde at maktforholdet i så måte ble forskjøvet.

5.2.1.2 To fight for their right

Gina forteller om sin situasjon i sin danske vertsfamilie at hun blant annet jobbet for mye og at vertsforeldrene til dels kontrollerte hennes fritid. Dette ga henne en rolle som en ”alt-mulig-arbeider”, med stort ansvar for ulike arbeidsoppgaver. Hun sier at hun opplevde denne situasjonen som trist og tung. Videre forteller hun at flere andre au pairer oppfatter situasjonen som henne, men at det også er flere au pairer som tar grep om situasjonen:

I: (...) because now there has been a lot of Filipino going to the police...

M: To report different things?

I: Yeah, reporting their cases, so there are a lot of people thinking, “I will not do this, I will do the right thing”.

M: Do you think more and more au pairs will report on misuse and stand up for them selves?

I: Yeah, more will fight for their right (Gina).

Her kan det sies at Gina gjør en evaluering av de ulike situasjonene noen au pairer befinner seg i og der det skjer utnyttning av ordningen. Gina sier at flere au pairer oppsøker politiet for å anmelde saker der det har skjedd overtramp mot au pair-ordningens lovgivning. Om det er en økning i antall anmeldte saker, rent objektivt sett, er usikkert. Men det at Gina *sier* det kan tolkes som et ønske eller en følelse fra Ginas side om at flere au pairer er bevisste på sine rettigheter, og på lovgivningen for ordningen. Gina var også den eneste av informantene som

under intervjuene nevnte Au Pair Center, og aktivitetene som skjer der¹⁴. Dette kan også vise til at Gina ønsker mer bevissthet om au pairers rettigheter.

5.2.1.3 Hushjelp som ikke er live-in

Ginas rolleforståelse og relasjon til vertsfamilien eksemplifiserer et sosialt mønster som kan være gjeldende for det å være au pair og det å bo og jobbe i den intime sfære – at au pairer kan oppleve oppholdet sitt som begrenset eller kontrollert av strukturene de befinner seg innenfor. Gina oppfattet at vertsfamilien hadde forventninger til at hennes rolle først og fremst skulle være en ansatt – en hushjelp eller en ”alt-mulig-arbeider”. En av de andre informantene, Irene, forteller også at forventningene til henne bar preg av en hushjelp-rolle. Men hennes relasjon til vertsfamilien kan nyansere Ginas relasjon på den måten at Irene ikke bodde sammen med sin vertsfamilie. Irene forteller om sitt au pair-opphold hos sin vertsfamilie i Danmark:

(...) In Denmark I had my own apartment, because they [vertsfamilien] didn't want someone to live with them because they wanted some privacy, and then there was no more space, so they rented an apartment for me, just near their house. So I just went to the house to clean, and that's that. Just to clean, not to have dinner with them or anything, so I was not really in touch with the family. (...) But then, when I came here to Norway and to my family here, and I live in their house and have dinner together with them, and do things together with them, so I thought “this is my first time being an au pair” (Irene).

Oppholdet ble organisert slik at Irene praktisk talt ikke bodde sammen med vertsfamilien, men i sin egen leilighet i nærheten av familien. I au pair-lovgivningen inngår det at au pairen skal bo *hjemme* hos vertsfamilien, og ha sitt eget soverom.

Videre hadde Irene både positive og negative erfaringer fra sitt opphold i denne vertsfamilien, noe som kan peke på hvilken betydning det kan ha, eventuelt ikke ha, å bo og arbeide i vertsfamiliens private sfære. Irene sier på den ene siden at det var negativt fordi hun ikke følte seg som ”en del av familien”. Mens Gina ikke nevnte sin relasjon til vertsfamilien med familieterminologi overhodet, forteller Irene eksplisitt at hun ikke følte at hun var en del av familien. Hun sammenlignet seg med andre au pair-venner og hun syntes hun manglet noe når alle vennene hennes dro på ferie med vertsfamiliene

---

¹⁴ Som nevnt i introduksjonskapittelet og i kapittel tre er Au Pair Center et hjelpesenter for au pairer, som blant annet tilbyr juridisk hjelp.

sine. Det kan sies at familien fysisk hindret henne i å bli en del av husholdet ved at hun ikke bodde sammen med dem. Mens andre au pairer kan oppleve å fysisk være en del av husholdet, men sosialt ikke være ”en del av familien”, var ingen av disse aspektene tilstede for Irene. Hun sier videre at hun først ble au pair da hun kom til Norge og til sin vertsfamilie her. Dette fordi hun bodde med dem, spiste middag med dem, og gjorde forskjellige andre ting sammen med familien. Også Angela, en annen au pair, har opplevd forskjellige boløsninger hos sine vertsfamilier. Hun har ikke opplevd å bo helt adskilt fra vertsfamilien, men heller med ulike nyanser av fysisk tilstedeværelse.

M: So you didn't live with the family?

I: I did live [with the family], but in a different floor. We had the same door, and upstairs was their house, and downstairs was the private room for me. That's my place here in Norway. But in Denmark we have [rooms] in the same house, and I stayed in the guest room. So it was more like I knew what was going on inside the house because I was a part of the house (Angela).

Her knyttes det at hun opplevde å ikke bo i selve huset sammen med vertsfamilien, til at hun ikke følte seg som en del av familien i like stor grad som da hun hadde et rom i selve huset.

Det å ha en nærmest ikke-eksisterende relasjon til sin vertsfamilie, slik Irene hadde, kan sies å skille seg klart ut fra utgangspunktet for ordningen, og fra problemstillingene de andre au pairene i utvalget stod overfor.

(...) Some host families just think that since they have the money and pay [the au pair] every month, then the au pair have to work. There is some family who think like that. Because an au pair, - I know an au pair is not like a maid because it's different [from] a maid or house helper, because an au pair is [on] cultural exchange. But then there are some host families who think that an au pair is like a maid or a house helper (Irene).

Resultatet av at Irene ikke bodde sammen med familien, men i sin egen leilighet, og kun var i familiens hus når hun vasket det, var at hun mente at hun ikke var en ”ordentlig au pair”. Uten den familiære relasjonen til vertsfamilien sin, og uten å være av noen annen funksjon for familien enn å vaske huset, så kan det virke som om Irene ble pålagt en rolle som vaskehjelp. Ut i fra sitatet over kan det tenkes at Irene følte seg *reduisert* fra au pair til vaskehjelp. Hun forteller at det å være au pair er kulturell utveksling, og at det er forskjell på en hushjelp og en au pair. Denne forskjellen bunner muligens ut i at au pair-posisjonen jo

egentlig er ment å være *on par*, eller *på like fot* med vertsfamilien. Dermed tenker man på au pair-posisjonen som mer likeverdig og likestilt med vertsfamilien enn posisjonen som hushjelp. Det kan tenkes at Irene gjør et *symbolsk grensearbeid* (Lamont 2001) her, ved at statusen som au pair settes over det å være hushjelp, og at hun definerer seg bort fra vertsfamiliens rolleforståelse av henne som hushjelp. Setningen: "Some host families just think that since they have the money and pay [the au pair] every month, then the au pair have to work" kan tolkes slik at Irene mener at så lenge vertsfamilier har penger, og betaler au pairen, så er ikke den øvrige relasjonen mellom dem så viktig.

Ut i fra det hun forteller var vertsfamiliens forventninger at hun skulle bo i sin egen leilighet, ikke være en del av familien, og vaske huset deres. I dette tilfellet forventet altså vertsfamilien en vaskehjelp. Irenes forståelse av sin rolle er sånn sett ikke forenelig med vertsfamiliens forståelse av hennes rolle. Også i dette tilfellet kan det sies å være en tendens til en opplevd *rollekonflikt* mellom hennes egne og vertsfamiliens forventninger til hennes rolle. I følge Korsnes kan rollekonflikter oppstå når det er knyttet ambivalens til en rolle, som når forventningene til rolleatferd framstår som uklare eller motstridende (Korsnes 2008). Det kan sies at Irene trekker en symbolsk grense (Lamont 2001) mellom det hun mener au pair-rollen innebærer, nemlig kulturutveksling, og hennes vertsfamilies rolleforståelse av henne som hushjelp. I sitatet over skiller Irene mellom det å være au pair og det å være hushjelp. Hun hadde rollen som hushjelp i sin danske vertsfamilie, noe som betyr at hun *ikke* var au pair. Newman analyserer hvordan fattige arbeidere i fast food-kjeder i USA definerer seg selv bort fra de fattige arbeidsledige.

Storsamfunnets syn er at de er snyltere på staten og ute av stand til å ta vare på seg selv. Dette ønsker de å definere seg bort fra, og det gjør de ved å vise til moralske aspekter ved å jobbe og kunne ta vare på familien sin (Newman 2009). De definerer seg ikke i opposisjon til middelklassen, men fra de som befinner seg under dem i klassehierarkiet. Dette gjør også Irene, ved å definere seg som au pair i opposisjon til det å være hushjelp. Hun nevner i sitatet det som er utgangspunktet for ordningen: at au pairer er på kulturutveksling. Det kan, basert på dette, tolkes som at Irene kategoriserer au paires posisjon som *on par*, eller *på likefot*, med vertsfamilien. På papiret er au pairen som et "familiemedlem". I denne logikken er au pairen likestilt med sin vertsfamilie, mens vaskehjelpen er i et lavstatus yrke.

Samtidig kan det at Irene ikke bodde sammen med vertsfamilien også føre med seg *frihet*. Det at hun selv kunne styre veldig mye av dagen sin gjorde at au pair-oppholdet

også følte positivt. Dette støttes av annen litteratur på feltet der balansegangen mellom frihet og kontroll for au pair og vertsfamilie er sentralt for å forstå relasjonen mellom dem. Det at vertsfamilien innlemmer au pairen ”som en del av familien” kan både føles inkluderende og positivt for au pairen, men også frihetsbegrensende (Sollund 2011). Det blir enda tydeligere at følelsen av frihet, og muligens selvstendighet, er viktig for Irene når hun snakker om at hun nå, etter fire år som au pair, ikke ønsker en ny periode, men heller vil finne en jobb i Norge¹⁵: ”(...)but then sometimes I also wish to have this feeling, like freedom...it’s also nice to have freedom(...)”.

Når man jobber som au pair så kan det sies at vertsfamilien i stor grad definerer hva jobben skal gå ut på. Som au pair er man avhengig av vertsfamilien for å kunne gjøre jobben sin, og jobben eksisterer ikke uten vertsfamilien. Au pair-ordningen ble opprettet slik at unge kvinner kunne oppleve et nytt land innenfor de trygge rammene av en vertsfamilie. Denne strukturelle rammen kan muligens virke hemmende for noen, særlig med tanke på at svært mange av de filippinske au pairene er voksne kvinner (mine informanter er 23-30 år).

Dette delkapittelet illustrerer at au pairer opplever ulik grad av sosial *inkludering* og *ekskludering* i sine relasjoner til vertsfamilien. Irene opplevde å være sosialt ekskludert fra sin vertsfamilie. Dette gjorde imidlertid at hun opplevde mer personlig frihet. Irenes rolle i sin vertsfamilie kan heller ikke sies å inneholde kravet om tilgjengelighet fra au paires side, som fører til fleksibilitet for vertsfamilien. Derimot opplevde Irene *selv* å ha en fleksibel jobb. Dette fordi hun hadde en svært avgrenset og klar arbeidstid, og fordi hun selv styrte når hun skulle gjøre arbeidsoppgavene sine bare det var gjort innen arbeidsdagen til vertsførene.

Når man, som au pair, ikke bor sammen med vertsfamilien og kun er i huset deres når man skal vaske der, så ligger dette ganske langt unna opprinnelsen og hensikten ved au pair-ordningen. Når man ikke er en del av familielivet og husholdet ligner det mer på et rent ansettelsesforhold. Irene virket på den ene siden skuffet over at vertsfamilien så henne som en ansatt. Hun trengte dog ikke forholde seg til de uformelle og gjensidige forventningene og normene som au pairer som bor med sin familie må forholde seg til. For eksempel de som handler om hvor vidt au pair og vertsfamilie skal spise måltider

---

¹⁵ Jeg kommer tilbake til au paires muligheter til videre opphold etter endt au pair-periode i kapittel seks.

sammen, om de skal tilbringe tid sammen på fritiden, om au pairen skal ha innetid, slik som i Ginas tilfelle, og om au pairen får lov til å ha gjester (venner eller kjæreste) på besøk (Cox og Nerula 2003, Sollund 2012, Stenum 2010b). Dette er eksempler på uskrevne avtaler som man må forholde seg til når au pairen bor hjemme hos vertsfamilien, og som varierer fra vertsfamilie til vertsfamilie. Blant annet har ulike bidrag på feltet problematisert hvilke *rom i huset* vertsfamilier og au pairer mener det er greit å benytte, med tanke på privatliv (Liversage m.fl. 2013, Cox og Nerula 2003). En av vertsforeldrene i Cox og Nerulas studie sier om au pairene hun har hatt: ”They don’t sit in here [the living room], that’s my only house rule. They’ve got a nice bedroom and in the evening we go our separate ways” (Cox og Nerula 2003: 340). Irene som ikke bodde sammen med familien, ble heller ikke ansett som en del av den, og trengte derfor kun å forholde seg til en ren arbeidsgiver-/arbeidstakerrelasjon.

Både Gina og Irene forteller at de inngikk i roller som kan minne om hushjelper, eller om ”alt-mulig-ansatte”. Videre følte de på ulik grad av sosial kontroll, tilgjengelighet og gjensidig avhengighet, noe som blant annet kan grunne i at strukturene rundt dem var ulike. Gina var live-in, mens Irene var *live-out*. Mens Irene vertsfamilie kan sies å ha utøvd liten grad av kontroll over Irene, hovedsakelig på grunn av deres fysiske adskillelse under hele oppholdet, kan Ginas relasjon til sin vertsfamilie sies å i stor grad bygge på kontroll. Irene opplevde fraværet av kontroll fra vertsfamilien som noe positivt og frigjørende. Ginas opplevelse av vertsforeldrenes kontroll over henne ble omtalt som noe negativt. Hun fikk innskrenket sin personlige frihet gjennom innetid og telefoner fra vertsforeldrene i fritiden. Samtidig må det sies at denne typen kontroll også kan ha vært et uttrykk for at vertsforeldrene ønsket å beskytte Gina, lik den beskyttelsen foreldre sørger for gjennom kontroll over sine barn.

5.2.2 Den andre mor

To av informantene mine, Ava og Christine, beskriver det å ha rollen som ”den andre mor” i vertsfamilien. Ava forteller at hun befant seg i denne rollen i sin vertsfamilie i Nederland: ”I was like a second mom”. Hun hadde ansvar for to små barn og en baby på tre-fire måneder. Vertsmoren hennes var gravid da Ava kom til familien. Hun tilbragte svært mye tid med barna, både på hverdager og i helger. Både i helger da vertsforeldrene var på reise og når de var hjemme. Hun tok ofte med seg barna i den katolske kirken hun gikk i hver søndag.

Christines første vertsfamilie, også i Nederland, var hos en alenemor med hus, et lite barn og noen dyr. Dyrene og barnet var for det meste Christines ansvar. Vertsmoren var på reiser i forbindelse med jobb i opp til en uke, og da hadde Christine ansvaret i hjemmet. Christine forteller fra sitt opphold:

It was hard...my first six months I tried really, really hard to adjust, but on the sixth month I tried to call the [au pair] agency, asking them if they could find me a new host family. And then, I was not happy there, because aside from having to work from 8 in the morning to 8 in the evening, - because she [vertsmor] worked and then she came home late at night, and sometimes she left me and the child for three days, or for most a week (Christine).

Både Ava og Christine ble overlatt med svært mye ansvar for *både* husarbeid og barn. I de andre rolletypene som hittil har blitt beskrevet har ikke det å passe barna i vertsfamilien vært spesielt sentralt. For Irene, som ikke bodde sammen med vertsfamilien, var det helt utelukket fra hennes oppgaver som au pair. For Christine og Ava derimot utgjorde barnepass en stor del av deres arbeidsoppgaver, noe som gjorde at de nettopp forstod sin rolle som ”den andre mor”.

Når au pairen får rollen som ”den andre mor” betyr det at hun, til en viss grad, fungerer som en erstatning for barnets foreldre. Liversage m.fl. diskuterer innenfor den danske au pair-ordningen en rolleadferd de betegner som ”den tredje voksne” (Liversage 2013: 104). At au pairen sees som en tredje voksne betyr at hun hjelper til med ulike gjøremål knyttet til barna når det er behov for det. Når au pairen innehar en slik type rolle så handler det om at hun har *noe* ansvar for barna i familien, og at hun samhandler i aktiviteter *sammen* med vertsforeldrene og barna (Liversage m.fl. 2013). Informantene (vertsfamilier) i den danske studien ønsket altså ikke at au pairen skulle overta ansvaret for barna i den grad som Ava og Christine opplevde i sine vertsfamilier (Liversage m.fl. 2013).

Hvor vidt au pairen får en slik rolle kan sees i lys av ulike lands familiepolitiske velferdsordninger (Sollund 2010, Hondagneu-Sotelo 2007). I den nederlandske konteksten, hvor Ava og Christine ble tildelt denne rollen, er det for eksempel 100% private barnehager (Barnehage.no 2014). Samtidig ligger Nederland høyt oppe på Esping-Andersens skala for

dekommodifisering¹⁶, etter Danmark, Norge og Sverige (Esping-Andersen 1990: 50). Det at man som vertsførelde ønsker at au pairen skal fungere som en ekstra forelder har selvfølgelig også med individuelle vurderinger, opplevde behov og valg å gjøre. Christine bodde hos en alenemor, og det kan spesielt forklare at hun fikk rollen som ”den andre mor”.

Videre er denne rollen omdiskutert, og forskning i både Norge og Danmark viser at vertsførelde *ikke* ønsker at au pairen primært skal passe barn, men at de først og fremst skal gjøre husarbeid. Dette fordi foreldrene ønsker *mer* tid sammen med barna, noe de kan oppnå ved å bruke mindre tid på husarbeid (Stenum 2010b, Liversage m.fl. 2013, Sollund 2010, 2011). Det å la andre ta seg av ens barn, oppfattes i den norske kulturelle konteksten som et normbrudd (Sollund 2011: 106-107). Sollund finner at norske vertsfamilier heller enn å tillegge au pairen en rolle som voksen, ser på au pairen som en stedatter, adoptivdatter, storesøster eller lignende. Dette kan virke *infantiserende*; altså blir de voksne au pairene ikke sett på som voksne, men som barn av vertsføreldene (Sollund 2011). En slik rolle må også diskuteres og problematiseres. Det fører ikke nødvendigvis til en likestilt relasjon mellom vertsfamilie og au pair at au pairen inkluderes i familien og går inn i en rolle som datter eller storesøster (Sollund 2011, Stenum 2010b). Dette støttes også av funn i annen forskning på feltet som peker på at når au pairen får rollen som storesøster (eller en annen rolle som er preget av nær relasjon) kan det legges bedre til rette for misbruk av ordningen (Anderson 2000, Cox og Narula 2003). Det kan være vanskeligere å si nei til for eksempel overtidsarbeid hvis relasjonen er nær, enn hvis den bærer preg av et rent arbeidsforhold (Hess og Puckhaber 2004, Anderson 2000).

Det at Christine og Ava ble overlatt med ansvaret for barn, hus og dyr da vertsføreldene/vertsmoren reiste bort i opptil en uke, kan illustrere at rollen de hadde kan beskrives som altomfattende. I og med at au pairene satt med det fulle ansvaret i periodene da vertsføreldene var ute på reise, kunne de ikke gå ut av rollen sin. De kunne for eksempel ikke innta rollen som venn eller turist i fritiden sin fordi de praktisk talt ikke hadde noe fritid i disse periodene. I så måte kan denne rollen sies å være nærmest total.

Christine forteller videre at vertsmoren ga henne reiser som kompensasjon for overarbeidet:

---

¹⁶ Dekommodifisering handler om en stats evne til å sørge for at individet ikke er avhengig av markedet for å opprettholde en viss levestandard (Esping-Andersen 1990).

(...) And because of the babysitting I did for one week, she sent me to Paris for three days. That's how she compensated...she said that that I had worked for one week since she had been away, so she gave me a three day trip to Paris. So no extra money, but a travel (Christine).

Dette sitatet kan illustrere at det i au parenes relasjoner til sine vertsfamilier ligger *uskrevne kontrakter* om gjensidighet. I dette tilfellet gir vertsmoren en gave til au pairen, i form av en reise. Slike gaver er ofte forbundet med intimitet og nære relasjoner (Stenum 2010b: 59) - for eksempel kunne en tenåringsdatter fått en slik type gave fra sine foreldre. Christine "ga" først vertsmoren sin overtid gjennom å være ekstremt fleksibel. Deretter kan det sies at moren "kjøpte seg fri" ved å gi Christine en reise. Dette må sees som en belønning eller en kompensasjon for overtidarbeidet. Dermed kan det sies at det i denne relasjonen var en uskrevet kontrakt, som førte med seg forpliktelser. Det kan sies at når vertsmoren kompenserer for Christines overarbeid så ligger det en forpliktelse (jf. Mauss 1995) på Christine om å arbeide mer overtid. Det at au pairen må ta i mot gaven bekrefter gaverelasjonen, som innebærer at au pairen henholdsvis overarbeider og vertsmoren gir henne belønning for strevet.

Christine sier altså at hun forsøkte å bytte vertsfamilie, noe hun endte opp med å ikke gjøre. Hun mente at hun jobbet for mye, og det gjorde hun; dobbelt så mye per dag som ordningens lovgivning sier. I tillegg mente hun at det var et stort ansvar å være hjemme med hus og barn når vertsmoren reiste bort. Ava og Christines situasjon kan tolkes slik at det ikke nødvendigvis var samværet med barna i seg selv som opplevdes problematisk for dem, men kombinasjonen av arbeidsmengden og barnepasset. Det at rollen deres krevde en stor grad av tilgjengelighet og at barna til tider var deres fulle ansvar, var problematisk.

På den andre siden kan det å passe barna i vertsfamilien for noen au pairer oppleves som svært positivt. En av informantene, Angela, forteller:

The host mom has a trust in [me] that I will take care of the children, and then that also gives [me] respect, that I can say to the two girls that "it's enough, it's bedtime", and then they will follow me, they will listen to me (Angela).

Dette sitatet kan illustrere at Angela opplevde det å bli gitt ansvar for barna som at hun og vertsforeldrene hadde et tillitsforhold. Ansvarer hun fikk for barna var en form for bekreftelse på at vertsforeldrene stolte på henne.

5.2.3 Venninnen

Det er et stort spenn i hvilke opplevelser og erfaringer au parene har fra sine au pair-opphold. Likeså er det store variasjoner i hvordan de ser på sin relasjon til vertsfamilien. De foregående au pair/vertsfamilie-relasjonene jeg har beskrevet, har illustrert en tendens til at au pairer kan oppleve en diskrepans mellom sine forventninger til oppholdet og til hvilken rolle de ville få, og deres opplevelser og erfaringer. Maricel, en av informantene, forteller derimot om sitt au pair-opphold i sin norske vertsfamilie som lite konfliktfylt. Hun forteller at hun bruker relativt lite tid på husarbeid fordi vertsfamilien også har vaskehjelp. I denne familien er det altså allerede en person som er ansatt for å gjøre husarbeid og vaske, og da kan au parens oppgaver blir færre og muligens mindre definerte. Maricel forteller om arbeidsdelingen mellom henne og vaskehjelpen:

M: So your main focus is on the children?

I: Yes, [the] children, and other housework. But it's not that [much] because, if we are changing the sheets of the children's beds for instance, then I will just put out the bed sheet, and then the cleaning lady will put it on, the new one. So it's easy for me, and easy for her (Maricel).

Videre forteller Maricel at vertsmoren hennes er hjemmевærende og at hun tilbringer en del tid sammen med vertsmoren:

M: So since the mother is home, do you spend time with her?

I: Yeah, because the host mother is just staying in the house, so we are like together for the whole day. And sometimes we're walking out and then, for example in lunchtime, she will open the computer and then she will show me the news in Norway. So I'm updated on the things happening in Oslo or the other parts of Norway. Yeah, so she is like [an] informative person.

M: Okay, so that's good?

I: Yeah, and then, last time when we [Filippinene] celebrated our independence day, she also drew a Filipino flag for me. And she was like "gratulerer med dagen!" (laughter) (Maricel).

Slik Maricel beskriver sin relasjon til vertsmoren, kan det tolkes som at hun har gått inn i en rolle som *venninnen* til vertsmoren. En årsak til at Maricel har denne rollen kan være at vertsmoren, som tidligere nevnt, er hjemmевærende, slik at de to tilbringer en del tid sammen om dagene. Videre har de nesten samme alder (det er fem år mellom dem), og de har samme utdanning (de er begge sykepleiere). Det at vertsfamilien har ansatt en vaskehjelp kan bidra til at Maricel ikke defineres som den som har ansvar for å gjøre husarbeid, og heller får en annen rolle – venninnen. Disse faktorene kan altså ha lagt grobunn for en annen

type relasjon mellom au pair og vertsmor enn i de andre informantenes tilfeller. Er da ansvaret for barnet i denne vertsfamilien tiltenkt au pairen? Maricel forteller at hun har noe ansvar for barna, for eksempel hjelper hun til med måltider for det minste barnet på 1,5 år. Men hun passer ikke barna i den graden som Ava og Christine gjorde i sine vertsfamilier. Så au paires rolle kan her sies å handle mer om det *sosiale* i relasjonen mellom au pair og vertsmor, og au paires praktiske rolle er mer underkommunisert.

Sollund beskriver en vennerelasjon mellom au pair og vertsfamilie i sitt studie av den norske au pair-ordningen. At au pairen går inn i en slik type rolle kan formes av at au pairen ikke finner sin naturlige plass i rollen som et familiemedlem (Sollund 2011: 116). Tatt i betraktning at au paires er voksne kvinner så er det forståelig at rollen som datter, eller storesøster, ikke er det klareste rolle-alternativet. Da er rollen som venn et annet alternativ (Sollund 2011). Maricel og hennes vertsmor er som nevnt nesten jevngamle, og i deres tilfelle kan det tenkes at rolleutformingen til en vennerelasjon var den mest nærliggende.

5.2.4 Terapeut for vertsmor

Christines rolle i sin norske vertsfamilie kan, i likhet med Maricels rolle, sies å være fundert på au paires relasjon til *vertsmor*. Christine forteller at hun bor sammen med vertsmor og hennes barn. Ut i fra det Christine forteller om sin relasjon til vertsmor kan hennes rolle tolkes som en *terapeut* for vertsmoren. At au pairen har en slik type rolle synes å være tidligere ubeskrevet i litteraturen. Dermed vil det å belyse denne rollen bidra til litteraturen på feltet som handler mer spesifikt om au paires og roller. Dette er nok en tilgjengelig rolle i det brede rollepertoaret som au paires forhandler innenfor, og den beskriver en ny type relasjon mellom au pair og vertsfamilie, mer spesifikt vertsmor. Også Christine forteller at hennes vertsmor er hjemmeværende, og at hun tilbringer mye tid i huset sammen med henne og barnet.

M: So do you spend time with the child outside home or do you spend most of the time inside the house?

I: Mostly in the house. That's the time when I spent most of the time with him [barnet], because my host mom don't work so she also has a lot of time with her child (Christine).

Rollen som Christine har fått i sin vertsfamilie skiller seg markant fra de andre au pair-rollene, hovedsakelig ved at det *gjensidige avhengighetsforholdet* mellom au pair og

vertsfamilie er et annet i dette tilfellet. Christine forteller:

The situation is hard right now yeah, because the environment in the house is not good, the moral is low, and it's not a happy house. And my host mom told me that she would die without me, because she's depressed, she's sad, so she told me to please don't quit [som au pair]. She's very dependent on the au pair right now...me (Christine).

I en terapeut/klientrelasjon vil klienten føle seg mer avhengig av terapeuten enn motsatt. Slik situasjonen illustrerer kan dette ligne det Christine opplever i sin relasjon til vertsmor.

Avhengighetsforholdet mellom dem kan beskrives slik at au pairen er avhengig av vertsmor for å kunne jobbe som au pair, og for å kunne oppholde seg i landet. Vertsmoren på sin side er avhengig av at au pairen hjelper til med huslige plikter og barn – men hun er også avhengig at au pairen tar del i hennes følelsesliv. Dette fordi Christine også har fått en rolle som en fortrolig person i vertsmorens liv. Christine forteller at vertsmoren betror seg til henne blant annet angående sine ekteskapsproblemer og sin helse.

Som Christines forteller så er hennes situasjon utfordrende. Rollen som en fortrolig person/terapeut setter henne i en vanskelig posisjon. Flere forskningsbidrag på feltet finner at i vertsfamiliene som har au pair tenderer det til at det er vertsmor som hovedsakelig tar ansvar for arrangementen av au pair-oppholdet, og som er sterkest involvert i relasjonen med au pairen¹⁷ (Stenum 2010b, Yodanis m.fl. 2007, Liversage m.fl. 2013). Dette gjelder også Christine. De fleste relasjoner mellom au pair og vertsfamilie er altså en kvinne-til-kvinnerelasjon (Stenum 2010b: 53). Stenum betegner én av strategiene som vertsfamilier legitimerer det å ha au pair gjennom, som *maternalistisk mikrostyring* (Stenum 2010b: 54-55). Sammenlignet med strategien som ser på au pair/vertsfamilie-relasjonen som en arbeidsgiver/arbeidstaker-relasjon, legges det i maternalistisk mikrostyring vekt på at au pair/vertsfamilie-relasjonen er en familierelasjon (Stenum 2010b: 54-55). Her inngår au pairen i familiehierarkiet, og inntar en rolle som storesøster eller datter, og ikke som et voksent individ, slik det ble nevnt tidligere i analysen. I en slik type relasjon fokuseres det på at au pairen og vertsfamilien er knyttet sammen av *emosjonelle bånd*, og at arbeidsgiver/arbeidstakerrelasjon skaper asymmetriske maktforhold. Samtidig kan emosjonelle bånd og en familielignende relasjon også inneholde asymmetriske maktforhold, som tidligere nevnt, da det kan være vanskeligere for au pairen å forhandle innenfor

---

¹⁷ Det er selvsagt nyanser her, og Stenum (2010b) finner at også noen vertsfedre har hovedansvaret.

”familien” enn innenfor arbeidsplassen. Videre kan au pairen i en slik relasjon, som tidligere nevnt utsettes for infantilisering (Sollund 2011), altså at hun sees som en datter eller storesøster. Dette kan virke innskrenkende på hennes frihet og diminuere hennes rolle som et voksent og selvstendig individ.

Selv om Christines rolle her tolkes som terapeut for vertsmor, og ikke som datter eller storesøster, kan man se noen elementer av en maternalistisk mikrostyring i vertsmorens relasjon til Christine. Blant annet sier Stenum at noe av det som kjennetegner en slik relasjon er en særlig intimitet og fortrolighet mellom den kvinnelige arbeidsgiver og au pairen. Det kan handle om at vertsmor ønsker å vite om au paires privatliv, familien i hjemlandet, kjæresteforhold og lignende, og videre at au pairen inkluderes i vertsmors privatliv (Stenum 2010b: 58). Christine inkluderes i stor grad i vertsmorens privatliv, og forteller at hun får høre om både ekteskapsproblemer, helsetilstand og lignende. På denne måten må Christine være tilgjengelig for å lytte til vertsmorens personlige betraktninger, uten å være verken familiemedlem eller profesjonell terapeut. Her kan det trekkes linjer til Goffmans teori om dagligdags interaksjon som et rollespill, der han bruker metaforer fra teaterverdenen. Interaksjon foregår både på scenen – *frontstage*, og bak scenen – *backstage*. (Goffman 1995: 203). I alle typer interaksjoner varierer individer sine roller ettersom de befinner seg på scenen eller bak scenen, og de to sfærene har ulike normer og ritualer. For en vertsfamilie er det private hjem *backstage* – bak scenen. For en au pair er det både arbeidsplass og hjem, og dermed både *frontstage* – altså scenen – og *backstage*. Når Christines rolle går ut på å ta del i vertsmorens intime følelsesliv, samtidig som hun skal være ”på jobb” som au pair, kan det tenkes at hennes rolle flyter mellom grensene for *frontstage* og *backstage*. Slik beskriver også Goffman noen av de diskrepante rollene han introduserer i sin teori (Goffman 1995).

Christine anerkjenner at situasjonen hun er i er vanskelig, men hun forteller at hun gjør visse handlinger som kan sees som en motvekt mot rollen hun har fått tildelt:

She [vertsmor] asked me last Friday, “am I making you depressed?”. And I thought not exactly depressed, but then sometimes the environment in the house is very low. But I try not to get in that position, and try not to feel down. So I try to find things that make me happy, like being on the Internet, talk with my friends, to keep me sane (laughter). Yeah, because having no one and being far from my family – and with that situation – it could affect me, but I cannot do that (Christine).

Dette illustrerer en evaluering av Christines rolle, og en aktiv distansering fra rollen. For

eksempel snakker hun om sin situasjon med vennene sine. Også andre informanter forteller at de søker til sitt nettverk av nære vennskap, som oftest andre filippinske au pairer i Oslo, når de er i vanskelige og problematiske situasjoner. Vennene kan fungere som en type råd, der man kommer fram til en ”konsensus” for hva som er en akseptabel situasjon og hva som ikke er det. Samtidig sier Christine at hun er i en situasjon der hun ”ikke har noen andre”. Det kan vise til at hun føler seg alene i situasjonen, selv om hun har et nettverk av venner som hun møter og snakker med.

5.2.5.1 Den kroppsliggjorte au pair-rolle

I tillegg til at Christines vertsmor involverer henne i sitt private følelsesliv, noe Christine beskriver som utfordrende og vanskelig, kan det også være elementer av maternalistisk mikrostyring på andre områder i deres relasjon. Christine opplever at vertsmoren legger føringer for hennes utseende:

My host mom use to say, “I don't understand why Filipina girls dress up in the weekends, like put on make-up, and make themselves look good”. She doesn't see that, she doesn't understand why (Christine).

(...) One time we were driving in her [vertsmors] car, and there was a Filipina girl, or I'm not sure if, but there was an Asian girl walking along the road and she [vertsmor] asked me, “what comes is to your mind when you see her?”. The girl had made up her hair very big, and she [vertsmor] said, “she looks like a mistress”, yeah, I think that was the word, “she's like a mistress, with her make-up and stuff”. So I don't know, I think she sees Asian women...she discriminates. And she often said, “you have to be very careful of how you dress because people will think differently about you, you have to be careful with the dresses or with the skirts, you have to be very careful” she says.

M: Did she mean that you had to be careful about what Norwegian people think?

I: Yeah, because otherwise they will maybe think that we are hookers or something. I think that's how she views it. And of course I get affected because I am Asian and I'm not like that (Christine).

Det Christine sier kan forstås som at vertsmoren legger føringer for hvordan Christine skal kle seg, eller mer generelt hvordan hennes utseende bør være. Vertsmoren forstår ikke hvorfor filippinske jenter, som Christine og hennes venner, pynter seg i helgen. Hun råder også Christine til å ikke kle seg som, det vertsmoren tolker et slikt utseende, en prostituert. Christine sier at vertsmoren diskriminerer asiatiske kvinner og at hun selv ikke er ”sånn”. Dette må sees som en strategi for å definere seg bort fra vertsmorens tolkning av filippinske og asiatiske kvinners utseende. Dette kan tolkes som velmenende råd fra vertsmor, men det

kan også illustrere stereotype¹⁸ oppfatninger om både filippinske, og andre asiatiske kvinner, og stereotypier rundt au pairer. Her kan det trekkes en linje til representasjonen av au pairer i medier og formidlingsbyråer. Problemstillinger knyttet til denne representasjonen har vært gjenstand for ulike studier, og funn fra slike studier sier at representasjonen av au pairer er motstridende (Anderson 2007). På den ene siden framstiller formidlingsbyråene au pairer som friske, glade og pene, men ikke seksuelt tilgjengelige¹⁹. På den andre siden finner man stereotype oppfatninger om au pairer og hushjelper som *spesielt* seksuelt tilgjengelige (Cox 2007, Constable 1997, Sollund 2012).

Flere studier på feltet finner at au pairer og hushjelper møter forventninger om, og krav til, hvordan de bør se ut. En gjennomgående tendens er at et *passende* utseende for au pairer er en nøytral bekledding, som ikke er for seksualisert eller for feminin (Sollund 2012, Constable 1997). Det at Christine forteller at vertsmoren hennes sa at hun burde være forsiktig med hvordan hun kledde seg, for ikke å bli oppfattet som en prostituert, kan sees i lys av en diskurs av stereotypier rundt filippinske, og andre asiatiske kvinners, seksualitet (Constable 1997, Anderson 2007). For eksempel fortalte tre av informantene i utvalget om erfaringer der de har møtt stereotype forestillinger om at filippinske kvinner kommer til Norge for å finne en norsk mann. Jocelyn forteller: "People says that, "oh, you are from the Philippines, what is your work?", and automatically you are an au pair or you are marrying a Norwegian. So that you [can] stay here".

Kroppen som analytisk kategori er på denne måten også sentral for å forstå au pairers situasjon. Forventningene au pairer møter fra vertsfamilier til sin rolle, kan også sies å ha en kroppslig og fysisk dimensjon. Sett gjennom et kultursosiologisk perspektiv på kroppen, er *subjekt* og *kropp* knyttet tett sammen (Shilling 2008). Videre er *arbeid* knyttet til fysiske opplevelser, og når ens arbeid endres, endres også ens fysiske opplevelse av arbeidet (Shilling 2008). Reproductivt arbeid og omsorgsarbeid – for eksempel i den private sfære – har gjennom historien blitt assosiert med *skittent* arbeid (Cox 2007: 283, Anderson 2000: 19, Lutz 2008: 49-50). Legemliggjøringen av au pairer, hushjelper og arbeidere i andre omsorgsykker har vist seg å være en spesielt sentral del av deres arbeid (Cox 2007: 283). I

---

¹⁸ Jeg forstår stereotypi her som en mental representasjon av en sosial gruppe og dets medlemmer (Augoustinos m.fl. 2006).

¹⁹ Formidlingsbyråer kan også ønske framstille au pairer som sporty og aktive, og ikke late, slik som dette nederlandske byrået som formidler filippinske au pairer: <http://eng.nedfil-aupair.com/tips-for-profile-pictures/> [lesedato 06.05.14].

følge Sollund kan endringen av sosial kontekst, som migrasjon fører med seg, gjøre at tidligere lite tydelige fysiske opplevelser forsterkes og utkrystalliseres (Sollund 2011). Dette kan for eksempel være opplevelsen av at ens kropp i større grad objektiveres.

Disse nevnte elementene av relasjonen mellom Christine og hennes vertsmor kan tolkes som at det eksisterer et asymmetrisk maktforhold mellom dem. Det asymmetriske forholdet kan utledes både av etnisitet (Anderson 2007) og av Christines status som au pair. Vertsmoren er norsk og er arbeidsgiver for Christine. Som arbeidsgiver, og som vertsmor legger hun føringer for hvilken rolle Christine skal ha. Både det at Christine involveres i morens intime følelsesliv, og at vertsmoren legger føringer for Christines utseende, er eksempler på hvordan deres relasjon statueres som asymmetrisk.

5.3 Oppsummering: mangel på definering av den sosiale situasjon

Vertsfamilier som ønsker å ansette en au pair har forventninger til hva det å ha en au pair skal innebære. Au pairene selv har også en rekke forventninger, tanker og meninger om hva det vil si å være au pair, og hvordan man er au pair. Forventningene til, og meningen man legger i, det å være au pair kan sies å være framtrepende for utformingen av au pairenes roller. Au pairer kan oppleve å befinne seg i en rollekonflikt, slik jeg har beskrevet ulike tilfeller av her. Rollekonfliktene kan sies å være knyttet til at det hersker *ambivalens* og uklarhet rundt hva rollen som au pair inneholder. Som au pair kan man, slik jeg har vist i dette kapitlet, ta/pålegges en rolle som ”alt-mulig-arbeider” eller hushjelp, ekstra forelder, terapeut for vertsmor og venninne. Disse legges til i det brede rollerepertoaret som den øvrige forskningen på feltet allerede har definert: rollen som *storesøster* (Hess og Puckhaber 2004, Sollund 2011, Cox 2007), som *barn (adoptivdatter)* av vertsforeldrene (Cox og Nerula 2003,) som *student* (Yodanis m.fl. 2007). Uklarheten rundt hvilken rolle au pairen har, kan forstås som en *manglende definering av den sosiale situasjonen* som au pair og vertsfamilie inngår i. I følge Goffman kan uenighet om definisjonen av en situasjon stadig forekomme, men aktørene som inngår i situasjonen vil likevel forsøke å opprettholde interaksjonen på en best mulig måte (Goffman 1990). Goffmans teoretiserer *ansikt-til-ansikt* samhandling i hverdagslivet, men det er likevel fruktbart å vise til hans teori her, fordi definisjonen av situasjonen på et mer generelt plan, også virker inn på hverdagslig ansikt-til-ansikt-samhandling. Å definere den sosiale situasjonen er helt avgjørende for interaksjonen

(Aakvaag 2008: 73), men det betyr ikke at aktørene som inngår i den vil være enige i definisjonen. Et forhandlingsarbeid mellom aktørene vil kunne finne sted, men det er også knyttet til hvem av aktørene som tar størst del i defineringsarbeidet (Goffman 1990) – med andre ord hvem som har størst definisjonsmakt i situasjonen. Ambivalensen og det brede rollerepertoaret som au pair-ordningen innbyr til, kan på den ene siden skape et forhandlingsrom der au pairene aktivt kan gå inn i dynamiske roller. På den andre siden kan ambivalensen gjøre at vertsfamilien setter premissene for situasjonsdefinisjonen, og tillegger au pairen en rolle, som potensielt kan skape diskrepans eller rollekonflikt.

Det faktum at au pairenes oppholdstillatelse er tilknyttet deres kontrakt med vertsfamilien gjør at man i *utgangspunktet* står overfor en asymmetrisk maktrelasjon (Bikova 2008). Videre er strukturene og konteksten au pairer arbeider innenfor – den private sfære – med på å forme det asymmetriske forholdet som informantene i denne studien også må sies å inngå i (Sollund 2011, Stenum 2010b, Hess og Puckhaber 2004, Cox og Nerula 2003). Disse faktorene gjør at au pairene er i en sårbar situasjon allerede når de kommer til vertsfamilien. Strukturene som danner au pair-ordningen er i utgangspunktet de *samme* for alle au pairer. De beveger seg innenfor et begrenset rom som midlertidige migranter, med en tidsbegrensning på to år og en oppholdstillatelse som avhenger av kontrakten med vertsfamilien. De bor hjemme hos vertsfamilien (selv om Irene i denne studien ikke gjorde det), de får lommepenger, de betaler skatt. Men *utfallet* og *opplevelsen* av au pair-oppholdet er vidt forskjellig.

6 Au pair-arbeidets status i en europeisk kontekst

I kapittel fire diskuterte jeg at informantene opplever at de, i kontekst av den filippinske migrasjonskulturen, får en høyere status fordi de migrerer, og fordi de forsørger familien. De vanskelige sidene ved å være migrant stod imidlertid som en motsetning til ”heltebildet” som dannes av migranter på Filippinene (Gibson m.fl. 2001). I forrige kapittel fant jeg at informantenes opplevelser som au pairer i Norge og enkelte andre europeiske land, inneholdt et spekter av rolleutforminger for au pairene, og at det ga ulike au pair-/vertsfamilierelasjoner. Flere av informantene befant seg i en situasjon der det var diskrepans mellom deres og vertsfamiliens syn på au pair-rollen. Flere opplevde også au pair-oppholdet som noe begrensende. Både fordi man under au pair-oppholdet er avhengig av sin vertsfamilie for å gjøre jobben sin og fordi strukturerende rammer, som au pairenes oppholdstillatelse, er knyttet til vertsfamilien.

I dette analysekapittelet forsøker jeg å knytte sammen de to foregående kapitlene, ved å undersøke hvordan informantene ser på au pair-arbeidets *status*, i kontekst av Norge og de andre europeiske landene de har arbeidet i. Jeg gjør her en antakelse om at statusen informantene har som migranter på Filippinene og opplevelsene de har som au pairer i Europa, former deres syn på au pair-arbeidets status.

6.1 Deklassering eller mobilitet?

Hvordan ser informantene på arbeidets status? Og hvordan kan det sees i lys av deres status som migrant og familieforsørger på Filippinene? Noen av informantene ser på au pair-arbeidet som et arbeid med lav status. Dette gjelder ikke alle, men det er interessant i denne sammenhengen å undersøke hvordan deres syn på arbeidets status virker i lys av deres status som migrant på Filippinene.

Det er et vanlig funn i migrasjonsforskning at innvandrere opplever *deklassering*, i vertslandet (Sollund 2004 og 2009, Piore 1979, Orupabo i Dahlgren og Ljunggren 2010, Aure 2007, Parreñas 2001, Liversage 2009). Det betyr at innvandrere ofte kan oppleve å ikke få en jobb som står i stil med utdanningen eller arbeidserfaringen de har (Friberg 2012, Sollund 2004). Ved å migrere for å arbeide som au pair oppnår informantene en økt økonomisk kapital sammenlignet med deres økonomiske kapital på Filippinene. Samtidig knyttes det en lav status til au pair-arbeidets karakter. Arbeidet er ufaglært, det innebærer å

vaske og rydde etter andre, å passe andres barn, og det foregår i den private sfære. Au pair-arbeidet har en rekke symbolske konnotasjoner knyttet til seg som former synet på arbeidet og arbeidets status (jf. Skilbrei 2003). Blant annet forbindes vaskejobber med lav status fordi det å vaske etter andre som betalt jobb, og det å vaske etter andre som *husarbeid* – altså ubetalt arbeid – er tett knyttet sammen (Skilbrei 2003). Dette kan særlig gjelde au pair-arbeidet fordi det faktisk ikke *defineres* som arbeid innenfor ordningens lovgivning, og dermed heller ikke av myndighetene (gjennom for eksempel UDI eller Justisdepartementet). Her virker det derimot å være slik at statusen au pairene får på Filippinene, ved å ofre seg og forsørge familien, gjør at opplevelsen av deklassering ikke blir fullt så sterk. Det å vise til at man forsørger familien er én av tre ulike strategier jeg finner som benyttes for å håndtere deklasseringen.

6.1.1 Strategier for forhandling av deklassering

Opplever au pairene det som et tap at de ikke får brukt utdanningen sin i en relevant jobb, med høyere status enn au pair-arbeidet? Jocelyn forteller:

M: You have your education, how do you feel about not using it to work in the Philippines, and instead coming to Europe as an au pair?

I: It's confusing... before I said to myself "how can I choose to be an au pair when I have finished my studies, and I have a degree, why can I not work in my country?". Before this was the main question that went through my mind, why would I go to another country just as an au pair, when I have studied for four years. What matters of my studying if I have a low job? (Jocelyn).

Her forteller Jocelyn hvordan hun tidligere satte spørsmålsteget ved å skulle gi opp jobben sin – en jobb som var relevant for hennes utdanning – for å reise til Europa og arbeide som au pair. "Hvilken rolle spiller utdanningen min hvis jeg tar en jobb med lav status?", spør hun. Au pair-arbeidet befestes altså her som et arbeid med lav status. Den lave statusen som hushjelpyrket har hatt gjennom århundrer (Anderson 2000, Parreñas 2001, Glenn 1992) kan også være med på å belyse au pair-arbeidets status. Det var ikke bare Jocelyn som stilte spørsmål ved hvorfor hun skulle migrere for å arbeide som au pair, når hun har høyere utdanning og var i en relevant jobb. Elevene på skolen hvor hun tidligere underviste stilte henne også spørsmål ved valget hun hadde tatt:

I taught college students, and then they asked, at the time when I knew that I was going [to] Denmark – “what will be your work?”, and I said that I will do household chores, I will live with a family and help them to take care of kids, and cleaning and something, and then asked: “why do you need to do that, you have a credential here in the Philippines, why will you do that?”. At first I said that I will just try, and let's see if I'm lucky or not, I will try. It's a big opportunity to go to Europe (Jocelyn).

Dette er en respons fra samfunnet rundt, her fra elevene til Jocelyn, på at det å jobbe som au pair kan bety at au pair-migranten opplever en deklassering i mottakerlandet. Her forsterkes oppfatningen som Jocelyn forteller om i det første sitatet, ved at omgivelsenes reaksjoner bidrar til hennes fortolkning av situasjonen. Både Jocelyn og andre som inngikk i hennes hverdagsliv anså det som et tap av status å skulle arbeide som au pair. Imidlertid legges migrasjonen fram her, som et mål i seg selv. Ved å benytte seg av ”den store muligheten” det er å reise til Europa, kan det sies at deklasseringen oppveies. Dette finner også Sollund i sin doktoravhandling om innvandrerkvinner i det norske arbeidsliv (Sollund 2004). Hun finner også at kvinnene som hadde de høyeste utdannelsene opplevde den profesjonelle deklasseringen sterkest (Sollund 2004: 361). Jocelyn, som har en fireårig utdanning i hotell og restaurantledelse, og som jobbet som lærer i seks måneder før hun reiste ut, sier altså at hun ser på au pair-arbeidet som innehaende lav status. Derimot veies dette opp ved at selve migrasjonen og forsørgeransvaret settes først:

You know, we [filippinske migranter] have a different mind of thinking, so we never just think about ourselves. So if you are proud of what you are doing and you are helping your family, don't mind them [andre folk]. Just do your work, be au pair.

M: And think of your family instead of all the other people?

I: Yeah. Think [of] your family first before thinking of others. What [is] the best for your family, not the best for them (Jocelyn).

Dette narrative om hvordan Jocelyn opplever arbeidets status, illustrerer rasjonaliseringen bak å migrere til Europa for å arbeide som au pair, *på tross av* at man har høyere utdanning. Jocelyn ”konkluderer” med at man ikke kan tenke på au pair-arbeidet som en “low job”, fordi man hjelper familien sin. Å ofre seg selv for familien veier opp for opplevelsen av deklassering. Ansvar og plikten som forsørger er som sådan viktigere enn at man er i en jobb med høyere status og som er relevant for utdanningen sin.

En lignende strategi finner man hos Irene. Hun beskriver dog ikke au pair-arbeidet som spesifikt tilhørende en lav status:

I want to go home because it's better to have a job, a good job. It's not that I discriminate this au pair job, but then I want to have a job related to my education, because some of my friends they already have a job, but then if I think of my family and I think that even though I'm an au pair, I send my brother to school and then now he will soon finish his study, then it's also okay, because I get the price from my hard work (Irene).

Hun sier at hun ikke diskriminerer det å være au pair. Samtidig sier hun at hun ønsker å reise tilbake til Filippinene for å kunne være i en mer relevant jobb, som også vil bety en jobb tilknyttet høyere status. Men så rasjonaliseres hennes valg, på samme måte som for Jocelyn, ved at det å arbeide som au pair gjør henne i stand til å forsørge familien sin. Brorens snart fullførte utdanning er et resultat av det. Brorens utdanning er en belønning for *offeret* Irene har gjort ved å migrere. Parreñas finner også at filippinske hushjelper i Roma og Los Angeles konstant minner seg selv på at familiene deres trenger økonomisk støtte. Dette er en av flere strategier for å forhandle deres opplevelse av nedadgående mobilitet (Parreñas 2001: 173). Samtidig som hun ikke ønsker å diskriminere au pair-arbeidet, beskriver også Irene at det å være au pair har lav status. Det illustrerer en opplevelse av en viss deklassering:

I've tried the lowest part, like being an au pair in Denmark, and then an au pair again [in Norway], and then I see an opportunity after this au pair contract, then I will not live with the host family any more, then I will have more freedom. I see there is an opportunity to find a job and then go to school, and not just stay as an au pair, then I feel like it's OK (Irene).

I forrige kapittel diskuterte jeg at Irenes rolle i en av sine vertsfamilier ble forstått som en ansatt vaskehjelp. Irene bodde i sin egen leilighet og var kun hos vertsfamilien for å vaske huset deres. Jeg tolket Irenes rollefortolkning som at det å være au pair, som på papiret innebærer å være "familiemedlem", gis en høyere status enn det å være ansatt vaskehjelp. Her sier imidlertid Irene at det å være au pair er "the lowest part". I så måte kan Irene ha sett på rollen som vaskehjelp i den ene vertsfamilien som et arbeid med lavere status enn rollen som au pair i sine andre vertsfamilier, der hun i større grad så på seg selv som en del av familien. Og videre ser hun på au pair-arbeid, under ett, som et arbeid med lavere status enn hennes utdanning i administrasjon tilsier at hun skal ha. Irene hadde et stående jobbtilbud i et privat firma før hun reiste ut, og ønsker å ta mastergrad når hun kommer tilbake til Filippinene.

Videre sier Irene at hun vil få mer *frihet* når hun er ferdig med å være au pair, og hun ikke lenger skal bo sammen med vertsfamilien. Frihetsbegrepet i denne sammenhengen er svært interessant. Det viser tilbake på diskusjonen rundt frihet i posisjonen som au pair i kapittel fem. Irene opplevde i sin rolle som vaskehjelp å ha større frihet, fordi hun ikke var underlagt vertsfamiliens kontroll. Hun hadde derimot denne rollen i kun den ene av sine vertsfamilier, og det hun sier her kan vise til andre opplevelser i andre vertsfamilier. Her kan det tenkes at strukturene au pair-arbeidet befinner seg innenfor *generelt* virker frithetsbegrensende, noe som kan forklare at Irene sier at hun etter au pair-arbeidet vil få mer frihet. Tapet av frihet kan også sees som en *del* av opplevelsen av deklassering, på den måten at au pairen er avhengig av vertsfamilien for å utføre arbeidet og for å oppholde seg i landet. I tillegg må au pairen tilpasse seg vertsfamiliens normer og regler. Hvis man anses som et ”familiemedlem” risikerer man også å bli kontrollert av vertsforeldrene på samme måte som en datter. I så måte oppleves ikke bare selve *arbeidet* deklasserende, men også strukturene rundt arbeidet. Når Irene sier at hun vil få mer frihet etter sine au pair-opphold kan det tolkes som at hun vil få mer autonomi og selvstendighet (jf. Goldthorpe 1996, om arbeids- og servicekontrakt).

Av det Irene sier videre kan man lese en annen strategi, ”midlertidighetsstrategien”. Her forhandles deklasseringen ved å henvise til *midlertidigheten* i au pair-arbeidet. Informantene arbeider som au pairer for en begrenset periode, noe som er gitt av lovgivningen for ordningen. Irene vil ha jobbet som au pair i fire år når kontrakten med hennes norske vertsfamilie går ut; to år i Danmark og to år i Norge. Tidsbegrensningen for arbeidet kan gjøre det lettere å forholde seg til den lave statusen arbeidet har (Sollund 2004: 363), fordi man i teorien kan gå tilbake til en type arbeid som man hadde før au pair-periodene, når de er slutt. Arbeidets midlertidige karakter gjør at au pairene er i en *mellomposisjon* (Orupabo i Dahlgren og Ljunggren 2010), der man kan ha en subjektiv oppfatning av at man tilhører et høyere samfunnslag enn det statusen på ens arbeid tilsier (jf. Orupabo i Dahlgren og Ljunggren 2010).

Informantene kan i teorien gå tilbake til et arbeid med høyere status og som er mer relevant for deres utdanninger. Dette er noe Parreñas også finner i sitt studie blant filippinske hushjelper i Roma og Los Angeles: “Finally, other women are able to withstand the downward mobility in domestic work by consciously reinforcing the job’s temporary length” (Parreñas 2001: 173). Både denne strategien og “familiestrategien” ligner på Parreñas funn. Dog fant de sted i en annen kontekst, og for en noe annen gruppe. Noen av Parreñas

informanter har jobbet som hushjelp i mer enn ti år. Den ”midlertidighetsstrategien” som Parreñas finner handler altså om et lengre tidsrom enn informantene i min studie forholder seg til. Det er et regelverk rundt au pair-ordningen som gjør at tidsperioden for arbeidet er begrenset. Tanken på at arbeidet er midlertidig kan gjøre det lettere å forholde seg til den motstridende statusposisjonen man har, men midlertidigheten betyr noe ganske annet for informantene hos Parreñas enn informantene i min studie.

Videre sier Irene at hun ønsker å *studere* og *jobbe* her i Norge, og “ikke bare være au pair”. Når hun viser til midlertidigheten i au pair-arbeidet, kan det tolkes som at hun ser for seg en bedre framtid i *Norge*, og ikke på Filippinene. Det er usikkert hvilke muligheter hun vil ha i Norge etter endt au pair-kontrakt. Noen av informantene forteller at de ønsker å bli i Norge etter at de er ferdig som au pair. Andre vurderer det som ett av flere alternativer. En av informantene forteller at hun muligens vil reise til USA eller til England, der hun har slektninger, og jobbe som sykepleier. Slektingene hennes kommer da til å hjelpe henne å søke arbeidstillatelse og med å få jobb. En annen informant sier at hun kanskje kommer til å reise til Canada for å arbeide som stuepike på hotell, som var hennes opprinnelige plan før hun bestemte seg for å bli au pair. Selv om flere ønsker å bli igjen i Norge er det begrensede muligheter for videre opphold her. Alternativene som flest informanter nevner for videre opphold i Norge er ettårig norskkurs for faglærte, og bibelskole. Det ettårige norskkurset har vært populært blant for eksempel filippinske sykepleiere, som tar det før de forsøker å få arbeidstillatelse. Fra og med 15. mai 2014 ble det imidlertid satt en stopper for å søke på norskkurset, da UDI mente at ordningen ble misbrukt (UDI 2014). Videre er Irene utdannet innen administrasjon; et arbeidsfelt der det muligens er mindre behov for utenlandsk arbeidskraft. Bibelskole som strategi for videre opphold er omdiskutert. Undervisningen foregår på engelsk og det er vanskelig å omsette kunnskapen og ferdighetene fra denne utdanningen på det norske arbeidsmarked. Med tanke på hvor usikkert utfall de ”norske” alternativene kan gi når det gjelder arbeidsmuligheter og status, er det interessant at Irene forhandler sitt tap av status ved å peke på at en framtid i *Norge*, etter au pair-perioden, vil gi en høyere status.

Ikke alle informantene opplever det å arbeide som au pair som direkte deklasserende. Selv om au pair-ene objektivt sett foretar en forflytning fra en høyere sosial posisjon til en lavere sosial posisjon innenfor et sosialt system (Hjellbrekke og Korsnes 2006). Maricel forteller:

M: How did you feel about graduating as a nurse and then not to work as a nurse, but go to Europe to be an au pair?

I: For me it's okay, because I'm open for every experience that I will go through, because it's not about the word they will call you, it's about the experience that you have. And you can be a nurse, but without doing anything. Because some nurses in the Philippines, honestly, after they graduate they don't work, so they just stay in the house. So it's better to go out and learn something else and experience something else, rather than just to stay in the house. So it's okay for me if I'm just an au pair here because it's not an issue for me.

M: So you don't feel that you have sacrificed your education or something like that?

I: No, because, even if you are just au pair you can also read books and learn in the Internet (Maricel).

Dette illustrerer at Maricel på ulike måter forsøker å tette gapet, eller løse opp diskrepansen, mellom au pair-arbeidets status og hennes egentlige utdanning (Parreñas 2001). Her kan to ulike poenger trekkes fram. Maricel sammenligner det å reise for å være au-pair med de kvinnene som etter endt utdanning blir hjemmевærende. Det kan tolkes slik at Maricel mener at det er bedre å reise ut og oppleve noe nytt, selv om det ikke innebærer å jobbe som sykepleier, enn å utdanne seg til sykepleier for så å bli hjemmевærende. Det andre poenget er at Maricel sier at det å arbeide som au pair ikke trenger å bety at man ikke kan tilegne seg kunnskap. Au pair er bare et navn på et arbeid, og det er opp til hver enkelt hva man ønsker å få ut av opplevelsen. På denne måten kan det å være au pair både by på nye, spennende opplevelser, migrasjonen kan bryte med tradisjonelle kjønnsroller (Barber 2000), og man kan fortsette å tilegne seg kunnskap selv om man er au pair. Dette er også en type legitimeringsstrategi, bare med et mer sammensatt uttrykk enn i de tidligere sitatene. Der de andre strategiene innbar å peke på aspekter *utenfor* au pair-arbeidet – familien, midlertidigheten og tanken på at man kan gå tilbake til en relevant og bedre jobb – så handler denne strategien om å *heve* statusen på au pair-arbeidet. I tillegg til å nevne at man kan lese bøker og fortsette å lære ting, sier også Maricel at au pair-arbeidet er relevant for hennes utdanning som sykepleier: “And it [au pair work] involves also childcare, so it's connected with the course that I graduated in”.

6.1.2 Orientering mot opprinnelseslandet og mobilitet som kvinnelig migrant

Synet på au pair-arbeidets status utgjør én av sidene i en konflikt som informantene befinner seg i. Denne konflikten handler om status og mobilitet i au pair-migrasjonen. Statusen som migrasjonen bringer med seg på Filippinene er positiv. Det å kunne forsørge familien sin er

knyttet til stolthet (Sollund 2009). Migrasjonen fører også til oppadgående *økonomisk* mobilitet. På samme tid oppleves det å arbeide som au pair, for noen av informantene, som en profesjonell deklassering. Funn i forskning på migrasjon og deklassering viser at migranters opplevelse av deklassering i vertslandet kan aksepteres når det veies mot den økonomiske gevinsten migrasjonen kan ha (Sollund 2004, Aure 2007, Parreñas 2001), og når migranters orientering mot opprinnelseslandet er sterk (Aure 2007). Dette kan sies å være tilfelle for flere av informantene i denne studien. Som forsørgere og omsorgspersoner inngår au pairene i globale omsorgskjeder, slik som nevnt i kapittel fire. Gjennom aktiviteter som å sende hjem remisser opererer de også i et *transnasjonalt rom* (Vertovec 2011), med sterk orientering mot Filippinene. Au pairene bor og arbeider i Norge, men gjennom remisser forsørger de både sine familier, og søker å skape en økonomisk tryggere framtid på Filippinene for seg selv. For flere av informantene er det å være au pair i Europa et steg på veien mot en bedre framtid på Filippinene. Mange ser for seg at de kommer til å reise tilbake til Filippinene innen fem-syv år. En av informantene forteller at hun i framtiden ser seg selv i et egetbygget hus på Filippinene. Hun ønsker å trekke seg tilbake og slappe av etter å ha jobbet og studert siden hun var fjorten. For å oppnå slike mål er nettopp migrasjon nødvendig, eller ”To leave home in order to stay at home” (Morokvasic 1994 sitert i Lutz 2007: 236).

Det å orientere seg mot Filippinene kan gjøre migrasjonen, tapet av fysisk tilstedeværelse med familien og tapet av status i au pair-arbeidet i Europa lettere å takle (Sollund 2009, Aure 2004). Man kunne si at denne beskrivelsen ikke passer på informantene i utvalget som er *tidligere* au pairer, og som har oppholdt seg i Norge i et års tid etter at au pair-tillatelsen deres gikk ut. Imidlertid orienterer også disse seg mot Filippinene, og ser også for seg at de vil være tilbake om 5-10 år. Den transnasjonale diskursen og orienteringen mot opprinnelseslandet trenger ikke å bli svekket selv om oppholdet i vertslandet går over flere år, slik Parreñas viser i sin studie av filippinske mirgranthushjelpere i USA og Italia (Parreñas 2001). Videre kan det sies at det må en aktiv aktør til for å migrere, og som kvinnelige migranter representerer selve migrasjonen mobilitet for informantene (Lutz 2007). Det hersker diskusjoner rundt kjønnet global migrasjon om hvilke positive og negative konsekvenser denne typen migrasjon har. På den ene siden kan det sies at migrasjonsmønstrene der kvinner migrerer fra land i sør til land i nord for å arbeide i tradisjonelle kvinneyrker, med lav status, opprettholder både satte kjønnskillinger på arbeidsmarkedet, og en skjev verdensøkonomi (Parreñas 2001, Ehrenreich og Hochschild

2003, Momsen 1999). På den andre siden kan kvinner som migrerer og som er forsørgere føre til endringer i familiestrukturer og tradisjonelle kjønnsrollemønstre (Pappas-DeLuca 1999, Barber 2000). Dette kan vise tilbake til sitatet av Maricel tidligere i kapittelet, om at hun rasjonaliserer au pair-arbeidet med at hun i hvert fall reiser ut og arbeider, mens mange filippinske kvinner utdanner seg før de blir husmødre. Filippinske kvinners arbeid i husarbeidsbransjen og som au pairer og lignende, kan tolkes som at filippinsk kulturell identitet blir omsatt på arbeidsmarkedet som ”domestic work”, og at dette er noe positivt (Barber 2000). En slik omsetning skaper vekst og økonomisk sikkerhet for flere kvinner, og flere kvinner blir forsørgere for sine familier (Momsen 1999, Pappas-DeLuca 1999). Endring i forsørgerroller endrer også på kjønnsstrukturene, fordi kvinner blant annet blir økonomisk selvstendige (Barber 2000). På tross av at flere av informantene finner au pair-arbeidet begrensende, gitt ordningens strukturer, så oppnår informantene økt økonomisk og sosial kapital på Filippinene. Samtidig kan de moralske forpliktelsene au pairene har som familieforsørgere redusere selvstendigheten og autonomien.

6.2 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg undersøkt hvordan informantene oppfatter au pair-arbeidets status. Flere av informantene omtaler au pair-arbeidet som et arbeid med lav status. Informantene har alle høyere utdanning, og flere har arbeidserfaring fra jobber som er relevante for deres utdanning på Filippinene. For eksempel har en av informantene, Jocelyn arbeidet som lærer på en høyskole før hun ble au pair. Overgangen fra denne type arbeid til å arbeide som au pair gir en opplevelse av deklassering. En av de andre informantene, Irene, sier også at au pair-arbeidet er det ”laveste steget”. Hun forbinder den lave statusen hun gir au pair-arbeidet med at hun vil få mer frihet når hun er ferdig som au pair. Dette kan tyde på at opplevelsen av frihet, selvstendighet og autonomi også er en del av opplevelsen av deklassering. Det kan komme av at au pair-oppholdet kan oppleves som begrensende, fordi man som au pair er avhengig av vertsfamilien på så mange måter. Imidlertid synes det som om opplevelsen av deklasseringen takles på ulike måter, og at opplevelsen balanseres. Informantene har en sterk orientering mot Filippinene, som kommer til uttrykk gjennom remissene de sender, og at det pekes på midlertidigheten i arbeidet. Det kan ses som at offeret de gjør ved å migrere, og ved å ta forsørgeransvar for familien, balanserer de negative sidene ved migrasjonen, som opplevelsen av deklassering.

7 Avslutning

Jeg startet denne oppgaven med å si at utgangspunktet for å skrive om au pairer og au pair-ordningen, var kjønnet migrasjon. Au pair-arbeidet *er* svært kjønnet, og kun en liten prosentandel av au pairene i Norge er menn. I denne oppgaven har au pair-arbeid blitt sett som en migrasjonsstrategi, der, i store trekk, kvinner fra land i sør reiser til land i nord. Som jeg diskuterte i det teoretiske rammeverket for oppgaven så varierer grupper migrasjonsbaner med kjønn. Filippinske menn har tradisjonelt sett migrert for å arbeide i sjøfart og i byggebransjen, mens filippinske kvinner i stor grad har migrert for å arbeide med omsorgs- og husarbeid.

I en norsk kontekst gjør veksten i antall au pairer, og det at majoriteten av au pairene i dag kommer fra Filippinene, at au pair-ordningen må sees som et fenomen med globale forankringer. Som vertsland er Norge i så måte en del av en global kjønnet migrasjonstrend. Flere av de filippinske au pairene kan regnes som arbeidsmigranter på det globale arbeidsmarked (Sollund 2009 og 2010). Det betyr at au pair-arbeid er ett alternativ blant flere, og at dette alternativet velges fordi det kan ha bedre arbeidsvilkår og gi bedre lønn enn for eksempel å arbeide som hushjelp i Spania eller Singapore. Det betyr også at en stor del av de filippinske au pairene i Norge arbeider som au pair for å bedre sin egen og sin families økonomiske og/eller sosiale situasjon. Det sistnevnte stemmer med det jeg fant i mitt materiale.

Au pair-ordningen er omdiskutert og har vært gjenstand for problematisering de senere årene. Lovverket kan tolkes som motstridene, slik jeg viste i introduksjonen. Imidlertid er det viktigste i denne sammenhengen at arbeidet – det reproduktive kjønnede arbeidet, som au pair-ordningen legger opp til, skaper et potensielt stort spenn i hva en au pairs rolle skal være. Det at arbeidet foregår i den private sfære, hjemme hos en familie, og at utgangspunktet for au pair-ordningen er at au pairen skal være som et ”familiemedlem”, kan gi en uklar og motstridende rolleutforming for au pairer og vertsfamilier. I tillegg, slik forskning på feltet har vist, bidrar ikke rollen som familiemedlem nødvendigvis til et mer likeverdig relasjon mellom au pair og vertsfamilie (Sollund 2011, Cox og Nerula 2003, Anderson 2000, Hess og Puckhaber 2004). Et av de store spørsmålene i forskningen på au pair-ordningen, både i norsk og internasjonal kontekst, har vært hvordan man kan skille mellom *arbeidet* au pairen gjør, og den generelle deltakelsen i vertsfamilien (Yodanis m.fl.

2007, Liversage m.fl. 2013, Sollund 2011, Hess og Puckhaber 2004, Galotti 2009).

Den manglende reguleringen av arbeid som foregår i det private hjem gjør at det er et vanskelig spørsmål å svare på. Derfor blir det opp til hver enkelt au pair og vertsfamilie å definere hva som er au *pairens* arbeid og hva som ikke er det, noe som gir svært ulike utfall fra tilfelle til tilfelle.

7.1 Oppsummering og viktigste funn

I denne oppgaven har jeg vist hvordan au pairesne i mitt utvalg forstår sin rolle som au pair, og sin relasjon til vertsfamilien. Jeg har også undersøkt hvilken mening au pairesne legger i sin migrasjon, og hvordan de ser på au pair-arbeidets status.

Den filippinske migrasjonskulturen og betydning av kjønn, som jeg diskuterte i det teoretiske rammeverket, er sentrale for å forstå hvilken mening au pairesne legger i sin migrasjon. I migrasjonskulturen formes migrasjon som et naturlig alternativ, for mange det eneste alternativet, for å bedre sin økonomiske og sosiale livssituasjon. Den filippinske migrasjonskulturen kan sies å være gjennomgående i det filippinske samfunnet, og er til stede i politikk og institusjoner, i individers hverdagsliv, og i nasjonale narrativer. Arbeidsmigranter har blitt ansett som nasjonale helter som er med på å skape utvikling i landet (se Gibson m.fl. 2001). Au pairesne opplevde at de ble tilskrevet en status som vellykkede, rike og ressurssterke fordi de migrerte til Europa. Au pairesne så også på sin migrasjon til Europa som en stor mulighet, og noen understreket at det å oppleve nye land og reise på ”eventyr” også var en del av motivasjonen bak deres migrasjon.

Alle informantene bortsett fra én sendte remisser til familie og slekt på Filippinene.

Remissenene ses i denne sammenhengen ikke bare som rent økonomiske bidrag; de bærer også sosiale dimensjoner med seg (se Åkesson m.fl. 2012, Sollund 2009). Informantene beskrev det som en moralsk plikt å sende remisser. Dette var ikke nødvendigvis grunnet direkte press fra familie og slekt, men fordi familiens substansielle materielle behov var migrantens ansvar. Det handler om å gi *tilbake* til sine foreldre, og også til andre slektninger, som tidligere eksempelvis har finansiert au pairesnes utdanning. Skammen som ligger i å komme hjem tomhendt, både bokstavelig og symbolsk, ble illustrert av en av informantene når hun fortalte at hun ikke fikk spart opp noen penger under sitt opphold som au pair i Nederland. For informantene ble det sett som et offer å migrere. De ofret seg for familien og, for noen, muligens også for nasjonen. Offeret betaler seg ved at de er i stand til å forsørge

familien, finansiere søskens utdanning, betale tilbake gjeld, med mer. Offerhandlingen styrker både deres økonomiske og sosiale status på Filippinene.

Utgangspunktet for å undersøke au parenes rolleforståelse og deres relasjon til vertsfamilien, var en antakelse om det er stor variasjon i hvilken rolle au paires får i vertsfamilien. Denne antakelsen ble basert på tidligere forskning på au paires roller, som viser at rollepertoaret au paires og vertsfamilier kan forme sine rolle ut fra, er stort (se Sollund 2011, Stenum 2010b, Hess og Puckhaber, Yodanis m.fl. 2007, Anderson 2007). Er au paires en søster, datter, student, hushjelp, barnepike, venn, eller ingen av delene? Jeg definerte i kapittel fem, fire ulike roller som jeg mener fanger opp flere elementer av det informantene fortalte om hvordan de forstod sin rolle i vertsfamilien. Av disse rollene var det ingen som hovedsakelig handlet om å *være en del av familien*. I så måte skiller denne studien seg fra tidligere forskning på feltet, der man har vist at noen au paires for roller som familiemedlemmer, for eksempel som storesøster eller datter.

Det er en tendens til at flere av informantene har opplevd en diskrepans mellom sine forventninger til au pair-rollen, og vertsfamiliens forventninger. Det var tilfelle i for eksempel Ginas rolle som hushjelp, eller ”alt-mulig-arbeider”, i sin danske vertsfamilie. Hovedtrekkene som gjorde at Gina så på dette oppholdet som vanskelig var at hun jobbet for mye. Hun fikk for tunge arbeidsoppgaver, og hun opplevde at vertsforeldrene kontrollerte for mye av hennes tid. Det var for øvrig gjennomgående i datamaterialet at alle informantene i en eller flere av sine vertsfamilier hadde jobbet mer enn lovgivningen sier. Videre i kapittel fem nyanserte jeg Ginas rolle ved å trekke fram en annen type hushjelpsrolle; en som *ikke* var live-in. Dette gjorde jeg for å vise de svært forskjellige utfallene for relasjonen mellom au pair og vertsfamilie når man bor og arbeider i den private sfære, og når man ikke gjør det. Det at Irene fikk en rolle som en ansatt hushjelp, men bodde utenfor hjemmet, gjorde at verken hun eller vertsfamilien trengte å ta hensyn til de sagte og usagte normene og hensynene som er tilstede når au pair og vertsfamilie bor sammen. Dette førte til at Irene opplevde at hun hadde mer frihet og selvstendighet enn de andre au parene. Imidlertid brøt denne rollen med au pair-ordningens fundament, om at au paires skal bo i *vertsfamiliens hjem*. Flere av de andre informantene opplevde også sine au pair-opphold som noe begrensende. Som au pair kan man ikke gå hjem til seg selv når ”arbeidsdagen” er over. Man både bor og jobber innenfor samme sfære. Informantene var ute av huset i fritiden sin i forskjellig grad. Som jeg diskuterte i teorikapittelet så kan det at man bor og arbeider i den

private sfære gjøre at skillene mellom det private og det offentlige/sosiale oppleves utydelige.

I offeret som au pairene gjorde når de migrerte opplevde også noen av informantene at de ofret sin utdanning og sin tidligere arbeidserfaring. Alle informantene har høyere utdanning. De fleste var ute i arbeidslivet (i en periode på seks måneder til tre år) før de reiste til Europa. Gitt denne bakgrunnen fortalte noen av informantene at de så på au pair-arbeidet som et arbeid med lav status. Dette knyttes til det vanlige funnet om at migranter kan oppleve en profesjonell deklassering i vertslandet (se Sollund 2004 og 2009, Piore 1979, Aure 2007, Parreñas 2001, Liversage 2009, Friberg 2012), da innvandrere ofte ikke får tilgang til den delen av arbeidsmarkedet som krever høyere utdanning, og tidligere arbeidserfaring, på tross av at man har nettopp det. Selv om det ble knyttet lav status til au pair-arbeidet, og det ikke er relevant i forhold til informantenes utdanning, så forhandlet de deklasseringen ved å ha en sterk orientering mot Filippinene. Målet er ikke nødvendigvis å skape seg en bedre framtid i Norge, men på Filippinene. De må ”leave home in order to stay at home” (Morokvasic 1994, i Lutz 2007). Orienteringen mot hjemlandet handler om at offeret informantene gjør ved å migrere og ved å forsørge familien, gir en økt økonomisk og sosial kapital på Filippinene. Dermed balanseres noe av opplevelsen av deklassering i au pair-arbeidet.

7.2 Veien videre

Jeg har i oppgaven diskutert mine funn opp mot tidligere forskning på feltet, og det er klare begrensninger i hva mitt materiale kan gi svar på. Videre har jeg sett det som fruktbart å knytte mine funn opp mot videre diskusjoner. Dette gjelder spesielt diskusjonen jeg kom inn på i siste analysekapittel angående kvinnelige migranternes mobilitet. Representerer kvinners migrasjon fra land i sør til land i nord for å arbeide som hushjelper, au pairer, omsorgsarbeidere eller barnepiker mobilitet i seg selv? Og skaper det økonomisk og sosial selvstendighet og autonomi for kvinnene? Eller er det med på å opprettholde det sosialt konstruerte kjønnsdelte arbeidsmarkedet der kvinner havner i lavtlønnede, tunge yrker tilskrevet lav status? Flere av informantene finner au pair-oppholdet noe begrensende. Au pair-migrasjonen er også sterkt begrenset gjennom lovgivning og migrasjonspolitiske strukturer, og au pairer har få reelle muligheter for videre deltakelse på det norske arbeidsmarkedet. Det er viktig å videreføre denne allerede eksisterende diskusjonen. Det kommer neppe til å bli mindre politisk og samfunnsmessig fokus på au pair-ordningen i

årene som kommer, snarere tvert i mot. Det vil også bli stadig mer aktuelt å diskutere hvordan vi i Norge skal forholde oss til en slik ordning. En ordning som i mange tilfeller legger opp til import av billig arbeidskraft, og som mange mener strider mot den norske likestillings – og likevervdsdiskursen.

En viktig grunn til at det bør rettes videre fokus mot au pair-ordningen, er også de uklare og ambivalente rollene au pairer og vertsfamilier kan befinne seg i. Som jeg argumenterte for innledningsvis vil slike uklare roller stadig reproduseres, så lenge ordningen befinner seg midt mellom arbeid, utveksling og familieliv, uten noen klar definering av den sosiale situasjonen.

Til slutt vil jeg trekke fram at forskning på *mannlige* au pairer kan være svært interessant i et kjønnsperspektiv. Det er få mannlige au pairer i Norge, men om man får tilgang til et utvalg av disse, vil det være nyttig å undersøke hvilke roller de får i vertsfamilien, sammenlignet med hvilke roller kvinnelige au pairer får. Den sosialt konstruerte definisjonen av au pair-arbeid som kvinnearbeid kan i så måte utgjøre bakteppet i forskning på mannlige au pairer.

Litteraturliste

- Aakvaag, G. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt forlag AS.
- Anderson, B. (2007). A Very Private Business Exploring the Demand for Migrant Domestic Workers. *European Journal of Women's Studies*, 14(3), 247-264.
- Anderson, B. (2000). *Doing the dirty work?: the global politics of domestic labour*. Palgrave Macmillan.
- Anthias, F., & Yuval-Davis, N. (1983). Contextualizing feminism: gender, ethnic and class divisions. *Feminist Review*, (15), 62-75.
- Augoustinos, M., Walker, I., & Donaghue, N. (2014). *Social cognition: An integrated introduction*. Sage.
- Aure, M. (2007). Migrasjonskanaler og rekrutteringsprosesser: Å bli arbeidsmigrant. *Sosiologi i dag*, 37(3-4).
- Barber, P. G. (2000). Agency in Philippine women's labour migration and provisional diaspora. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 23, No. 4, pp. 399-411). Pergamon.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (2006). *Den samfunnsskapt virkelighet*, 4.
- Berkaak, O. A. & Frønes, I. (2005). *Tegn, tekst og samfunn*. Abstrakt Forlag.
- Bernardes, J. (1997). *Family studies: an introduction*. Routledge.
- Bikova, M. (2010). The Snake in the Grass of Gender Equality. Au-Pairing in Women-friendly Norway. I Isaksen, W. L. *Global Care Work*. Nordic Academic Press.
- Bikova, M. (2008). A Family Member or a Family Servant? Why Norwegian Families Hire Au Pairs. A Qualitative Study. Master thesis, University of Bergen.
- Bourdieu, P. (2006). *The forms of capital*. (1986).
- Bourdieu, P. 1987. What Makes a Social Class? *Berkeley Journal of Sociology* 22, s. 1-18.
- Bourdieu, P. (1985). The Social Space and the Genesis of Groups. *Theory and Society*, Vol. 14, No. 6, s. 723-744.
- Castles, S. & Miller, M. (2009). *The Age of Migration*. Palgrave Macmillan.
- Chan, T. W., & Goldthorpe, J. H. (2007). Class and status: the conceptual distinction and its empirical relevance. *American sociological review*, 72(4), 512-532.

- Constable, N. (1997). Sexuality and discipline among Filipina domestic workers in Hong Kong. *American Ethnologist*, 24(3), 539-558.
- Cox, R. (2007). The Au Pair Body Sex Object, Sister or Student?. *European Journal of Women's Studies*, 14(3), 281-296.
- Cox, R. (2006). *The servant problem: The home life of a global economy*. IB Tauris.
- Cox, R., & Narula, R. (2003). Playing happy families: rules and relationships in au pair employing households in London, England. *Gender, Place and Culture*, 10(4), 333-344.
- Danielsen, A. & Hansen, M. N. (1999). Makt i Pierre Bourdieus sosiologi. I Engelstad, F. *Om makt. Teori og kritikk*. s. 43-78.
- Durkheim, E., & Østerberg, D. (1991). *Selvordet: En sosiologisk undersøkelse*. Gyldendal Norsk.
- Ehrenreich, B., & Hochschild, A. R. (Eds.). (2003). *Global woman: Nannies, maids, and sex workers in the new economy*. Macmillan.
- Ellingsæter, A., Widerberg K. (2012). *Velferdsstatens familier – nye sosiologiske perspektiver*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Polity Press.
- Estrada, E., & Hondagneu-Sotelo, P. (2011). Intersectional dignities: Latino immigrant street vendor youth in Los Angeles. *Journal of Contemporary Ethnography*, 40(1), 102-131.
- Fangen, K. (2008). *Deltagende observasjon*. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Fauve, A. (Ed.). (2004). *Domestic service and the formation of European identity: understanding the globalization of domestic work, 16th-21st centuries*. Peter Lang.
- Friberg, J. H. (2012). Culture at work: Polish migrants in the ethnic division of labour on Norwegian construction sites. *Ethnic and Racial Studies*, 35(11), 1914-1933.
- Gallotti, M. (2009). *The gender dimension of domestic work in Western Europe*. Report, ILO.
- Gibson, K., Law, L., & McKay, D. (2001). Beyond heroes and victims: Filipina contract migrants, economic activism and class transformations. *International Feminist Journal of Politics*, 3(3), 365-386.
- Glenn, E. N. (1992). From servitude to service work: Historical continuities in the racial division of paid reproductive labor. *Signs*, 1-43.
- Goffman, E. (1990). *The Presentation of self in Everyday life*. Penguin Books.

- Goffman, E. (1967). *Anstalt og Menneske*. Jørgen Pauldans Forlag.
- Goldthorpe, J. H. (1996). Class Analysis and the Reorientation of Class Theory: The Case of Persisting Differentials in Educational Attainment. *The British Journal of Sociology* 47 (3):481-505.
- Haksar, V. & Burgess, R. (2005). *Migration and foreign remittances in the Philippines*. International Monetary Fund. (Document URL: <http://books.google.no/books?id=X5M8guEeFNgc&pg=PP2&dq=Vikram+Haksar+Robert+Burgess+IMF+2005&hl=no&sa=X&ei=zgCU7vhKozlsgbC54CQBw&ved=0CDAQ6AEwAQ#v=onepage&q=Vikram%20Haksar%20Robert%20Burgess%20IMF%202005&f=false>)
- Hess, S., & Puckhaber, A. (2004). 'Big sisters' are better domestic servants?! comments on the booming au pair business. *Feminist Review*, 77(1), 65-78.
- Hjellbrekke, J., Korsnes, O. (2006). Sentrale omgrep og analyseverktøy i mobilitetsforskninga. *Sosial Mobilitet*. 51-74.
- Hochschild, A. R. (2003). *The managed heart: Commercialization of human feeling, With a new afterword*. Univ of California Press.
- Hochschild, A. R. (2000). The nanny chain. *American Prospect*, 11(4), 32-36.
- Hochschild, A. (1997). The time bind. *Working USA*, 1(2), 21-29.
- Holstein, J. & Gubrium, J. (2003). Active Interviewing. I Holstein, J. og Gubrium, J. *Postmodern interviewing*. Sage Publications.
- Hondagneu-Sotelo, P. (2007). *Domestica: Immigrant workers cleaning and caring in the shadows of affluence*. Univ of California Press.
- Hughes, J. A., Sharrock, W., & Martin, P. J. (2003). *Understanding Classical Sociology: Marx, Weber, Durkheim*. Sage.
- Kandel, W., & Massey, D. S. (2002). The culture of Mexican migration: A theoretical and empirical analysis. *Social forces*, 80(3), 981-1004.
- Kitterød, R., Rønsen, M. (2012). Kvinner i arbeid og hjemme. Endring og ulikhet. I Ellingsæter, A., Widerberg K. *Velferdsstatens familier – nye sosiologiske perspektiver*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Korsnes, O. (1997). *Sosiologisk leksikon*. Universitetsforlaget.
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2010). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal norsk forlag.
- Lamont, M. (2001). "Symbolic Boundaries". Princeton University: Article #: 20851A4/8/007.

- Lauby, J., & Stark, O. (1988). Individual migration as a family strategy: Young women in the Philippines. *Population Studies*, 42(3), 473-486.
- Liversage, A., Bille, R., Jakobsen, V. (2013). *Den danske Au Pair-ordning*. SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Liversage, A. (2009). Vital conjunctures, shifting horizons: high-skilled female immigrants looking for work. *Work, Employment & Society*, 23(1), 120-141.
- Lutz, H. (Ed.). (2008). *Migration and domestic work: a European perspective on a global theme*. Ashgate Publishing, Ltd.
- Lutz, H. (2007). The "Intimate Others" – Migrant Domestic Workers in Europe. Berggren, E., Likic-Brboric, B., Toksöz, G., Nicos, T. (2007). *Irregular Migration, Informal Labour and Community: A challenge for Europe*. Shaker Publishing. 226-241.
- Løvdal, L. (2012). *Au pairer i Norge. Rettigheter og rettighetsinformasjon*. Rapport JURK.
- Marx, K. (1884). "Wage-Labour and Capital." *Justice* 20 Dec. Vol. 3. *Nineteenth Century Collections Online*. Web. 8 June 2014. (Document URL: <http://tinyurl.com/tinyurl/GV547>)
- MacDonald, C. L. (1998). Manufacturing motherhood: The shadow work of nannies and au pairs. *Qualitative Sociology*, 21(1), 25-53.
- Mauss. M. (1995). *Gaven. Utvekslingens form og årsak i arkaiske samfunn*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Misra, J., Woodring, J., Merz. S (2006). "The globalization of care work: Neoliberal economic restructuring and migration policy", i *Globalizations* nr. 3 2011.
- Momsen, J. H. (Ed.). (1999). *Gender, migration and domestic service*. Routledge.
- Morokvasic, M. (1984). Birds of Passage are also women... . *International Migration Review*, Vol. 18, No. 4, pp. 886-907
- Newman, K. S. (2009). *No shame in my game: The working poor in the inner city*. Random House LLC.
- Orupabo, J. (2010). En klassereise nedover. Dahlgren, K., Ljunggren, J. *Klassebilder*. Universitetsforlaget. 71-84.
- Pappas-DeLuca, K. (1999). Transcending Gendered Boundaries. I Momsen, J. H. (Ed.). *Gender, migration and domestic service*. Routledge. 98-113.
- Parreñas, R. S. (2008). *The force of domesticity: Filipina migrants and globalization*. NYU Press.

Parreñas, R. S. (2003). *The care crisis in the Philippines: Children and transnational families in the new global economy*. na.

Parreñas, R. S. (Ed.). (2001). *Servants of globalization: Women, migration and domestic work*. Stanford University Press.

Parreñas, R. (2000). "Migrant Filipina domestic workers and the international division of reproductive labor", i *Gender and Society*, nr. 4 2000.

Pessar, P. R., & Mahler, S. J. (2003). Transnational migration: Bringing gender in. *International Migration Review*, 37(3), 812-846.

Piore, M. J. (1979). *Birds of passage*. Cambridge Books.

Ronquillo, C., Boschma, G., Wong, S. T., & Quiney, L. (2011). Beyond greener pastures: exploring contexts surrounding Filipino nurse migration in Canada through oral history. *Nursing inquiry*, 18(3), 262-275.

Ryen, A. (2002). *Det Kvalitative Intervjuet – fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagboksforlaget Vigmostad og Bjørke.

Sassen-Koob, S. (1984). Notes on the incorporation of Third World women into wage-labor through immigration and off-shore production. *International Migration Review*, 1144-1167.

Seeberg, M. L. (2012). Immigrant careworkers and Norwegian gender equality: Institutions, identities, intersections. *European Journal of Women's Studies*, 19(2), 173-185.

Skilbrei, M. (2003). "Dette er jo bare en husmorjobb": Ufaglærte kvinner i arbeidslivet. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.

Shilling, C. (2008). *The Body in Culture, Technology and Society*. Sage Publications.

Sollund, R. A., & Leonard, L. (Eds.). (2012). *Transnational Migration, Gender and Rights* (Vol. 10). Emerald Group Publishing.

Sollund, R. A. (2012). The Essence of Food and Gender and the Embodiment of Migration. *Advances in Ecopolitics*, 10, 77-98.

Sollund, R. (2011). Au pairordningen i Norge: Rolleforståelse og praksis blant au pairer og vertsfamilier. *Sosiologi i dag*, 40(1-2).

Sollund, R. (2010). Regarding Au Pairs in the Norwegian Welfare State. *European Journal of Women's Studies*. 2010. 17: 143.

Sollund, R. (2009). Migrant au pairs in the Norwegian welfare state: Care chains and transnational care. *The Journal of Social Criminology*, vol. 1 No. 1 Autumn/Winter.

Sollund, R. (2004). *Rammer, rom og mobilitet*. Institutt for Samfunnsforskning. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.

Stenum, H. (2010a) "Fortidens tjenestepiger og nutidens au pairs? Har de noget til fælles?", i *Arbejderhistorie* nr .2 2010.

Stenum, H. (2010b) "Au pair-strategier i danske familier – privat husarbejder eller maternalistisk mikrostyring", i *Kvinner, køn og forskning* nr. 4.

Stenum, H. (2010c). Au pair migration and new inequalities. The transnational production of corruption. In Widding-Isaksen, L. *Global Care Work. Gender and Migration in Nordic societies*. Nordic Academic Press.

Tacoli, C. (1999). International Migration and the Restructuring of Gender Asymmetries: Continuity and Change Among Filipino Labor Migrants in Rome'. *International migration review*, 33(3), 658-682.

Thagaard, T. (2003). *Systematikk og Innlevelse*. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.

Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Gyldendal Akademisk.

Tjora, A. (2009). Fra nysgjerrighet til innsikt. Kvalitative forskningsmetoder i praksis. *Sosiologisk Forlag*, 5.

Vertovec, S. (1999). Conceiving and researching transnationalism, *Ethnic and Racial Studies*, 22:2, 447-462 .

Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology*. University of California Press.

Widerberg, K. (2010). Med samtalen som utgangspunkt – om veivalg og kunnskapsmuligheter ved intervjuing. I Album, D., Hansen N., M. & Widerberg, K. *Metodene Våre – Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Universitetsforlaget.

Yeates, N. (2004). Global care chains. *International Feminist Journal of Politics*, 6(3), 369-391.

Yodanis, C., Mellini, L. & Godenzi, A. (2007). 'On par'? The role of the au pair in Switzerland and France. *European Societies*, 9(1), 45-64.

Yuval-Davis, N. (2007). Intersectionality, citizenship and contemporary politics of belonging. *Critical review of international social and political philosophy*, 10(4), 561-574.

Yuval-Davis, N. (2006). Intersectionality and feminist politics. *European Journal of Women's Studies*, 13(3), 193-209.

Øien, C. (2009). On equal terms?. *An evaluation of the Norwegian au pair scheme*. Rapport Fafo.

Åkesson, L., Carling, J., & Drotbohm, H. (2012). Mobility, moralities and motherhood: Navigating the contingencies of Cape Verdean lives. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(2), 237-260.

URL: <http://www.arbeidstilsynet.no/fakta.html?tid=90849#L%F8nn-renhold> [lesedato 09.06.14].

URL: http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Au-pairer-skal-ha-blitt-seksuelt-misbrukt-6824079.html#.UnDqkBZ3_G8 [lesedato 03.11.13].

URL: <http://www.barnehage.no/no/Nyheter/2008/Mars/Nederland-har-bare-private-barnehager/> [lesedato 22.05.14].

URL: <http://www.domesticworkersunited.org/index.php/en/our-work/campaigns> [lesedato 06.06.14].

URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/068.htm> [lesedato 10.06.14].

URL: <http://www.folkhjelp.no/Vaart-arbeid/Asyl-og-integrering/Au-Pair-Center> [lesedato 23.04.14].

URL: <http://www.forskning.no/artikler/2008/august/190381> [lesedato 16.06.14].

URL: <http://iapa.org/au-pair-programme/> [lesedato 16.05.14].

URL: <http://iapa.org/national-associations/ecaps/> [lesedato 16.02.14].

URL: <http://www.migrationpolicy.org/article/philippines-culture-migration> [lesedato 27.03.14].

URL: <http://www.nrk.no/norge/-au-pair-ordning-et-moderne-slaveri-1.8340327> [lesedato 03.11.13].

URL: <http://www.nrk.no/fordypning/domt-for-au-pair-menneskehandel-1.10992668> [lesedato 03.11.13].

URL: http://www.nscb.gov.ph/secstat/d_income.asp [lesedato 17.02.14].

URL: <http://www.philembassy.no/news-item/ban-on-au-pairs-bound-for-europe-lifted> [lesedato 21.05.14].

URL: <http://www.udi.no/skal-soke/au-pair/au-pair-tillatelse/?c=phi> [lesedato 16.02.14].

URL:www.udi.no/utdanningstillatelser%20etter%20statsborgerskap%20og%20type%20tillatelse,%202012%20-%20Årsrapport%202012%20-%20U.webarchive
[lesedato 05.02.14].

URL: <http://www.udi.no/viktige-meldinger/faglarte-kan-ikke-lenger-soke-om-oppholdstillatelse-for-norskopplaring/> [lesedato 21.06.14].

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Antall ord: 37640

Vedlegg

VEDLEGG 1: INTERVJUFORESPØRSEL

Inquiry of participation in the research project

“Narratives of Philippine au pairs in Oslo – meaning and migration”

Purposes of the project

This research project will result in my master thesis in sociology at the University of Oslo. This means that the findings from the project will be presented in the master thesis.

In this project I wish to interview 8 to 10 Filipino au pairs, and former au pairs in the Oslo area.

The purpose of the project is to examine what meaning Filipino au pairs put in to their migration as au pairs to Norway. The focus will be on both the migration from the Philippines to Norway, and the migration as au pairs, more specifically.

Questions that will be important in the project are:

- *What meaning and significance do your migration as an au pair have?*
- *What does the migration to a European country to be an au pair mean to yourself, and perhaps also for your (closest) family, or for the nation?*
- *What expectations do you have of Norway before migrating, and what kind of expectations did you meet in the Philippines before migrating?*
- *How is your migration from the Philippines related to your life, childhood and family relations?*

What does it involve to participate in the research project?

Participation will involve one or two interviews. No one other will participate in the interviews, just you and me. You can decide the time and place of the interviews, and I will be very flexible considering the time of the interviews.

During the interview it will be desirable to get information about the life of the person who is being interviewed, especially aspects which are connected to experiences from being an au pair, and from migrating.

During the interviews a tape recorder will be used, and it will be done some notes on paper if necessary.

What will happen with the information about you?

All privacy details will be treated confidentially. Only I will have access to the information and details that appear during the interviews. Privacy details will be stored on a secured computer, and this will also only be accessible to me. The tape

recorder will be emptied and the audio files will be stored on the secured computer. It will not be possible to recognize participants in the research project, in the master thesis, and it will not be possible to link sensitive information to the participants. If names are to be used in the master thesis, these will be changed and anonymized.

The research project will be completed on the **30th of June 2014**. When the project is completed the audio files, notes and privacy details will be deleted.

Voluntary participation

The participation in the research project is voluntarily, and you can at any point of time withdraw your consent from the project without giving any reason. If you withdraw, it will not have any consequences. Your participation in the project is entirely up to you. If you withdraw all the information and details about you will be deleted.

If you wish to participate or have any questions about the research project, please contact **Mari Arntzen Østvoll, phone: 992 44 369**.

Contact information of the manager of the research project:

Ragnild Sollund (professor at the Department of Criminology and Sociology of Law)

Phone: 228 50 124

Address: Domus Nova, St. Olavs plass 5, 0130 OSLO

This research project is reported to the Data Protection Official for Research, Norwegian Social Science Data Services.

I give my consent to participate in the research project

I have received information about the project and I want to participate.

(Signed by the participant, date)

Interview guide

Subjects of interest:

1. Background questions:

- a. For how long have you lived in Norway?
- b. Where in Oslo do you live?
- c. How old are you?
- d. What education do you have? (this will possibly be mentioned in a later stage anyway)

2. Migration from the Philippines:

- a. What does it mean to you to travel from the Philippines to another country?
- b. Are there specific events in your life that has resulted in you leaving the Philippines?
- c. Did you experience any expectations from your family, friends or the society about leaving the Philippines?
- d. How do you see your role as a person migrating from the Philippines?
- e. How would you describe the experience of travelling from the Philippines to work/be an au pair?
- f. Have you been an au pair/working in other countries before you came to Norway?
- g. What was it like to be an au pair/work in X country?

3. The travel to Norway/expectations of Norway:

- a. Do you know any others who have travelled to Norway before you?
- b. What expectations and thoughts did you have about Norway before you came here?

- c. Do you feel that your meeting with Norway is the same as your expectations?
- d. How did you get in contact with your host family? Where you i.e. contacted by relatives here in Norway?
- e. What would you say is the main reason that you came to Norway?
- f. When did you find out that you were going to Norway?
- g. What, or who, was it that made you consider going to Norway?

4. About being au pair:

- a. How do you experience travelling to Norway to be an au pair?
- b. How do you feel about being an au pair? → status, position, ethnicity?
- c. What thoughts do you have about your position as an au pair?
- d. What expectations did you have of being in this position?
- e. How do your expectations answer to the reality?
- f. Can you describe any of your perceived experiences?
- g. How would you describe your relationship with your host family?
- h. How are your experiences as an au pair, compared to the existing discourse of au pairs in the society and in the media?

For the former au pairs:

- i. What was it that made you decide to stay in Norway after ending your au pair-contract?
- j. When did you decide to stay in Norway, and what were your thoughts on doing this?
- k. How was your journey from being an au pair till being here on a student visa?
- l. Did you get any help from your host family or other people in Norway to arrange for a student visa?
- m. Do you still live with your host family (was that an issue when you were au pair)?

5. Family:

- a. Do you have a family?
- b. Is your family in the Philippines?
- c. How do you experience being in Norway without your family?
- d. Are you often in touch with your family?
- e. Do you wish to start a family (in Norway or in the Philippines?)?
- f. Do you have family/relatives in Norway?
- g. What does it mean to you having family/relatives in Norway?

6. Social networks and organization:

- a. Are you participating in any organization/religious/informal network in your everyday life?
- b. Do you feel connected to a religious network?
- c. How did you get in touch with the organization/religious/informal network that you are a part of?
- d. How often do you participate in the organization/religious/informal network?
- e. What does it mean to you to participate in the organization/religious/informal network?
- f. If you are not participating in any kind of network, what is the reason to that?
- g. Are your work tasks as an au pair, and your position in the family a reason to why you are not participating in a network in your spare time?
- h. Have you ever felt isolated?

7. Transnational activities:

- a. How do you feel about the Philippines when you are not living there?
- b. Do you often think of the Philippines?

- c. Do you see the Philippines as your home country?
- d. Do you participate in any activities connected to the Philippines while you are in Norway? For instance in an organization or a political party or other things?
- e. Do you send remittances to the Philippines? Who do you send to?
- f. Are you in touch with anyone in the Philippines while you are here in Norway? If yes, with who and how often?

8. Plans for the future:

- a. How do you feel about being au pair right now? The au pair scheme is temporary, but do you see your stay in Norway as temporary?
- b. How do you feel about being in Norway temporarily?
- c. What options do you see if you want to stay here permanently?
- d. Do you see your stay in Norway as an au pair as a pathway towards something else/bigger/better, or will you stay the au pair period and then go back?
- e. What are your plans when the au pair period is over?
- f. (If your plan is to stay in Norway) What thoughts do you have about staying in Norway after the au pair period is over, and what expectations do you have of this?
- g. What does it mean to you and your family that you choose to stay in Norway, or another country, after the au pair period is over?
- h. When you left the Philippines, did you think that you would not return again?
- i. Do you have other plans further in to the future? Where do you think you are in 5 years?

9. Summary/ending questions:

- a. Is there something else you would like to tell about your life or being an au pair?
- b. What do you think about the interview? Were there questions that you did not understand or that should not have been included in the interview?

Presentasjon av informantene

Jocelyn (28) er blant deltakerne som var au pair på tidspunktet for intervjuet. Hun bor sammen med sin vertsfamilie i en forstad til Oslo, og har bodd der i sju måneder. Før hun fikk opphold som au pair i Norge var hun au pair i Danmark. Hun ble introdusert til au pair-programmet av kona til en gammel kollega, og brukte et av de største formidlingsbyråene for au pairer og vertsfamilier, for å finne sin vertsfamilie i Norge. På Filippinene tok hun en fireårig utdanning i hotell- og restaurantledelse, og jobbet som college-lærer i seks måneder før hun reiste til Danmark. Jocelyn mener at utdanningen hennes har vært til hjelp i de forskjellige oppgavene hun gjør hos vertsfamilien. For henne var migrasjonen til Europa noe hun så på som helt midlertidig; hun skulle reise tilbake til Filippinene etter to år i Danmark. Så bestemte hun seg for å prøve å finne et nytt europeisk land hvor hun kunne søke på au pair-visum. Hver måned sender hun noen av pengene hun tjener her hjem til familien sin. Jocelyn ønsker å bli værende i Europa etter at au pair-kontrakten hennes går ut. Et alternativ er å søke på au pair-visum i Nederland, men hun er bekymret for at alderen skal stoppe henne²⁰. Hvis det ikke går ønsker hun å være i Norge, og da ser hun for seg å søke studentvisum for å begynne på bibelskole eller norskkurs, eller å gifte seg med en norsk mann.

Mary Grace (25) har vært i Norge i ti måneder, men har bare bodd hos vertsfamilien sin i to måneder. De åtte første månedene bodde hun hos tanta si og familien hennes, fordi vertsfamilien ikke hadde rom til henne hjemme hos seg, men på intervjutidspunktet hadde familien flyttet, fra et stort hus til et mye større hus, og Mary Grace bor nå sammen med dem på Oslo vest. Det var tanta og hennes norske mann som introduserte henne for au pair-ordningen, og som hjalp henne med å finne en vertsfamilie i Oslo. Mary Grace har sykepleierutdanning fra Filippinene og jobbet tre år på et sykehus før hun reiste ut. Hun opplever det å jobbe som au pair som tungt, blant annet fordi husarbeid og barnepass er relativt nytt for henne, da hun ikke var noe særlig involvert i

---

²⁰ Øvre aldersgrense for å søke på au pair-visum er 30 år, og Jocelyn kommer til å være 29 når hun eventuelt søker.

den type oppgaver i familien på Filippinene. Hun ønsker derfor ikke å fortsette å være au pair i et annet europeisk land, men heller har hun tenkt å søke på studentvisum for å gå på norskkurs, og videre håper hun at hun kan skaffe seg en jobb her. Hun sender månedlig halvparten av lønna si til familien sin på Filippinene. På fritiden er hun en del sammen med tanta og hennes familie, og noen ganger drar de på helgeturer.

Maricel på 24 år kom, i likhet med Jocelyn, til Norge for sju måneder siden. Hun bor sammen med sin vertsfamilie i en forstad til Oslo, og kom i kontakt med familien via et formidlingsbyrå. Før hun kom til Norge var hun au pair i både Nederland og Belgia. På Filippinene var hun i en venninnegjeng på fem som alle reiste ut for å være au pair. Det startet med at en felles venninne av gjengen var au pair i Nederland, og tipset venninnene om å komme. Nå er det kun Maricel som fortsatt er au pair, de andre er gift på Filippinene, bortsett fra én som er gift med en belgisk mann. Hun og venninnene ønsket å reise til Europa som au pairer fordi de hadde lest at man passer barn og gjør husarbeid, og de følte at barnepassing kunne gå godt sammen med deres utdanning som sykepleiere. Maricel hadde ingen planer før hun dro om å skulle være au pair i flere europeiske land; hun ville i utgangspunktet kun være i Nederland i et år, for å oppleve landet. Nå ønsker hun å være lengre i Norge, eller å reise til England for å jobbe som sykepleier, eller til USA for å jobbe som omsorgsarbeider. Hun har familie i begge landene. Hun sender ikke penger regelmessig hjem til familien, men sparer for å kunne investere i en liten eiendom på Filippinene. Av alle deltakerne er muligens Maricel den som i størst grad virker som hun reiste til Europa som au pair fordi hun ønsket et eventyr, og å oppleve kultur og samfunn her.

Irene på 23 er den yngste i utvalget. Hun har bodd sammen med vertsfamilien sin på Oslo vest i to måneder. Den nåværende vertsfamilien er hennes andre. Hun bodde først hos en annen familie i et år, men de mente de ikke trengte au pair lengre, fordi barna var plitt såpass store (ti og seksten år). Hun ble tipset om den første familien av en venn som var au pair hos dem før henne. Irene reiste ut fra Filippinene i 2010, og dro da til Danmark. Søsteren og broren hennes var der, og det var de som ga henne informasjon om au pair-ordningen, og som mente at hun også burde komme til Danmark. Hun flyttet inn hos brorens tidligere vertsfamilie. Irene har en bachelor i administrasjon fra Filippinene. Hun reiste til Danmark bare én måned etter hun var ferdig med studiene, og

da hadde hun et stående jobbtillbud på Filippinene. Hver måned sender hun noe av lønna si hjem til familien og finansierer med det den andre broren og søsteras høyskoleutdannelse. På fritida er hun aktiv i en gruppe for unge i den katolske kirke, og hun er ofte der fredager og søndager. Irene ønsker, som de fleste andre i utvalget å være igjen i Norge når hun er ferdig med å være au pair. Hun ønsker å gjøre noe annet her, noe som ikke er avhengig av at hun bor sammen med en familie og jobber i huset. Hun har lyst til å ta en mastergrad her.

Angela (27) er én av deltakerne i prosjektet som er tidligere au pair. Hennes historie som au pair startet med at en bekjent av faren hennes fortalte henne om ordningen, og tilbød seg å hjelpe henne å søke og finne en familie i Danmark. Hun reiste ut med en tanke om at det kunne være lurt å få erfaringer og jobbe i utlandet. Hun tenkte også på framtiden, og at hun muligens kunne finne en jobb i Europa. Hun er utdannet sykepleier, og etter au pair-perioden forsøkte hun å få autorisasjon som sykepleier i Danmark. Det ble gjort innskrenkninger i lovgivningen for arbeidsinnvandring på det tidspunktet, så hun fikk ikke autorisasjon. Dermed søkte hun på au pair-visum i Norge, og reiste hit. Etter å ha vært au pair i to år hos en familie i Oslo, ønsket Angela å fortsette å bo i Norge. Hun fikk innvilget studentvisum for et år, og begynte på norskkurs. Da hun begynte på norskkurset trengte hun en jobb for å forsørge seg selv. Hun flyttet inn hos en eldre kvinne og jobbet for henne i huset. Dette fungerte dårlig, og hun og den eldre kvinnen hadde flere konflikter. Etter sju måneder flyttet hun ut, og bor på nåværende tidspunkt hos sin gamle vertsfamilie. Hun jobber også i et vaskebyrå. Hun er svært usikker på fremtiden i Norge etter at studentvisumet hennes går ut. Hun vil prøve å skaffe seg jobbsøkervisum.

Ava (27) er også tidligere au pair. Hun reiste ut fra Filippinene og til Nederland i 2008. Hennes egentlige plan var å reise til Canada for å jobbe som husarbeider. Hun hadde forberedt alt, men så fikk hun ganske tilfeldig vite om au pair-programmet gjennom en reklame. I forkant av at hun reiste ut deltok Ava på et forberedende kurs. På kurset lærte hun om nederlandsk kultur og språk, og om hvordan man gjør husarbeid og bruker ulike husholdningsartikler. På kurset fikk hun også hjelp til å komme i kontakt med en vertsfamilie i Nederland. Etter et år i Nederland ville hun reise videre til et annet europeisk land, men fordi hun ikke rakk å søke før visumet gikk ut, måtte hun

reise tilbake til Filippinene for fire måneder. Så ble hun tipset om en vertsfamilie i Danmark av en venninne, fikk kontrakt med dem, og reiste. Etter tre måneder ble kontrakten opphevet. Etter flere krangler, og det Ava mener var veldig dårlig behandling av henne, søkte hun etter en ny vertsfamilie. Hun fullførte de to årene hos den andre familien, noe hun mener fungerte bra. Så kom hun i kontakt med en vertsfamilie i Norge, og flyttet inn hos dem på Oslo vest, der hun bodde i to år. Da nok en au pair-periode var over fikk hun innvilget opphold som student og begynte på norskkurs, noe hun på nåværende tidspunkt går på. Siden hun var ferdig som au pair har hun prøvd å få jobb, uten hell. Hun jobber nå svart. Ava har en bachelor i statsvitenskap fra Filippinene, og var i gang med master i økonomi og administrasjon, men avbrøt den fordi hun skulle reise til Nederland.

Christine (28) var au pair på intervju-tidspunktet. Hun kom til Norge for ti måneder siden, og har bodd med vertsfamilien sin i et villastrøk på Oslo øst siden da. Hun reiste første gang ut i 2007, da for å være au pair i Nederland i et år. Hun fikk vite om au pair-programmet gjennom en kollega av sin onkel, og hun tok kontakt med et byrå drevet av et filippinsk/nederlandsk par, som formidlet au pairer til Nederland. I likhet med Ava deltok hun på et forberedende kurs over en måned, før hun reiste. Planen hennes da hun reiste ut var å komme tilbake etter et år som au pair, og det gjorde hun. Men så dro hun ut igjen etter to år på Filippinene, til Danmark, etter å ha diskutert saken med en venninne som på tidspunktet var au pair der. Hennes situasjon med hennes nåværende vertsfamilie er utfordrende, av ulike grunner, og det har blant annet gjort at hun i perioder ikke har vært mye ute av huset. Hun er ellers en del sammen med venner og går på messe i den katolske kirke hver søndag. Christine har også en bachelor i administrasjon fra Filippinene, og jobbet som markedsassistent på et kjøpesenter før hun reiste ut. Hun sender penger hjem til foreldre og bror m/familie, men hun tror at hun må spare enda mer for å kunne investere i noe på Filippinene. Hun bruker noen av pengene på å betale ned gjeld. Når au pair-perioden hennes i Norge er over tenker hun på å reise hjem. Noe hun også tenker på er å reise til et annet land for å være au pair, eller muligens til Canada.

Gina (24) bor sammen med sin vertsfamilie på Oslo vest, og har vært i Norge i femten måneder. Hun var tidligere au pair i Danmark. Hun har bachelor i IT og jobbet et år i en

IT-bedrift før hun forlot Filippinene for å være au pair. Hun fikk vite om au pair-ordningen gjennom en venninne. Venninnen var au pair hos en dansk familie og Gina overtok som au pair i denne familien. Oppholdet i Danmark beskriver hun som utfordrende, og hennes arbeidsoppgaver i familien var ganske mange flere og annerledes enn hun hadde trodd. Oppholdet hos vertsfamilien sin her i Norge føler hun som en stor kontrast til Danmark. Hun planlegger å bli værende i Norge etter at au pair-kontrakten går ut, og har blitt enig med vertsfamilien om at hun skal fortsette å bo hos dem. Gina har foreldre og søsken, som alle er gift, på Filippinene, og hun støtter dem ved å sende hjem penger hver måned.

VEDLEGG 4: GODKJENNING FRA NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr 985 321 884

Ragnhild Sollund
Institutt for kriminologi og retts sosiologi
Universitetet i Oslo
Postboks 6706 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 09.07.2013

Vår ref:34922 / 3 / LT

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 02.07.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

34922	<i>Filippinske av parers narrativer om migrasjon</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Ragnhild Sollund</i>
Student	<i>Mari Arntzen Østvoll</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 20.06.2014, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

for Vigdis Namtvedt Kvalheim

Lis Tenold

Kontaktperson: Lis Tenold tlf: 55 58 33 77

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Mari Arntzen Østvoll, Waldemar Thranes gate 51 A, 0173 OSLO

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@iao.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrr.svarva@svl.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaz@svl.uil.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 34922

~~Det gis skriftlig informasjon og innhentes skriftlig samtykke for deltakelse. Personvernombudet finner i utgangspunkt skrevet godt utformet, men forutsetter at følgende endres/tilføyes; navn og kontaktinformasjon til veileder, professor Ragnhild Solund~~

~~Personvernombudet legger til grunn for sin godkjenning at vedert skriv ettersendes personvernombudet@nsh.uib.no for det tas kontakt med utvalget (merk e-posten med prosjektnummer).~~

Det vil i prosjektet bli registrert sensitive personopplysninger om rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning jf. personopplysningsloven § 2 nr. 8 a).

Innsamlede opplysninger registreres på privat pc. Personvernombudet legger til grunn at veileder og student setter seg inn i og etterfølger Universitetet i Oslo sine interne rutiner for datasikkerhet, spesielt med tanke på bruk av privat pc til oppbevaring av personidentifiserende data.

Prosjektet skal avsluttes 20.06.2014 og innsamlede opplysninger skal da anonymiseres og lydopptak slettes. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navn/koblingsnøkkel slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. yrke, alder, kjønn) fjernes eller grovkategoriseres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet.